

Sortida d'emergència: històries d'aigua
Pedro Bennaton

derivière

Deriva derivière

Diari de camp, escrites i primer esborrany, primers afluent, DiaRiu, MemoRiu

Cal una breu nota introductòria sobre aquest projecte, que s'explicarà al llarg d'aquest diari de camp/memòries, d'aquesta *derivière*. Per començar, cal aclarir el següent: aquestes memòries fan referència al meu treball amb els rius Tech i Muga a través d'una residència artística a Céret (Lumière d'Encre) i a Camallera (Nau Côclea). Aquesta recerca no és geogràfica; el meu enfocament aquí es centra en les històries, mites, llegendes, investigacions etnogràfiques i narratives de la gent sobre els rius, una àmplia gamma de referències que són immensament útils per aquesta creació.

Aquest estudi i procés d'escriptura creativa formen part d'un projecte més ampli anomenat *Sortida d'Emergència*, que pretén identificar les sortides d'emergències en la vida quotidiana de les ciutats i examinar la relació de les persones amb aquest lloc, la sortida d'emergència, que, físicament, en els edificis, pot ser un no-lloc. Un no-lloc, almenys fins que passa una catàstrofe.

En aquest cas, els dos rius serveixen com a metàfora geològica d'alguna cosa que també necessita una sortida, una escapada, en aquest cas, el flux d'aigua cap al mar. I aquests rius també pateixen actualment una manca d'accés, ja sigui a causa de la pluja o de la sequera. Els rius també serveixen com a punt de contacte amb la gent local que conec durant la meua recerca per fer entrevistes. Tenint en compte el que Manuel Delgado ens adverteix sobre aquest mètode etnogràfic (https://manueldelgadoruiz.blogspot.com/2026/02/sobre-la-entrevista-o-no-decimos-nunca.html?fbclid=IwY2xjawQD9odleHRuA2FibQlxMQBzcnRjBmFwcF9pZA80MDk5NjI2MjMwODU2MDkAAR4CLvyRIqiCOIKuYpTEkty88zJiMyTv6L08xWRAe-EqMyB5JZm1k3odcO3H-q_aem_xuEJJSWem01PIMuo2N353A):

Esta perspectiva entendería que la entrevista es un evento en cuyo transcurso el informador e investigador negocian conjuntamente presupuestos, posiciones, visiones de las cosas, proposiciones contingentes sobre la realidad. En este caso, el entrevistador no sólo no escamotea su presencia, sino que la reconoce como constitutiva de la propia situación en curso, es decir de la naturaleza coproducida por el propio encuentro entre informador e investigador, una eventualidad dotada de su propia lógica interna y organizada a partir de una inteligibilidad construida entre los participantes en este encuentro.

El riu, com a al·legoria de la fugida i la trobada, té expressions interessants associades a la dissolució de l'ésser i el temps. A *Sobre la natura*, com ja heu sentit, Heràclit, el filòsof grec, presenta la idea que mai som al mateix lloc, sempre estem en moviment. "Ningú no entra mai dues vegades al mateix riu. Perquè no és el mateix riu, i

ja no és la mateixa persona". Quan mirem un riu, ja no és el mateix riu, i nosaltres ja no som els mateixos. Com em passa a mi en aquest escrit, i a vosaltres en aquesta lectura. Ja no som els mateixos, i el riu ja no és el mateix riu. Som el riu, i ens movem.

Heràclit no emfatitzava l'ésser estàtic, sinó l'esdevenir dinàmic. Per a ell, *arkhé* representa un cicle continu d'existència i aniquilació, destacant el flux perpetu del cosmos. Tot i que no va ser el primer a reconèixer l'existència del canvi en la natura, Heràclit va ser un precursor de la idea que el principi fonamental de l'univers ha de ser el procés mateix de canvi, igual que un riu. En reformular la nostra comprensió de l'*arkhé* com una força dinàmica en lloc d'una entitat estàtica, Heràclit afirma que el principi fonamental de l'univers no és un objecte físic concret; en canvi, és el procés mateix de l'esdevenir. I el que proposo aquí és el Riu en Esdevenir. En *derivière*.

La metàfora és fàcil d'entendre perquè l'aigua del riu, per definició, s'escapa i només pot ser represada artificialment per diferents tipus de barreres. Aquestes barreres sovint causen accidents a causa del desig de la humanitat de controlar-ho tot, inclòs el moviment del riu i el seu control sobre si mateix. Però el riu és pura fugida. I fugida sense retorn, perquè flueix només en una direcció.

Jorge Luis Borges, el poeta, que fins i tot va escriure un poema a Heràclit, utilitza sovint el riu com a metàfora del temps i de la fugida d'un mateix. En diversos escrits, com ara *L'immortal*, *Elogi de les ombres* i *Poètica*, Borges presenta el riu com una al·legoria de la fugida, del que se'ns escapa, del que ens escapen de nosaltres mateixos.

Heráclito
(en *Elogio de la Sombra*, 1969)

El segundo crepúsculo.
La noche que se ahonda en el sueño.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo.
La mañana que ha sido el alba.
El día que fue la mañana.
El día numeroso que será la tarde gastada.
El segundo crepúsculo.
Ese otro hábito del tiempo la noche.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo...
El alba sigilosa y en el alba
la zozobra del griego.
¿Qué trama es ésta
del será, del es y del fue?
¿Qué río es éste

por el cual corre el Ganges?
¿Qué río es éste cuya fuente es inconcebible?
¿Qué río es éste
que arrastra mitologías y espadas?
Es inútil que duerma.
Corre en el sueño, en el desierto, en un sótano.
El río me arrebató y soy ese río.
De una materia deleznable fui hecho, de misterioso tiempo.
Acaso el manantial está en mí.
Acaso de mi sombra
surgen, fatales e ilusorios, los días.

.
. .
. .
. .
. .
. .
. .

06/02 - Sortida de Barcelona i arribada a Céret - Le Tech

Un home gran va caure molt lentament al terra del tren i semblava que estigués tenint un ictus. Algunes persones van ajudar i van demanar ajuda. Altres van començar a pujar i altres a baixar.

Tren amb destinació Marsella, parades Girona i Figueres, baixo a la tercera parada, Perpinyà, per agafar l'autobús 530 cap a Céret. Arribo a Perpinyà de nit, desert. Intento agafar un autobús, però no arriba cap fins en 20 minuts. Així que agafo un taxi.

Em reben molt bé a casa del meu amfitrió. On hi havia l'antic Lumière d'Encre. És casa seva. El fotògraf, l'altre artista del projecte, hi és i parlem la resta de la nit. Cadascun de nosaltres va parlar una mica sobre els seus projectes per a la residència i també sobre projectes passats. També vam parlar una mica sobre les nostres vides personals. El meu amfitrió va anar a una festa, així que el fotògraf ens va cuinar llenties amb cansalada i botifarra. En realitat, botifarra i cansalada amb una mica de llenties. Em va parlar de la inundació de 1940. L'Aiguat de 1940 (en català) fa referència a una inundació catastròfica que va tenir lloc a Catalunya i als Pirineus Orientals (França) entre el 16 i el 18 d'octubre de 1940, quan es va formar una presa a la part alta de les muntanyes i es va trencar amb les pluges, inundant les poblacions properes de Céret, Amélie-les-Bains i Arles-sur-Tech, així com poblacions del costat català.

Vaig organitzar la recerca per als dies següents abans d'anar a dormir.

07/02

Em vaig despertar i vaig anar directament al Centre de Fotografia de Céret. Vaig menjar uns croissants pel camí. En arribar, vaig conèixer l'amfitrió que em va presentar al voluntari del centre, que parla català i que em farà de traductor per a les entrevistes. Vam organitzar el calendari de la setmana vinent per a aquestes entrevistes.

Vaig conèixer el fotògraf que va tenir una reunió amb un activista i el meu amfitrió. El fotògraf em va parlar d'un festival, la Festa de l'Ós. En què un actor es vesteix d'ós i persegueix gent per la ciutat. El festival té lloc entre el 27 de febrer i l'1 de març a Saint Laurent de Cerdans, a menys d'una hora de Camallera, on seré. Potser hi aniré per curiositat.

L'activista és doblement o triplement activista. Lluita pel reconeixement del riu Tech com a entitat amb drets garantits per la constitució. Com si el riu fos una persona i tingués dret a ser protegit. Aquesta associació a la qual pertany exigeix una declaració de reconeixement dels rius a la constitució, però també una reflexió de la comunitat sobre el tema.

Un moviment per conscienciar sobre la natura, una lliga de protecció dels rius inspirada en altres exemples arreu del món i adaptada a la realitat del riu Tech. Aquestes organitzacions exigeixen als seus països una "personalitat jurídica per als rius", com si fossin persones, éssers vius, tal com realment són (internationalrivers.org, <https://observatoirenature.org/observatorio/les-droits-dune-riviere/>), hi ha exemples arreu del món com ara Nova Zelanda on es van modificar les constitucions dels països per obtenir aquest reconeixement d'identitat per als rius.

Comenta sobre un Eco Festival a l'octubre i també diu que va comprar un terreny de 18 hectàrees a la ciutat d'Ample per on flueix un afluent del riu Tech i on va construir una piscina. L'activista diu que el riu ha de tornar a ser salvatge. Potser salvatge com a la inundació de 1940, vam comentar. És mestre d'escola primària, d'aquí el doble, fins i tot triple, activisme, i diu que el seu col·lectiu està inspirat en el col·lectiu Attac, un grup combatiu a França als anys noranta contra l'avanç del capitalisme i la globalització. Un Tech salvatge no tindria modificacions a les seves ribes, ni canalització, ni desviació d'afluents. És utòpic tornar a un riu salvatge, però el riu ha de romandre lliure, oi? El riu és l'enllaç entre les ciutats, un vincle natural i constant. La ciutat més alta de les muntanyes es comunica diàriament amb la ciutat més propera al mar a través del riu. Una comunicació fluvial.

El riu és l'eix vertebrador de la vall. És la simetria de la natura.

Em pregunto si algú ha aconseguit mai nedar, o fer caiac, des del naixement d'un riu fins al seu desembocament al mar. El riu Amazonas és un riu que vaig veure quan era a Roraima i Amapá, i no es veu l'altra riba. És navegable fins al mar. Casualment, a l'habitació on m'allotjo només hi ha un llibre, i no és la Bíblia, per sort, tot i que té les pàgines daurades, sinó un llibre que es diu *El Libro de la Selva - Histórias Contemporâneas de la Amazonia y sus márgenes*, del fotògraf suís Yann Gross, que té una sèrie de fotos fetes a la regió del riu Amazonas, i un epíleg de l'escriptor brasiler Daniel Munduruku, titulat *Memorias de un tiempo llamado hoy* (Memòries d'un temps anomenat avui), en què recorda una de les coses que li va dir una vegada el seu avi:

Es posible que mi nieto no haya oído nada, pero el río ha hablado... El río nos enseña dos cosas: no hay que renunciar y no hay que renunciar. Todo es cuestión de perseverancia. Mira a la naturaleza y verás que ella no renuncia. Los árboles no renuncian, los seres no renuncian y el río no renuncia. El río nos enseña que, si se detiene, se pudre. En el agua estancada no hay vida. Cuando el río se para, renuncia a su misión, que es desembocar en el gran río. El agua estancada muere. La vida ha sido creada para estar en movimiento. Una vida vale en tanto que no se renuncia a vivir. Ésta es la gran enseñanza que la naturaleza nos brinda cada día. Nos dice que tenemos que estar en movimiento y no desanimarnos nunca.” (pág. 229: 2016).

La ribera del riu pot ser perillosa perquè cedeix, i depenent de l'estació i la quantitat de fang, les roques es mouen i es poden produir accidents si el riu està molt poblat per la gent al llarg de les seves ribes.

Després d'una reunió amb l'activista-professor — i insisteixo a utilitzar la redundància — quan va comentar alguns punts interessants del riu Tech, com ara el Pont du Diable, l'Aparcament els Tins que es troba a sobre d'un afluent important del Tech, i la Plage des Aviateurs, vaig començar a explorar aquests punts amb una pregunta al cap: el riu s'ha gentrificat i ara el riu ha de generar gentrificació per alliberar l'espai que abans ocupava?

A la ciutat, l'afluent del riu és un raig d'aigua. El vaig trobar seguint un mapa lògic i geogràfic al meu cap. El meu raonament era trobar una vall a la ciutat. On la ciutat baixa, i també on hi ha ponts. L'arquitectura al voltant del riu sembla esperar un riu ple que no existeix. Moltes parts estan canalitzades i aïllades, de vegades condueixen a un riu que no existeix.

Vaig conèixer una persona sense sostre; vam intentar parlar en francès, però va dir que parlava català. Així que vam canviar al català, però fins i tot llavors ens enteníem molt poc. Em va dir que tots els ponts d'aquí són ponts de merda.

Segueixo caminant; la ciutat sembla que només tingui gent gran i nens. Camino molt, donant voltes i voltes, fins que arribo a la "Platja dels Aviadors", que són peixos que apareixen allà al riu a l'estiu i salten molt alt, o la platja es diu així perquè els aviadors la freqüentaven el 1940? Escolto el Tech, Riu Tech, tec, tec, tec, el gran riu, ample, poc profund i fort, i faig un exercici d'escriptura que dóna lloc a un poema que és al meu quadern, i el copio aquí:

Grito Rio

O rio grita e convida
Fala através de sua corrente
Corre falando, corrente que fala
Fala de sua força
Do toque sem parar da água com as pedras
A sua corrida grita
O Rio corre gritando e grita correndo
É um uivo do Rio, mas também é o seu riso

O tempo do rio passa mais rápido que o nosso
Depois de gritar ele continua, mas aí mais calmo
Sem toques entre águas e pedras
Até encontrar o próximo atrito
Para voltar ao grito
Ao rito de gritar ser rio

É por desníveis que grita o rio
Ele se acalma até encontrar um desnível para gritar
Para continuar gritando até o mar
Este mar que também não para de gritar
Mas que grita em outro ritmo

O rio que grita em um ritmo constante
E o mar que grita em um ritmo mais cadente
Ambos gritam
Conosco

El Crit del Riu

El riu crida i convida
Parla a través del seu corrent
Corre parlant, un corrent que parla
Parla de la seva força
Del toc incessant de l'aigua amb les pedres
El seu córrer crida
El riu corre plorant i crida corrent
És un udol del riu, però també és el seu riure

El temps del riu passa més ràpid que el nostre
Després de cridar continua, però després més tranquil
Sense tocs entre aigües i pedres
Fins que troba la propera fricció
Per tornar al crit
Al ritu de cridar ser un riu

És a través del desnivell que el riu crida
Es calma fins que troba un desnivell per cridar
Per continuar cridant fins que el mar
Aquest mar que tampoc para de cridar
Però que crida a un ritme diferent

El riu que crida a un ritme constant
I el mar que crida a un ritme més cadenciós
Tots dos criden
Amb nosaltres

Qualsevol alteració en el ritme del riu és una catàstrofe. Altera altres ritmes, crea altres crits. Com el 1940 a L'Aiguat, on la gent que va viure aquell desastre diu que recorda molt bé el crit del riu aquell dia. Un crit que era més espantós que el desastre en si, el soroll com un infern, no només visualment sinó també audiblement. Hi havia arbres, cases, gent, mobles, pedres, runes de tota mena que el riu portava, a més de molt de soroll. Un soroll que aquesta gent no va tornar a sentir mai més, però que ressona als seus caps com una petxina.

Quan el riu s'inunda, s'emporta tot el que l'envolta, fins i tot els crits de la gent.

Un abocador de la ciutat a la part alta de les muntanyes, per sobre de Céret, hi havia a prop del riu. Cada dia, tot el que la ciutat no volia s'hi abocava. Un dia el riu es va inundar i va portar totes les escombraries d'una ciutat a les altres, fins al mar. La gent de sota d'aquella ciutat va viure durant mesos amb les escombraries de la gent de dalt. Això és una tragèdia, i si tenim en compte que cada dia vivim amb les escombraries de la gent que tenim a sobre, aquesta tragèdia esdevé encara més gran. Es converteix en una situació d'emergència constant. Tan constant com el crit del riu.

Faig una llarga caminada de tornada a casa per trobar-me amb el meu amfitrió i treballar amb les dades recollides avui, per exemple, la durada de la caminada va ser de 5 hores i la distància de 6 km. Vaig passar per tots els llocs esmentats a la reunió d'aquest matí: vaig veure el Pont du Diable, el Pont Neuf i de lluny el Pont del Train (que ja no porta trens, s'ha convertit en un pont per a vianants); vaig passar i vaig caminar per l'Aparcament els Tins i vaig confirmar que l'aparcament és realment a sobre d'un important afluent del Tech, i fins i tot engoleix un punt que hauria de ser poètic i romàntic de la ciutat, la Font de l'Amor, però que ara no té res de romàntic, tret que sigui un amor gòtic. Però vaig passar més temps a la Platja dels Aviateurs.

08/02

Vaig decidir passejar per la ciutat i trobar els afluents del riu. Almenys aquells que la ciutat encara no ha cobert. Després de vagar pel centre, vaig seguir un carrer (avinguda) que porta al Parc de la Ciutat. Un parc amb un cementiri, camps de futbol, un dojo de judo i un afluent del riu que travessa tot el parc. I, mentre caminava pel parc vora el riu, vaig veure una casa a la vora del riu amb la bandera catalana onejant al vent.

No és una contradicció voler que el riu continuï sent salvatge i voler recórrer-lo escrivint sobre ell, recórrer-lo fent-ne fotos? És aquesta la mateixa lògica que les exposicions dels colonitzadors que mostraven els anomenats pobles "salvats" perquè la gent fes fotos i quedés enlluernada per ells? No estic actuant com els antropòlegs colonitzadors que viatjaven entre els pobles autòctons escrivint sobre ells i els seus costums considerats "salvats", "aculturats", "incivilitzats"? Hem de permetre que el riu ens descolonitzi, que descolonitzi l'escriptura i la fotografia.

En les meves primeres converses, vaig saber que algunes persones de la ciutat suggereixen construir preses per frenar la velocitat i la força de l'aigua, per fer que el riu flueixi més lentament. Això em recorda dos desastres que van ocórrer recentment al Brasil, tots dos causats per la voracitat del mercat i l'afany de la humanitat per controlar

la natura i utilitzar-la segons els seus interessos, que mai no es tracta de preservar-la, sinó de preservar-nos dels seus perills, de la seva salvatgia i dels mateixos canvis que hi hem causat.

Un és la tragèdia de la presa de Mariana a Minas Gerais, i l'altre és el desastre de la construcció de la central hidroelèctrica de Belo Monte a Altamira, Pará, que, val la pena esmentar, està operada per una empresa francesa amb control i capital francès. La construcció de la presa hidroelèctrica de Belo Monte, que va costar aproximadament 3.000 milions d'euros, va alterar el curs del riu Xingu, va desplaçar desenes de milers de persones i va matar la flora i la fauna locals. Des del novembre del 2021, la central hidroelèctrica de Belo Monte, al riu Xingu, a Pará, ha estat operant sense llicència ambiental, que va caducar durant aquest període.

GDF-Suez, a través de la seva filial brasilera LEME, va ser la responsable dels controvertits estudis d'impacte ambiental de la presa de Belo Monte. L'estat francès és accionista i posseeix el 36% de GDF-SUEZ, i l'empresa és actualment una associació estratègica entre GDF, SUEZ i Eletrobras per a l'Amèrica Llatina (<http://raoni.com/belo-monte-franca-e-europa-parceiros.php>;

<https://climainfo.org.br/2024/02/23/belo-monte-desestruturou-um-ecossistema-e-as-vidas-de-indigenas-ribeirinhos-e-pescadores/#:~:text=Obra%20de%20R%24%2019%20bilh%C3%B5es.ambiental%2C%20que%20venceu%20na%20ocasi%C3%A3o>). La construcció del Complex Hidroelèctric de Belo Monte a Altamira, Pará, inaugurat oficialment el 2016, va inundar 260 quilòmetres quadrats de planes i boscos, va desplaçar més de 20.000 persones i va causar importants danys ambientals.

Mentrestant, a Mariana, el col·lapse de la presa de Fundão, situada al subdistricte de Bento Rodrigues, a 35 km del centre de Mariana (Minas Gerais), va provocar la major catàstrofe ambiental de la història del país i es recorda com el col·lapse de presa més gran del món amb residus miners. El col·lapse de l'estructura pertanyent a Samarco Mineração S/A, una empresa conjunta entre les empreses mineres Vale i BHP Billiton Brasil, va causar la mort de 19 persones, amb tres més encara desaparegudes, i va alliberar més de 40 milions de metres cúbics de residus miners al medi ambient, contaminant la conca del riu Doce als estats de Minas Gerais i Espírito Santo, arribant finalment a les aigües territorials brasileres (<https://www.gov.br/planalto/pt-br/novo-acordo-do-rio-doce/noticias-relacionadas-1/conheca-a-linha-do-tempo-da-tragedia-de-mariana-mg#:~:text=Arquivo%20%2F%20Funda%C3%A7%C3%A3o%20Renova-5%20de%20novembro%20de%202015.barragens%20de%20rejeitos%20de%20minera%C3%A7%C3%A3o>).

És estrany que recordi aquestes tragèdies amb precisió mentre passejava per aquest parc de Céret i veia passar davant dels meus ulls un afluent poc profund del Tech. Veig reflectida en aquestes aigües la desesperació de les persones que van

afrontar aquests accidents, i penso en com de destructiva pot ser l'ambició de la ment humana de construir amb l'objectiu d'explotar, expropiar, extreure, expulsar i controlar.

Després del parc, intento seguir l'afluent, però em perdo i em perdo de nou a la ciutat, tornant al centre. Vago pel centre, passant pels punts d'interès turístic de Céret, com La Catalanne, l'Església, la Fontaine des Neuf Jets, i acabo tornant a Lumière d'Encre. M'assec al Bar Le Comptoir des Arcades per observar la ciutat i m'adono que gairebé no hi ha ningú pels carrers. M'hi quedo fins a la nit, caminant per la ciutat. Fins que ja no puc veure ni sentir el riu i els seus afluents.

En arribar a casa, crec que pel que fa al Tech, gairebé tothom parla de l'Aiguat del 1940. Tanmateix, no puc evitar fer la connexió que m'ha estat perseguint durant els meus primers dies aquí: el 1939, un any abans, en aquesta mateixa regió, va ocórrer una altra tragèdia encara més gran, que també va tenir el riu com a protagonista.

Fa poc més de vuitanta-cinc anys, la República va ser derrotada per les tropes feixistes de Franco, i va començar el terrible exili català, amb 550.000 persones creuant els Pirineus en ple hivern. La gran majoria van viatjar a peu fins al camp de refugiats d'Argelers, on serien tractats com a animals i on milers morien de disenteria, gana i altres malalties. La situació era tan desesperada que, per obtenir aigua, fins i tot van excavar forats a la sorra per recollir aigua salada, que com a mínim era menys salina que l'aigua de mar on es trobaven. Per tant, si volem treballar als rius Tech i Muga en relació amb les sortides d'emergència, també hem de tenir molt clarament i directament davant nostre dos desastres, no només el de 1940, sinó també el de 1939.

Els rius Tech i Muga van ser on es va establir l'última línia defensiva dels republicans per aturar l'avanç franquista i protegir la fugida de milers de civils que intentaven creuar la frontera francesa. Unes 450.000 persones en condicions atroces. Mares, pares, famílies, fills, avis que van creuar la frontera el febrer de 1939 (exactament 87 anys abans d'ara). Alguns van ser portats al camp de concentració d'Argelers, i d'altres van anar contra corrent del riu, i del món, i es van salvar. Però el riu ho va sentir i ho va veure tot.

Les imatges següents potser expliquen millor a què em refereixo. Primer, deixo l'enllaç per algunes imatges de la fugida del riu cap a les ciutats, que va ser L'Aiguat del 1940, i després deixo el de les imatges, del 1939, de persones fugint amb el riu com a única brúixola: cap al 1940: <https://www.youtube.com/watch?v=rhhrvrfSfNs> i <https://www.youtube.com/watch?v=PpzrYX160PE>; cap al 1939: https://www.youtube.com/watch?v=1rAcBSI_5p4.

En aquest darrer vídeo, no puc evitar destacar la lletra de la cançó *Corrandes d'exili* de Lluís Llach, en què es pot imaginar, sense necessitat de veure els vídeos, el viatge que van fer aquestes persones i el protagonisme del riu, la natura, el viatge en si, així com la catàstrofe i l'emergència que van patir:

Una nit de lluna plena
tramuntàrem la carena,
lentament, sense dir res...
Si la lluna feia el ple
també el féu la nostra pena.

L'estimada m'acompanya
de pell bruna i aire greu
(com una Mare de Déu
que han trobat a la muntanya).

Perquè ens perdoni la guerra,
que l'ensagna, que l'esguerra.
Abans de passar la ratlla,
m'ajec i beso la terra
i l'acarona amb l'espàtlla.

A Catalunya deixí
el dia de ma partida
mitja vida condormida;
l'altra meitat vingué amb mi
per no deixar-me sens vida.

Avui en terres de França
i demà més lluny potser,
no em moriré d'enyorança
ans d'enyorança viuré.

En ma terra del Vallès
tres turons fan una serra,
quatre pins un bosc espès,
cinc quarteres massa terra.
«Com el Vallés no hi ha res.»

Que els pins canyeixin la cala,
l'ermita dalt del pujol;
i a la plana un tenderol
que batega com una ala.

Una esperança desfeta,
una recança infinita,
i una pàtria tan petita
que la somio completa.

Camino fins al costat oposat de la Plage des Aviateurs. Per creuar els ponts, el Pont Nou i el Pont del Diable. Creuo els ponts diverses vegades. En un estat d'anada i tornada, anant i tornant, girant i tornant, per creuar el riu i deixar que em creui també.

Crec que intento parlar-li. Mirar fixament les seves aigües i escoltar els seus crits per entendre la seva gramàtica, el seu llenguatge.

Vaig veure el Chemin du Moulin, que és el camí oposat que voreja el riu respecte al camí de la Plage des Aviateurs. No vaig anar fins al final, però allà és on es troba el Refugi d'Animals, un lloc amenaçat per les inundacions perquè és molt a prop del riu i, paradoxalment, és un lloc que serveix de protecció per als animals. La persona encarregada del lloc rep animals abandonats i/o maltractats i els cuida amb menjar, veterinaris, medicaments, afecte, refugi, perquè també es puguin donar a aquells que mostren interès i tenen els mitjans per cuidar-los. Hi ha cavalls, cabres, porcs i altres animals que viuen en un espai protegit, però també sota l'amenaça d'un riu que podria inundar-se en qualsevol moment, ja que seran els primers a ser arrossegats per la inundació. Són els éssers vius que viuen més a prop del riu.

Entendre que està en risc d'inundacions i sequeres. Dos extrems. Tot o res. En un món de capitalisme extrem, on uns pocs tenen molt i molts tenen poc, el riu també oscil·la entre el perill de tenir massa aigua o cap.

No paro de recordar el taller/performance/obra d'art *SIRVA-SE* (Help Yourself), <https://www.premiopipa.com/pag/artistas/michel-groisman/>, de Michel Groisman, a l'any 2000 al CEART/UDESC de Florianópolis. Havíem de lligar dos gots a llocs estranys del nostre cos, a les articulacions, a les extremitats, i intentar transferir l'aigua d'un got a l'altre, intentant que no caigués tota l'aigua a terra.

Tota la ciutat està marcada a terra aquí. Pel que entenc, aquestes són marques de la xarxa elèctrica d'aquí. A cada vorera, a cada carrer, a tot arreu, trobes aquestes marques, normalment pintades de taronja. No paro de pensar a marcar al terra de la ciutat tots els afluents que passen per sota dels carrers, aparcaments, cases. Dibuixar els afluents del riu a la ciutat. Una línia dibuixada en verd que mostri per on passen els afluents del riu. Quins llocs han cobert els seus afluents. Una mica inspirat en l'obra *Caminho das Águas* (Via fluvial), creada per l'artista visual nascut a l'Espírito Santo, Piatan Lube.

El color del riu és verd. Un verd fosc que es torna més clar a mesura que ens hi acostem fins que toquem l'aigua transparent. Per tant, el traçat de la ciutat podria ser verd. També, per diferenciar-lo d'aquelles línies taronges que se centren en la llum. Així doncs, totes les línies verdes de la ciutat conduirien al riu; la ciutat tindria marcat un altre conjunt de venes, igual que estan marcats els camins dels cables elèctrics, també estarien marcats els afluents del riu. Les seves venes d'aigua i llum. El mapa de la ciutat com aquell mapa anatòmic que mostra els músculs i les venes del cos humà.

Parlant d'intervenció urbana, demà he de parlar amb el meu amfitrió de la llista d'associacions, grups i persones que entrevistaré per a la investigació. També he de parlar-li de la meua idea que vaig apuntar al meu quadern: una intervenció urbana per a la recollida de dades/entrevistes al carrer, a causa del mercat de la ciutat. Dissabte és el dia amb més gent circulant pels carrers. L'acció serà ser al mercat del dissabte amb una taula col·locada entre les parades, un rètol i formularis amb l'entrevista i un text explicatiu que demani a la gent que col·labori amb idees sobre el riu Tech, les seves sortides d'emergència i la ciutat. El rètol a la taula és el senyal de Sortida d'Emergència, Issue de Secours, en francès, i també podria dir (Rio: Fleuve / Rivière - Afluent: Affluent) Rio in Emergency, Rivière au Emergence, Rivière en urgence, o alguna cosa així:

Sortie d'urgence - Issue de Secours
Sous les pavés, la plage! Sous les pavés, la rivière!
Sota l'asfalt hi ha el riu! Sota la ciutat hi ha el riu!
Sur la ville, la rivière! Per sobre de la ciutat, el riu!

10/02

Avui ha plogut a la ciutat gairebé tot el dia. També ha plogut una mica altres dies, però la pluja d'avui ha estat una mica més forta i constant. Per tant, he decidit aturar les meves llargues caminades d'observació durant un dia per acabar de preparar el material de recerca inicial per a les entrevistes i l'acció urbana que duré a terme aquí a la ciutat. A més, perquè a les 15:00 h, l'amfitrió ha programat una reunió al Centre Lumière per organitzar contactes, entrevistes i l'acció.

Va ser una molt bona idea fer els rètols amb les frases: Le Tech en urgence (Tech en Emergència); Issue de Secours (Sortida d'Emergència); Sortie d'Urgence (Sortida d'Emergència); Sur la ville, la rivière (Sobre la ciutat, el Riu); i Sous le pavés, la rivière (Sota la vorera, el riu). La inspiració que combina la coneguda frase del Maig del

68 i el disseny fàcilment recognoscible del rètol de Sortida d'Emergència va realçar l'aspecte polític, poètic i urgent del projecte en si.

Idealment, seria molt interessant poder difondre aquests rètols (impresos de manera ecològica) per diverses ciutats al llarg del riu Tech, i també traduir-los i distribuir-los al costat català de la investigació al voltant de les ciutats al llarg del riu Muga. Els rètols, juntament amb les seves frases, són fàcilment recognoscibles per tothom, popularitzant així els problemes que envolten els dos rius. Aquesta connexió entre la frase i el disseny del rètol també eleva a un altre nivell la qüestió de l'emergència a la qual ens enfrontem en un món que pateix l'escalfament global i el capitalisme desenfrenat. Si alguna cosa ha de ser salvatge, hauria de ser la natura, no el mercat i les seves lleis depredadores.

Amb això en ment, la imatge del Ruc Català (Burro Català) és molt present aquí a Céret, als cotxes, a les finestres, a les botigues, en diversos llocs. Sabem que el Burro Català va ser un disseny adoptat pels moviments independentistes i que va guanyar una força considerable en el passat per popularitzar i demostrar la cultura catalana i la lluita per la independència. El disseny d'Eloi Allegre, creat a principis dels anys 2000 i actualitzat posteriorment el 2004 per Jaume Sala i Alex Ferreiro, representa el caràcter i la força del poble català, utilitzant un animal que és autènticament del territori i la cultura d'aquest poble, però que també s'ha portat a molts altres països per la seva adaptabilitat i ètica de treball.

Aquest cas ens porta a pensar que els senyals també podrien simbolitzar aquesta lluita pels rius i ser adoptats per moviments que pretenguin alertar la població dels riscos que correm si continuem deixant els rius desatès, sense cura i sense protecció.

Vaig portar i imprimir una proposta en tres idiomes que havia estat planificant i redactant els darrers dies. Va ser una gran reunió, amb molt bon humor, i tot el que vaig proposar va ser acceptat amb la màxima cordialitat i comprensió. Els directors del centre semblen entusiasmats amb l'acció i aparentment van entendre perfectament el projecte. El que segueix a la pàgina següent és exactament el que vaig proposar a l'amfitrió, al seu soci i a la traductora, que és una altra voluntaria que també treballa a Lumière, però que parla anglès.

Sortida d'Emergència (Issue de Secours)

Històries d'Aigua (rius Tec i Muga): residència transfronterera Nau Còclea, Camallera, i
Lumière d'Encre, Céret.

Hola, soc Pedro Bennaton, de l'ERRO Grupo, i estic fent una residència amb la Nau Còclea de Catalunya, i el Centre Lumière d'Encre, de Céret. El meu projecte es diu *Sortida d'Emergència: Històries d'Aigua* que consta d'una investigació específica sobre les Rius Tec i Muga, i els seus riscos, com ara la sequera i les inundacions, amb la metàfora del termini "sortida d'emergència". Sabem que el món, els rius, les aigües, la gent, trobem en un moment d'emergència, i que la humanitat s'està en cerca de sortides d'aquesta situació. Per tant, per aquesta investigació estem fent entrevistes amb la gent de les ciutats als voltants dels rius Tec i Muga per saber el que les persones pensen sobre el tema de les sortides d'emergència que existeixen per els riscos dels rius, en les nostres vides, i en el món. Abaix, es demano, si us plau, que respondes a algunes preguntes. No utilitzarem la vostre veu, tan poc el teu nom, perquè les entrevistes seran gravades i transcriptes, o copiades, i també no hi és necessari donar el teu nom i contacte per participar, només si voleu. Entendem el termini "Sortida d'Emergència" metafòricament com possibles solucions per problemes urgents de la ciutat, del món i de la gent:

1. Quines són les sortides d'emergències que tens al teu quotidià i quina és la freqüència en què accedeixes a aquestes sortides?
2. Quina és la sortida d'emergència que tothom hauria de conèixer?
3. Quines són les teves relacions amb el riu Tec?
4. Quines són en la teva opinió les accions de sortides d'emergències per els problemes i riscos amb el riu Tec?
5. Si tinguessis els recursos i poder per fer qualsevol sortida d'emergència per les urgències del riu Tec, real o utòpica, què faries?
6. Pots dir alguna història, llegendes i mites, sobre el riu Tec?
7. Pots dir alguna memòria, i/o el que t'acords quan penses sobre el riu Tec?

Molt bé, hem arribat al final de la entrevista. Moltíssimes gràcies per la teva participació. Els resultats públics d'aquesta investigació sortiran al maig d'enguany. Si vols saber més sobre el projecte pots deixar el teu email i nom que ens contactarem per fer la difusió d'aquest resultat. Moltes gràcies de nou per participar. Salutacions cordials.

Emergency Exit (Issue de Secours)

Water Stories (Tech and Muga Rivers): Cross-border residency Nau Còclea, Camallera, and Lumière d'Encre, Céret.

Hello, I am Pedro Bennaton, from ERRO Grupo, and I am doing a residency with the Nau Còclea de Catalunya, and the Lumière d'Encre Center, in Céret. My project is called Emergency Exit: Water Stories which consists of a specific investigation on the Tech and Muga Rivers, and their risks, such as drought and flooding, with the metaphor of the term “emergency exit”. We know that the world, the rivers, the waters, the people, are in a moment of emergency, and that humanity is looking for ways out of this situation. Therefore, for this research we are conducting interviews with people from cities around the Tech and Muga rivers to find out what people think about the issue of emergency exits that exist due to the risks of rivers, in our lives, and in the world. Below, I ask you, please, to answer some questions. We will not use your voice, nor your name, because the interviews will be recorded and transcribed, or copied, and it is also not necessary to give your name and contact to participate, only if you want. We understand the term “Emergency Exit” metaphorically as possible solutions to urgent problems of the city, the world and the people:

1. What are the emergency exits that you have in your daily life and how often do you access these exits?
2. What is the emergency exit that everyone should know?
3. What are your relationships with the Tech river?
4. What are in your opinion the emergency exit actions for the problems and risks with the Tech River?
5. If you had the resources and power to make any emergency exit for the Tech River emergencies, real or utopian, what would you do?
6. Can you tell any stories, legends and myths, about the Tech River?
7. Can you tell any memory, and/or what you remember when you think about the Tech River?

Very well, we have reached the end of the interview. Thank you very much for your participation. The public results of this research will be released in May of this year. If you want to know more about the project you can leave your email and name and we will contact you to disseminate these results. Thank you very much again for participating. Best regards.

Issue de Secours (Emergency Exit)

Récits d'eau (Rivières Tech et Muga) : Résidence transfrontalière Nau Còclea, Camallera, et Lumière d'Encre, Céret.

Bonjour, je suis Pedro Bennaton, du groupe ERRO, et je suis en résidence à la Nau Còclea de Catalunya et au Centre Lumière d'Encre, à Céret. Mon projet, intitulé Sortie de secours: Récits d'eau, consiste en une étude spécifique des rivières Tech et Muga et des risques qu'elles représentent, tels que la sécheresse et les inondations, à travers la métaphore de la «sortie de secours». Nous savons que le monde, les rivières, les eaux, les populations, traversent une crise et que l'humanité cherche des solutions. C'est pourquoi, dans le cadre de cette recherche, nous menons des entretiens avec des habitants des villes riveraines des rivières Tech et Muga afin de comprendre leur perception de la question des «sorties de secours» que représentent les risques liés aux rivières, dans nos vies et dans le monde. Ci-dessous, je vous prie de répondre à quelques questions. Nous ne diffuserons ni votre voix ni votre nom, car les entretiens seront enregistrés et transcrits, voire copiés. Il n'est pas nécessaire de fournir votre nom et vos coordonnées pour participer, sauf si vous le souhaitez. Nous entendons par « issue de secours » une métaphore désignant des solutions possibles aux problèmes urgents de la ville, du monde et des individus:

1. Quelles sont les issues de secours dont vous disposez au quotidien et à quelle fréquence les utilisez-vous ?
2. Quelle est l'issue de secours que tout le monde devrait connaître ?
3. Quels sont vos liens avec la rivière Tech ?
4. Quelles sont, selon vous, les actions à entreprendre face aux problèmes et aux risques liés à la rivière Tech ?
5. Si vous aviez les ressources et le pouvoir de créer une issue de secours pour faire face à une situation d'urgence concernant la rivière Tech, réelle ou hypothétique, que feriez-vous ?
6. Pouvez-vous raconter des histoires, des légendes ou des mythes à propos de la rivière Tech?
7. Avez-vous un souvenir particulier à partager, ou ce dont vous vous souvenez lorsque vous pensez à la rivière Tech?

Très bien, nous arrivons au terme de l'entretien. Merci beaucoup pour votre participation. Les résultats publics de cette recherche seront publiés en mai prochain. Si vous souhaitez en savoir plus sur le projet, vous pouvez laisser votre adresse courriel et votre nom, et nous vous contacterons pour diffuser ces résultats. Merci encore pour votre participation.

Intervention urbaine pour la collecte de données/entretiens dans les rues de Céret

En raison de la foire de la ville, le samedi est le jour où la circulation est la plus dense.

L'action consistera à être présent à la foire du samedi avec une table et une chaise installées entre les stands. La table portera une pancarte et des formulaires d'entretien accompagnés d'un texte explicatif invitant les passants à partager leurs idées sur les urgences liées à la rivière Tech, ses issues de secours potentielles et les enjeux pour la ville.

La pancarte présente sur la table est celle des « Sorties de secours » (« Issue du Secours »), ainsi qu'une autre mention « Rivière en urgence » et/ou d'autres panneaux, inspirés par la célèbre phrase de mai 1968 qui a fleuri sur les murs de Paris : « Sous les pavés, la plage! »

«Sous les pavés, la rivière!»

«Sous la ville, la rivière!» (Sous la ville, le fleuve !)

An urban intervention for data collection/interviews on the streets of Céret

Due to the city's fair, Saturday is the day with the most people circulating on the streets.

The action will be to stay at the Saturday fair with a table and a chair placed between the fair stalls. The table will have a sign, and forms with the interview and an explanatory text asking people to collaborate with ideas about the Tech River's emergency issues, its possible emergency exits, and for the city.

The sign that is on the table is the Emergency Exit sign, "Issue du Secours", in French, and it also has another sign written River in Emergency, "Rivière en urgence", and/or these other possible signs, inspired by the 1968 famous sentence that proliferated on the walls on Paris in this year on May: *Sous les pavés, la plage!* (Under the paving stones, the beach!):

Sous les pavés, la rivière! (Under the paving stones, the river!)

Sous la ville, la rivière! (Under the city, the river!)

Una intervenció urbana per a la recollida de dades/entrevistes als carrers de Céret

A causa de la fira de la ciutat, dissabte és el dia amb més gent circulant pels carrers.

L'acció serà quedar-se a la fira de dissabte amb una taula i una cadira col·locades entre les parades de la fira. La taula tindrà un rètol, i formularis amb l'entrevista i un text explicatiu que demana a la gent que col·labori amb idees sobre els problemes d'emergència del riu Tec, les seves possibles sortides d'emergència i per a la ciutat.

El rètol que hi ha a la taula és el de Sortida d'Emergència, "Issue du Secours", en francès, i també té un altre rètol escrit Riu en Emergència, "Rivière en urgence", i/o aquests altres possibles rètols, inspirats en la famosa frase de 1968 que va proliferar a les parets de París aquest maig: *Sous les pavés, la plage!* (Sota les llambordes, la platja!):

Sous les pavements, la rivière! (Sota les llambordes, el riu!)

Sous la ville, la rivière! (Sota la ciutat, el riu!)

Continuo buscant la meva tercera riba del riu, com a Guimarães Rosa. El reflex del que el riu vol cridar encara em resulta misteriós, però continuo la meva cerca per escoltar-lo i per extreure'l.

L'observació com a forma de mineria. Però una mineria que no danya el medi ambient. Una mineria que oscil·la entre espectador i actor. Extrec el meu reflex al riu, extrec l'escriptura per dir el que penso i estic estudiant, o és el riu el que reflecteix en mi i extreu en mi el que el riu mateix vol escriure?

La mineria als rius brasilers, els que millor conec, pressuposa la barreja de mercuri amb aigua per filtrar l'or de la terra. Una mineria que abans era artesanal ha guanyat proporcions enormes i perjudicials per als rius al llarg del nostre procés d'hipercapitalisme. Però hi ha altres tipus de mineria artesanal d'or, l'altra mena, que en aquest cas no implica valor de mercat, sinó valor poètic-performatiu. La mena efímera. La que passa en una trobada.

Aquesta trobada va tenir lloc ahir i és una de les coincidències que una investigació a la deriva pot descobrir. Ahir, després de la reunió, vaig conèixer un fotògraf que treballa al laboratori del Centre Lumière. Vam parlar una mica i em va convidar a observar el seu procés d'extracció d'or amb fotografia de col·lodió humit. El mètode implica l'ús de col·lodió, un tipus de vernís que s'aplica en forma líquida a plaques de vidre fotogràfic, i que, quan es sensibilitza amb nitrat de plata, pot imprimir una imatge fotosensible a la placa. Aquest procés s'anomena col·lodió humit perquè la placa ha de romandre humida durant tot el procediment, incloent-hi la captura i el revelat de les imatges.

No m'estiraré a descriure el meticulós procés, els productes químics implicats en la mineria, les variables químiques, els intervals cronometrats, les mesures de llum i exposició, i l'aigua, però em centraré en la relació entre capturar el reflex de la imatge en una placa de vidre o metall, que s'humiteja constantment i s'exposa a la llum per imprimir la imatge capturada en alguna cosa que pot durar fins a 300 anys. És mineria d'imatges. És el filtre que la mineria pot crear per donar longevitat a alguna cosa, a algú, a un paisatge, a un riu.

Com aquest filtre que estic creant aquí.

La manera com el fotògraf balanceja la mà que sosté el plat mentre l'aigua hi vessa després d'exposar-lo a la llum és la mateixa manera que un cercador d'or balanceja la conca que filtra l'or de la terra.

I en aquest mateix balanceig, aquí estic, per treure paraules de l'aigua. Paraules del riu.

La vora superficial evita que l'aigua caigui quan l'aboques al plat. La vora, la frontera, subjecta el que hi ha més enllà de la vora, el desconegut i el profund.

Mentre el fotògraf/mag/alquimista extreu el meu retrat del plat líquid de principi a fi, jo també intento extreure poesia i teatre d'aquesta mineria líquida del riu, un repte que m'he proposat.

Si la tercera riba del riu és la imatge del meu reflex a les aigües de Tech, aleshores la fotografia del Col·lodió Humit és la tercera riba de la matèria, la llum i el cos. I és aquesta tercera riba a la qual s'arriba caminant per les dues ribes ja conegudes del riu.

L'organització meticulosa del fotògraf amb la seva tècnica em recorda que també necessito organitzar els meus elements per extreure or/paraules. La reunió d'ahir va ser molt prometedora, però encara ens falten les formes per a cadascuna de les tres llengües en què la gent escriurà, els rètols que cridaran l'atenció i l'avaluació etnogràfica de com aquesta química afectarà la ciutat el dissabte.

Un dissabte que amenaça forts vents. Un vent fort que sembla començar demà. I entre el vent i l'aigua, s'està extreient aquesta recerca. Però extreta no com una reflexió omnipresent, definitiva i totalitària, sinó tot el contrari, una mineria momentània, efímera i situada. Però que pot durar igual de temps.

Acabo avui recordant un text que vaig llegir de Claude Belime, *L'intime, un chemin artistique osé, révélateur d'une époque* (L'Intim, un camí artístic atrevit, revelador d'una època, <https://www.claudebelime.com/project/394/>):

Representar la intimitat continua sent una aproximació artística fructífera davant d'un món brutal i un cert excés de conceptualisme; permet un re-encantament del món. I si, a través d'aquesta experiència de proximitat, l'artista s'obre a la diferència i l'alteritat, si, partint d'aquesta pràctica subjectiva, reconstrueix una cosmovisió, pot, a partir d'aquesta experiència personal, arribar a l'universal. Per tant, anem més enllà de la mera exposició o espectacle per arribar a l'obra d'art mateixa: aquesta és l'ambició de la pràctica artística.

12/02

Avui he dedicat temps a organitzar la intervenció urbana per a la recollida d'entrevistes, que començaré a fer dissabte. He fet una altra revisió de l'entrevista i he creat un formulari en tres idiomes: anglès, català i francès. Evidentment, faré més còpies del formulari en francès, però també en tindrè algunes en català i anglès. He decidit no fer el formulari en castellà perquè si em trobo amb algú d'Espanya que no parli anglès, francès o català, també puc traduir un dels formularis per a aquesta persona. Els formularis tenen un disseny unificat, de manera que els elements d'un estudi oficial en aquesta recerca artística s'han conservat en tots els idiomes.

A més dels formularis, també he tornat a llegir sobre Le Tech, L'Aiguat de 1940, la ciutat de Ceret, entre altres temes que he estat tractant aquí, per tenir els antecedents necessaris per discutir amb la gent si cal. Aquesta preparació és important no només per a aquests possibles diàlegs, sinó també per al material artístic de l'escrit final d'aquesta que serà una investigació llarga fins a la estrena de l'obra el 2027.

Vaig dissenyar rètols que poguessin cridar l'atenció i provocar preguntes de la gent al carrer, o en qualsevol moment durant les entrevistes, com a estímul i provocació, perquè s'acostessin a la taula per contribuir a la investigació i estimular la seva imaginació per respondre el qüestionari. Com he esmentat, em vaig inspirar en la famosa frase "Sous les pavès, la plage" (Sota les voreres, la platja), del Maig del 68, per il·lustrar, relacionar-me i provocar algun tipus de reacció en la gent sobre els problemes del Tech.

Com que Lumière no té cap senyal de sortida d'emergència, això va ser un problema, perquè el rètol en si és important per despertar la curiositat de la gent i presentar la metàfora de la investigació i el treball futur que s'escriurà, però també em va donar la possibilitat de recrear-los, de jugar poèticament amb els rètols, ja que l'única solució aquí és fer els vostres propis rètols.

Els rètols van acabar així:

SORTIE
D'URGENCE

LE TECH
EN URGENCE

ISSUE
DE SECOURS

SOUS LES PAVÉS,
LA RIVIÈRE

ISSUE
DE SECOURS

SUR LA VILLE,
LA RIVIÈRE

Aquest matí he quedat amb el meu amfitrió per imprimir els formularis i els rètols al Lumière. Ahir a la nit, també em va donar el primer contacte per concertar una entrevista amb un conegut que viu al Chemin du Moulin, un camí que voreja el riu. Vaig descobrir aquest camí durant una de les meves passejades entre setmana i vaig suggerir entrevistar algú que visqui a la vora del riu perquè crec que aquesta persona viu literalment amb el riu, no només al seu costat, sinó que hi interactua diàriament, escoltant-lo constantment, veient-lo, comunicant-se amb ell i podria oferir perspectives interessants sobre aquest fenomen. Deuen experimentar la por a les inundacions quan el riu puja i la por que el riu s'assequi per sempre quan retrocedeixi. En altres paraules, és algú que pot proporcionar un bon baròmetre empíric dels problemes del riu. El meu amfitrió em va donar la seva informació de contacte i va dir que podien ser entrevistats avui entre les 12 i les 14 h. Els vaig enviar un missatge en francès, però encara no he rebut resposta.

Vaig anar al centre de la ciutat per imprimir els formularis i els rètols. Allà a Lumière, el meu amfitrió em va dir que faríem els rètols a casa seva, ja que s'havien d'imprimir en color i el centre no tenia tinta de color. Durant la impressió dels formularis, va començar una discussió sobre molts aspectes del projecte. L'amfitrió, sempre servicial, però el seu soci, va començar a fer preguntes sobre el projecte que eren inapropiades en aquell moment. Afortunadament, sóc un investigador/artista segur del meu procés, mètode i creacions, però un artista més jove o més insegur es podria sentir ferit per la manera com va presentar els seus dubtes. Potser Lumière esperava alguna cosa diferent de mi, alguna cosa que no estava escrita al meu projecte. No sé fins a quin punt Lumière entén el que he vingut a fer aquí, perquè sento que potser esperen un treball científic i precís sobre la realitat del Tech, i jo sóc un artista que utilitza procediments etnogràfics per crear obres artístiques, diaris etnogràfics, memorials, assaigs, derives, i *derivières*, i no articles o informes.

No vull aprofundir massa en la reunió, que no va ser tan harmoniosa com la del dimarts, quan ho podríem haver ajustat tot per endavant, ja que algunes de les discussions d'avui s'haurien pogut evitar si haguéssim aclarit qualsevol dubte prèviament el dimarts. Vaig haver d'explicar conceptes bàsics del projecte com ara: una intervenció urbana ha de generar preguntes i alhora provocar la participació; potser el centre no té experiència amb accions que van més enllà de l'àmbit de l'espai intern i la imatge; els rètols, la taula, la cadira, al carrer, formen una composició amb la forma, i fins i tot sense respondre les preguntes, la gent qüestiona el tema (un dels objectius de la residència); que la meva acció artístic-etnogràfica d'intervenció urbana no va ser una acció de l'ajuntament, un moviment social o un qüestionari polític-sociològic, sinó

una acció poètica que s'apropia d'elements d'accions sociològiques i polítiques per crear una obra artística, i no un tractat científic o un informe social produït per l'ajuntament.

Va ser una mica cansat tenir una certa reacció del soci del meu amfitrió respecte a l'esdeveniment i més concretament al qüestionari, però com que estic totalment centrada en la recerca i l'escriptura que estic desenvolupant aquests dies, i el meu amfitrió ha estat tan servicial, vaig preferir no deixar-me afectar per la grolleria de la reunió i continuar amb la recerca, que és el més important.

Ja s'ha demostrat, i s'ha utilitzat, que l'etnografia pot inspirar obres artístiques, que els seus procediments poden ser utilitzats pels artistes per dur a terme els seus processos creatius i realitzar les seves obres. Però la pregunta és si les obres artístiques poden convertir-se en etnografia i ambdues entrar així en un cicle d'inspiració, referències i intercanvis d'eines i creacions.

Hi ha, però, un problema amb el temps per a l'esdeveniment de demà. Fa molt vent i pluja, i potser el mercat de la ciutat estarà buit o fins i tot cancel·lat. Vam acordar que jo duria a terme la intervenció entre les 10 i les 12 del matí, si el temps ho permet, i entre les 8 i les 9 del matí comprovaria la situació de les parades que formen part del mercat per decidir si fer-ho o no. En qualsevol cas, en els propers dies el meu objectiu és intentar entrevistar el màxim de gent possible dins del context que vaig establir per a la recerca: entrevistes amb gent aleatòria al carrer a través de la intervenció urbana i entrevistes amb contactes de Lumière de persones interessades i/o involucrades amb el riu Tech.

Malauradament, la persona que viu al costat del riu, a qui havia d'entrevistar avui segons l'amfitrió, no va respondre al meu contacte. Segons l'amfitrió, havia d'anar a Perpinyà. Veurem si tinc més sort amb les entrevistes en els propers set dies. Ha passat una setmana, la meitat de la meva estada aquí, la primera etapa de recerca en residència, que és l'observació i la preparació de les entrevistes, està acabada. Demà comença la següent etapa.

Avui m'ha recordat l'obra de Mónica Mayer, (<https://muac.unam.mx/objeto/el-tendedero>), per la poca importància que s'ha donat avui a la reunió a les obres efímeres que operen a partir de preguntes, així com a *Es usted feliz* d'Alfredo Jaar. Crec que el meu interlocutor a la reunió d'avui no tenia els coneixements previs necessaris, i repertori.

No només coneixements previs, sinó també un sentit d'urgència. Les tragèdies més grans de la història de la humanitat s'han produït perquè no vam anticipar els

moments d'emergència, perquè vam anar posposant l'acció directa. Una de les proves més grans que sovint perdem temps per actuar és precisament el cas de 1939, que ja he relatat aquí.

De la mateixa manera que Saída de Emergência intenta investigar i activar les nostres vies d'escapament, el riu és una via d'escapament. Els rius Tech i Muga representaven les últimes línies de resistència física i simbòlica per als republicans. Les unitats de Llíster van lluitar al Ter, i el que quedava de les Brigades Internacionals va lluitar a la vora del Ter per protegir la retirada massiva de civils i tropes cap a la frontera francesa. L'última trinxera va ser la Muga. La batalla final es va lliurar a la seva vora per protegir l'arribada dels últims trens a Portbou i la Jonquera.

Considerem que aquestes valls, per tant, van ser l'escenari de la terrible retirada de milers de civils, que van suportar el fred, la fam i els bombardejos de l'aviació feixista. A més de l'Aiguat el 1940 i les batalles del 1939, aquests rius van ser testimonis de moltes altres batalles. L'existència d'un riu durant milers d'anys és un dels exemples més grans de resistència que podem tenir.

No admetre que estem en una situació d'emergència és repetir el paper de la passivitat davant la història. Hi ha una novel·la ambientada en el context de 1939: *Soldats de Salamina*, de Javier Cercas, que posteriorment va ser adaptada al cinema per David Trueba: <https://www.youtube.com/watch?v=qMt0qZvDez8>. El títol del llibre és una al·lusió metafòrica a la famosa batalla de Salamina, en què una flota grega conjunta va derrotar els perses.

El llibre planteja preguntes sobre la rellevància dels esdeveniments històrics. *Soldats de Salamina* s'ha vist de vegades en el context d'un debat nacional durant la primera dècada del segle XXI sobre com s'havia de commemorar la Guerra Civil Espanyola. L'Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica es va fundar l'any 2000 a través de la recerca del sociòleg Emilio Silva-Barrera per localitzar i identificar les restes del seu avi, que va ser afusellat per les forces nacionalistes el 1936. L'autor de *Soldats de Salamina* va afirmar que molts espanyols de la seva generació eren reticents a escriure sobre la Guerra Civil (que va ser viscuda directament per la generació dels seus avis). L'autor la considera la seva novel·la una mena d'exhumació, però va criticar l'ús del terme memòria històrica.

Bàsicament, la novel·la està dividida en tres parts. La primera i la tercera parts retraten la investigació històrica d'un Javier Cercas fictici sobre la vida del falangista Rafael Sánchez Mazas. La segona part és una narració biogràfica de la vida de Mazas. El riu és un personatge destacat en l'escenari de la novel·la.

Altres novel·les també presenten el riu com un personatge encara més destacat. Entre elles puc esmentar *El río que nos lleva*, de José Luis Sampedro; *Río de olvido*, d'Alfonso Reyes; *Por el río abajo*, d'Alfonso Gross i José Luis Salinas; *Cor de tenebres*, de Joseph Conrad; i l'esmentada *La tercera marge del río*, de Guimarães Rosa:

...Casa nostra, en aquell temps, era encara més a prop del riu, a penes un quart de llegua: el riu s'estenia ample, profund i sempre silenciós. Tan ample que no es podia veure la forma de l'altra riba. I no puc oblidar el dia que es va acabar la canoa... El nostre pare no va tornar. No havia anat enlloc. Només estava duent a terme el seu pla de quedar-se en aquells trams del riu, a mig camí, sempre dins de la canoa, per no tornar a saltar mai més. L'estranyesa d'aquesta veritat era suficient per sorprendre completament a tothom. El que no havia passat estava passant... Sóc un home de paraules tristes. De què era jo tan, tan culpable? El meu pare sempre era absent: i el riu, riu, riu, el riu que fluïa perpètuament. Ja patia el començament de la vellesa, aquesta vida no era més que esmicolar-se... Però llavors, almenys, quan arribi la mort, que em prenguin i em posin també en una canoa petita, imparable i amb costats llargs: i jo, riu avall, mar endins, al riu.

Sempre que rellegeixo aquest llarg poema de Guimarães Rosa, altres perspectives s'obren dins meu com un riu que obre el seu camí a través d'una vall. Fantasmes, el riu com un conjunt de fantasmes, com el fantasma del pare que reflecteix les aigües del riu. Perspectives que de vegades tenim davant nostre, però que de vegades no veiem perquè la nostra visió és borrosa, el paisatge és tan borrós que necessita un riu per aclarir-lo. Un riu pot ser un Tirèsiàs, per tornar als grecs.

No paro de pensar en les paraules d'Heràclit, i també de Borges, tot i que insisteixo que, i no només perquè sóc brasiler (i el Brasil és el país amb més rius i aigua del planeta, al voltant del 12% al 13% de tota l'aigua dolça superficial), Guimarães Rosa va més enllà quan diu que no només el riu i nosaltres mai som iguals, sinó que ens podem veure al riu i que som a la seva tercera riba. El riu també ens transforma amb el seu moviment, només mirant-lo. Aquesta idea d'una tercera riba és precisament una síntesi del que Borges també escriu sobre el riu com a lloc d'escapament, de partida, per naturalesa.

Son los ríos
Jorge Luis Borges

Somos el tiempo. Somos la famosa
parábola de Heráclito el Oscuro.
Somos el agua, no el diamante duro,
la que se pierde, no la que reposa.

Somos el río y somos aquel griego
que se mira en el río. Su reflejo
cambia en el agua del cambiante espejo,
en el cristal que cambia como el fuego.

Somos el vano río prefijado,
rumbo a su mar. La sombra lo ha cercado.
Todo nos dijo adiós, todo se aleja.

La memoria no acuña su moneda.
Y sin embargo hay algo que se queda
y sin embargo hay algo que se queja.

Estava mirant un mapa de Rio Tech i vaig pensar que era l'única línia a la natura que em senyalava en una direcció: el mar. Les altres línies que indicaven direccions al mapa eren fabricades, no naturals. L'única natural i segura era el riu. Saps que si segueixes el riu, arribaràs al mar. Però si no el seguim, no tindrà cap significat més enllà del geogràfic. I això és el que intento fer aquí.

Tot l'aparell existencialista-ecològic sobre el que contamina l'art contemporani avui potser impedeix que algú miri més enllà del canvi climàtic i de la por de la societat als desastres naturals. Hi ha un autor d'aquests desastres, igual que n'hi havia el 1939. L'estat d'emergència és cada cop més real, la metàfora d'aquest projecte cada cop no és una metàfora, és "només" realitat. Malauradament.

Pel que fa al riu, no podem oblidar que és un canal, un camí, però també una vall. És un curs, però també una frontera creuada, o no, per ponts. És el camí que és un riu, el riu que és el camí, i la vall que també és un riu. I un mirall; a mesura que el seguim cap al mar, també ens perdem en allò que reflecteix.

14/02

Dia 1 d'entrevistes

Lloc: Lumière d'Encre

Entrevistats: 15, més 3 que volien emportar-se el qüestionari a casa per respondre-lo més tard. Participants: voluntari de Lumière (traducció), amfitrió (buscant gent), jo mateix (presentant el projecte i fent entrevistes) i els entrevistats.

A causa del fort vent i l'amenaça de pluja, no va ser possible dur a terme l'acció al carrer. El mercat de la ciutat estava al 25% del seu nombre habitual de parades, i el

públic també era molt escàs. Normalment, hauria fet l'acció de totes maneres. Díficilment hauria abandonat l'oportunitat de fer la intervenció urbana el dia que més gent camina pels carrers de la ciutat. A més, ho tenia tot preparat, només faltava una taula que Lumière pogués aconseguir (o almenys això és el que van dir). Tot i que el mercat estava a una quarta part de la seva capacitat i amb poca gent, aquest encara seria el dia més concorregut de la ciutat. Malauradament, el meu amfitrió va decidir fer-ho al mateix Centre, així que no vaig poder evitar aprofitar-ho al màxim per a la recerca. I realment ho vam fer; Es van entrevistar 15 persones, i 3 d'elles van demanar que s'enduguessin el qüestionari a casa per respondre'l més tard.

És molt interessant veure com la gent es relaciona amb la investigació. Algunes persones van dir que el terme "Sortida d'emergència" era molt catastròfic i espantós. Fins i tot després d'explicar que era una metàfora (en aquest moment fins i tot em pregunto si el terme és realment una metàfora, perquè si no mirem el problema climàtic com una emergència, quan ho farem?), algunes persones van dir que tenien dificultats per entendre la relació entre el Tech i el terme per tal de respondre a les preguntes. Després d'una nova explicació, més òbvia i exemplificada, aquestes persones van respondre el qüestionari sense problemes.

Aquest fil conductor em va portar a tenir una conversa amb la traductora, que també treballa al Centre i amablement va facilitar aquesta activitat i aquesta conversa. Va esmentar que ahir el soci de l'amfitrió partia d'aquesta qüestió de si estem o no en estat d'emergència pel que fa als rius, l'aigua i el canvi climàtic. Ella mateixa va respondre que creu que és un problema generacional. Que per a la gent gran és molt difícil pensar que la vida quotidiana pot ser una catàstrofe i que el riu està en estat d'emergència cada dia. I que hem de trobar sortides d'emergència cada dia. I que estem veient el risc per al riu, dia rere dia, sense prendre cap mesura d'emergència, només mesures pal·liatives. També va informar que a les escoles, a les universitats, per als joves, per als nens, el problema climàtic és realment una emergència. Però encara no es sap si les solucions que estem creant podran resoldre aquesta urgència.

El que és cert és que el riu ja ha estat una sortida d'emergència per a molta gent en temps de guerra i tensió entre pobles, com ja s'ha observat en aquest text. Res gaire lluny del que estem afrontant avui. I és molt trist saber que algunes persones no entenen la metàfora òbvia que som en un món que s'ha acabat o que només es pot regenerar a través de sortides d'emergència. Les imatges que podem veure als vídeos esmentats mostren la catàstrofe que es produeix després de l'emergència. Com menys conscients siguem que estem en una emergència, més gran serà la catàstrofe de la situació.

Plou incessantment. Alguns grups han construït cabanes, d'altres han preferit encendre focs amb llenya. Altres pobres desgraciats, esgotats i patint, han cavat un forat on, amuntegats, intenten ocupar el mínim espai possible. Sembla que esperen morir per falta d'aire... La revolta dels periodistes té com a objectiu la deshumanització i l'animalització imposades als refugiats. Estacionats com animals a Argelès o Amélie-les-Bains, tractats gairebé com si fossin, en una paraula, ramats d'ovelles que omplien les arenes de Céret, prop de Saint-Cyprien, aquestes persones ja no són considerades com a tals pel poder dominant. A la platja, escriu Madeleine Jacob, hi ha més de 60.000 persones retingudes darrere de filferro espinós, com criminals o bèsties perilloses.

<https://diplomatie.org.br/em-1939-mergulhados-nos-campos-de-refugiados-espanhois-na-franca/>

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

Un forat a terra com a sortida d'emergència.

15/02

Avui he completat part del treball d'anàlisi de les respostes generades per les entrevistes per verificar si estan resultant fructíferes. En general, la gent va ser generosa i participativa, i vam entendre perfectament la metàfora que porta el projecte, de la Sortida d'Emergència.

El qüestionari com a procediment de recerca ajuda a homogeneïtzar les entrevistes, però alhora destaca les particularitats de cada persona. Aquestes particularitats es fan més evidents a través del mateix qüestionari, de vegades. El que pot semblar una investigació merament quantitativa es transforma en investigació qualitativa quan analitzem les respostes específiques de cada persona. Això ens

permet extreure etnogràficament la situació de l'entrevista, a més del que va recollir la mateixa entrevista.

En l'ocasió d'ahir, la reunió de persones durant més de dues hores al Lumière no va ser només una situació d'entrevistes i compliment de qüestionaris, sinó també una situació performativa sobre el riu Tech. Els testimonis personals sintetitzats pels formularis s'amplien aquí a través de la meva creació textual. L'entrevista gravada, en aquest cas concret de la residència a Céret, podria generar massa informació secundària i irrellevant per a la recerca, i encara més personalitzar la situació i els propis testimonis, a més de que el meu francès no és dels millors.

Avui també he fet una revisió de les referències i una investigació sobre algunes possibles direccions per aquest text final, basant-me en algunes respostes i reflexions que vaig fer durant aquesta residència. Aquestes reflexions es poden trobar al llarg d'aquest text amb les influències de les pròpies entrevistes.

Per descomptat, les respostes i les referències no es relacionen específicament i directament amb aquestes altres referències a les quals al·ludeixo aquí, però tenir la interacció amb la gent dona més certesa d'obrir algunes portes creatives en relació amb els rius.

He repetit i reiterat al meu amfitrió que he de quedar-me al carrer amb la taula per entrevistar gent fora de l'àmbit de Lumière, o si més no, intervenir a la ciutat per tenir un abast més enllà de les entrevistes i el coneixement del Centre. Més tard, vaig anar a passejar quan va caure la nit i vaig conèixer, o millor dit, em van trobar, una família colombiana que va venir a preguntar-me si coneixia algun bar de jazz a la ciutat. No parlen francès i buscaven algú que parlés català o castellà. Vam xerrar una estona, ja que crec que el pare de família se sentia sol. Viatjava amb la seva sogra, la seva dona i dues filles adolescents, i per això crec que va trobar en mi un interlocutor masculí amb qui parlar. Vivien a Barcelona i ara viuen en un petit poble de Catalunya que és a una hora de Barcelona i a una hora de Céret, però mai no havien visitat aquest lloc. Van venir fa 20 anys des de Cali.

Volia seguir caminant, i les dones colombianes també, però el pare em preguntava constantment què feia allà. Va ser fantàstic tornar a explicar la recerca i adonar-me que cada vegada que expliques la recerca que estàs fent, descobreixes més coses sobre ella. Els meus professors de doctorat i màster sempre m'ho deien, però ara que he acabat el doctorat, porto un temps fent recerca independent de l'entorn universitari, i encara és més evident per a mi.

El colombià va dir que estima el Brasil, però que volia visitar el país algun dia sol, no amb la seva família. Va insistir que li digués algun lloc interessant per veure a la ciutat, tot i que ja fa més d'una setmana que hi sóc. Els vaig dir que anessin al riu Tech demà, als ponts i a la petita platja del riu, Plage des Aviateurs.

Vaig continuar caminant. Aquí a Céret, tots els llums s'apaguen a mitjanit. Tota la ciutat és negra com un riu. Una foscor com un riu. El carrer com un riu i el riu com un carrer.

Caminhada noturna
À noite só escuto o rio e o vento.
O rio diz direção de ir
mesmo noturna e soturnamente.
A direção do rio é o mar,
e a nossa junto ao rio é amar.
Contra ele até subir a montanha,
ou a favor descendo pro mar.
Da montanha ao mar, até amar.
Como não o vejo, sinto o seu cheiro.
Úmido, é o cheiro do rio antes de vê-lo.

Passeig nocturn
A la nit només sento el riu i el vent.
El riu em diu quina direcció he d'anar,
fins i tot de manera nocturna i trista.
La direcció del riu és el mar,
i la nostra direcció al costat del riu és estimar.
Contra ell fins que pugem a la muntanya,
o amb ell baixant cap al mar.
De la muntanya al mar, fins que estimem.
Com que no el veig, en sento l'olor.
Humit, aquesta és l'olor del riu abans de veure'l.

16/02

És la realitat material la que determina les idees. Aquesta perspectiva estableix que són les condicions de vida de les persones i els grups, el lloc que ocupen en una estructura social determinada i en un sistema de producció, les que determinen la seva manera de veure la realitat i habitar-la.

Aquest pensament és fonamental per entendre aquesta recerca etnogràfica-artística. A través de la materialitat del riu i els escrits de les persones en els formularis d'entrevista, construeixo aquest riu conjuntament, present aquí. Doncs també un bolígraf que llisca paraules sobre un tros de paper, també fa un riu sobre aquella superfície, en aquella vall que pot ser un full de paper en blanc. La línia que recorre aquest blanc de la pantalla deixa rius de lletres que formen afluents de les idees que aboco en aquesta vall des de la muntanya dels meus pensaments.

Vaig tenir una conversa amb una de les entrevistades de dissabte i la seva mare. Parla portuguès i, per una gran coincidència, va estudiar a Florianópolis, on jo vivia. Vam parlar de la ciutat i del seu temps actual. Em va parlar d'un document sobre L'Aiguat del 1940 que té un professor de la seva escola, el professor Arnaud Desmoulin. He preguntat a algunes persones sobre ell i ningú el coneix.

Diverses places de la ciutat han estat renovades recentment a causa de l'auge del turisme. Ha millorat el turisme la relació entre la ciutat i els seus habitants amb el Tech? Ho dubto.

Tots els joves marxen de la ciutat per estudiar, abans o després de l'institut. La meua interlocutora em diu que els joves que no marxen és perquè tenien fills molt joves. Aleshores no poden marxar de la ciutat i es queden vivint amb els seus pares.

La ciutat té un aspecte clar que algunes parts han estat renovades recentment, moltes places i espais públics nous. Això es deu a l'augment del turisme en els darrers anys. Però el riu i els seus voltants no segueixen el ritme d'aquesta renovació. Els turistes no utilitzen el riu. El Tech és a la perifèria de la ciutat i els turistes arriben aquí per allotjar-se a la part central i més antiga de Ceret.

17/02

Avui he entrevistat tres persones que viuen a prop del riu. Els primers eren un pare i el seu fill. M'han explicat molts detalls sobre com és viure al costat del riu. Tenir-lo com a veí. Sentir-lo cada dia fins que ja no el pots sentir més. O no tant com s'adonen els visitants. M'han explicat una llegenda sobre el Pont del Diable, sobre l'arquitecte que fa un pacte amb el diable per acabar el pont i ha de donar una persona a canvi. Acaba intercanviant la persona per un gat per enganyar el diable.

Després m'han dit que tots els Ponts del Diable de França tenen la mateixa llegenda. També han esmentat que, fa 15 anys, una fàbrica de paper d'Amélie-les-Bains va ser acusada i condemnada per contaminar el riu amb els seus productes químics utilitzats en la purificació de la cel·lulosa, que es van filtrar a un

afluent que va contaminar el riu. Segons ells, la fàbrica va tancar, i segons les mesures de la qualitat de l'aigua de Tech, aquesta contaminació no va romandre a les aigües del riu. Vaig investigar més tard i aquella fàbrica és Arjowiggins, que més tard es va reobrir com a Sterimed Sas. Queda per veure si continua contaminant el riu o no, però actualment les mesures de la qualitat de l'aigua són més rigoroses que abans. Esperem que sí.

Recentment, hi va haver un cas de contaminació de l'aigua del riu Tech per cianobacteris, vegeu aquest informe https://actu.fr/occitanie/elne_66065/eviter-tout-contact-avec-l-eau-alerte-aux-cyanobacteries-dans-un-fleuve-des-pyrenees-orientales_63020699.html, que fins i tot adverteix sobre la prohibició de nedar al riu i beure'n l'aigua. I una sobre la sequera, *Sequera en el Tech* (que Google sempre tradueix com a Silicon Valley, ironicament): "Fem tots un esforç", demana el president del Sindicat <https://www.lindependant.fr/2023/04/07/secheresse-dans-la-vallee-du-tech-faisons-tous-un-effort-demande-le-president-du-syndicat-alexandre-puignau-11116867.php>.

Després de les primeres entrevistes del dia, vaig tornar a la vora del riu per entrevistar una altra persona a qui li encantaven els rètols i va demanar adoptar-los a l'associació que lluita pels drets constitucionals de la tecnologia com a entitat viva. Vaig deixar dos rètols a Lumière i deixaré els arxius amb l'amfitrió per imprimir més rètols si, per casualitat, no els ha guardat ja als arxius del Centre. Vaig descobrir que el meu amfitrió és veterinari quan va agafar el gat de l'entrevistat i el va col·locar sobre la taula per examinar la boca de l'animal. Toca allà, toca allà, el gat no tenia res que el meu amfitrió pogués identificar. Potser l'entrevista es va intercanviar per la consulta gratuïta. El gat i jo n'estem molt agraïts.

En total, ja tinc 23 entrevistes si les persones que es van endur el qüestionari a casa el lliuren. Ja és un bon nombre per tenir una pluralitat de discursos.

18/02

Avui, a primera hora del matí, l'amfitrió m'ha trucat perquè hi havia algú que volia ser entrevistat. Ens hem trobat al mateix cafè on vaig conèixer la mare i la filla dilluns, la darrera de les quals parla portuguès i, increïblement, vivia a Florianópolis. L'entrevista ha anat molt bé i hem parlat molt. A més de les seves respostes, l'entrevistat m'ha dit que abans vivia a la muntanya i ara viu a prop del riu. Li he preguntat on era millor viure i m'ha dit que està molt millor al costat del riu perquè li agrada nedar-hi durant l'estiu (com va assenyalar al seu formulari) i, per tant, està més a prop de l'aigua.

La resta del dia l'he passat organitzant la meva recerca i les meves notes aquí per tenir-les totes en un sol lloc, perquè per nombrosos factors tinc notes al quadern, imatges i textos al mòbil, les entrevistes en formularis i moltes finestres obertes als navegadors de l'ordinador. De la mateixa manera que aquesta residència m'obre moltes altres finestres i possibilitats pel que fa als meus mètodes i camps de creació i acció, aquesta recerca també té molts afluents oberts i necessito abocar-los al mateix riu que és aquest memorial.

Cap a les 19:00 h, el meu amfitrió em va cridar a l'habitació perquè hi havia un amic seu a casa que pensava que seria interessant entrevistar. Vaig entrevistar l'amic, que és realment una persona important per a la recerca, ja que va treballar durant 20 anys com a tècnic especialitzat en temes ambientals al Tech. També està involucrat amb el Sindicat Tech, que també fa un seguiment de qüestions relacionades amb l'aigua del riu, <https://syndicatdutech.fr/outils/natura-2000-le-tech/>. Avui dia, treballa més amb la muntanya en matèria d'allaus i desprendiments de roques, però té un coneixement considerable sobre el riu a causa dels seus anys d'experiència professional.

L'entrevista va anar molt bé i vam parlar una mica sobre les preguntes del qüestionari. Segons ell, la regió del Tech és la regió més salvatge de França, la que preserva la seva natura de la manera més ben preservada. Va ser interessant que digués que una de les solucions utòpiques que té per al Tech és eliminar els edificis al voltant del riu. Que la solució seria menys construir i més deconstruir. Va dir que era utòpic, però que s'està convertint lentament en realitat. Li vaig dir que només escriure alguna cosa en un paper ja fa que la utopia s'acosti a la realitat. Li vaig explicar que ho dic perquè sóc escriptor. Potser per això continuo escrivint. Per transformar la utopia en paraula escrita i fet real.

Malgrat dues excel·lents entrevistes avui, que s'afegeixen a les tres d'ahir, el sistema que Lumière va imposar al procediment etnogràfic no és exactament el que jo demanava. La meva proposta era fer la intervenció urbana amb el qüestionari dissabte, i a causa del temps ho vam fer a l'espai Lumière. Tanmateix, vaig deixar molt clar que podia fer l'acció durant els dies d'aquesta setmana. Ja he insistit massa vegades i no insistiré més.

Crec que hi ha d'haver algun problema polític entre el Lumière i la Mairie (Ajuntament), intern a Lumière, i/o alguna aprehensió política del centre sobre apropar-se a la gent a l'atzar pel carrer a través de la intervenció urbana. Pel que sembla, Lumière prefereix controlar qui és entrevistat i té por d'alguna cosa que provoqui l'acció al carrer, cosa que no vaig acabar d'entendre. Ja m'han donat moltes excuses per no fer les entrevistes al carrer, per exemple, que aconseguir una taula seria difícil, que no feia bon temps, etc. La taula estava parada, i ahir i avui ha fet molt bon temps, però en cap moment Lumière ha tornat a treure el tema ni ha donat cap

indicació perquè duguéssim a terme l'acció. Sempre he estat jo qui ha tret la proposta. Ahir ho he tornat a fer, i sempre hi ha alguna resposta que ho dificulta. Per això he decidit avui, després de l'entrevista aquí, que ja no faré més entrevistes i modificaré el sistema de difusió, perquè sigui més adequat al context en què es va dur a terme aquesta investigació específica. Ja tinc 22 entrevistes, i comptant les 3 que la gent ha de presentar, n'hi haurà 25. A causa de les circumstàncies, crec que és un nombre molt bo per registrar aquesta investigació de la manera com es va dur a terme.

Durant anys havia estat buscant una oportunitat per traslladar la meua feina a un camp menys centrat en el formigó, a un camp, més de camp, de natura. Una urbanitat rural. Des d'*IRRUPÇÃO*, irrupció, (el 2015 va ser l'última vegada que vam fer aquest treball, <https://youtu.be/2oJXcFvDBUU?si=lc5exviPfhWPk2lC>, han passat més de deu anys) he estat pensant en la possibilitat de crear un teatre fluvial. Un teatre al llarg del curs d'un riu.

Estic extremadament agraït a Saída de Emergência per permetre'm aquesta escapada dels carrers als rius.

Vaig veure una rata al carrer. Normal. Només que va pujar per la canonada d'aigua i el cable elèctric i va entrar al balcó d'una casa al tercer pis. Aquí les rates són a dalt i a baix. He de mantenir la finestra tancada.

Un riu és un carrer que condueix a la gran extensió, que no és un llac, és el mar. Si un carrer és un riu de gent, un riu és un carrer d'aigua. Una avinguda que flueix cap al mar. De l'aigua dolça a la seva salabor, del riu-carrer, del riu-carrer.

Carrer Riu. Riu-Carrer. Riu-Carrer-Riu. Rio-Rua-Rio. Nós é ponte e atravessa qualquer rio. Som pont i creuem qualsevol riu.

19/02

Avui he fet progressos en l'organització d'aquestes memòries que esteu llegint ara. He revisat tota la informació que havia investigat durant els darrers dies per col·locar-la al seu lloc respectiu en aquest diari.

He trobat al carrer una de les persones que es va endur el qüestionari a casa i li he dit que demà és el meu últim dia a la ciutat, ja que marxo molt d'hora dissabte. Em va assegurar que deixaria el qüestionari a Lumière demà. Aquesta reunió va tenir lloc precisament en un dels aparcaments que cobreixen un afluent del riu Tech, l'Aparcament els Tins. Això em va recordar un riu que ara s'està descobrint en una gran ciutat, São Paulo. Aquesta podria ser una idea perquè Ceret també descobrís els afluents del riu Tech.

Un riu que continua fluint silenciosament i amagat sota el gruixut formigó de Bela Vista ara comença a sentir-se. Enterrat durant dècades al centre de São Paulo, el rierol Bixiga ha vist confirmat el seu curs mitjançant estudis tècnics i s'hauria de reobrir com un dels eixos principals del futur Parc Municipal de Bixiga. L'estudi indica que el riu creua el terreny del futur parc, discorrent paral·lel al carrer Abolição, amb el seu punt d'entrada prop del final del carrer Japurá. Actualment, el rierol discorre per una galeria de formigó d'aproximadament 1,2 metres de diàmetre, enterrada entre 1,5 i 2 metres de profunditat. La confirmació de la viabilitat tècnica va permetre integrar oficialment la proposta en la planificació urbana de la zona. Un riu invisible, però actiu. Tot i estar enterrat, el rierol mai ha deixat d'existir. Mitjançant tecnologia de georadar (GPR), els tècnics van cartografiar el recorregut exacte del curs d'aigua sota la regió. Una investigació de la Universitat de São Paulo (USP) indica que la renaturalització dels rius urbans, tot i no ser una solució aïllada al problema de les inundacions, pot contribuir a reduir els seus impactes quan s'integra en un conjunt més ampli de mesures de drenatge. L'obertura de rierols i la recuperació de les zones verdes associades permeten una major infiltració de l'aigua de pluja al sòl i ajuden a retardar l'escolament superficial, reduint la sobrecàrrega dels desguassos pluvials. Aquest tipus d'intervenció integra el concepte d'infraestructura verda, que combina solucions basades en la natura amb la planificació urbana tradicional

<https://www.gazetasp.com.br/cotidiano/rio-escondido-no-centro-de-sao-paulo-deve-ser-aberto/1172165/>.

Una altra troballa important es troba al número 1182 del Journal Amélie, datat l'11 de gener de 1912, on es pot llegir un poema de Marc Anfossi dedicat al Tech, com a principal curs d'aigua del Vallespir:

Le Tech

(Marc Anfossi. Amélie-les-Bains, gener de 1912)

Tantôt c'est un serpent bleuâtre
Glissant sur les galets polis ;
Tantôt c'est un ruisseau folâtre
Dont on entend le gazouillis,

Par instants, il gronde, il moutonne,
Emportant arbres et maisons,
Pareil à l'ouragan qui tonne
Il dévaste les floraisons.

Puis, reprenant son cours tranquille
De bon Tech, placide cours d'eau,
Il laisse à découvert quelque île
Où revient becqueter l'oiseau.

Le Tech ressemble à l'âme humaine
Qui parfois, distillant la haine,
Engloutit l'Amour et l'Espoir,
Et qui, dans les larmes calmée,
Se trouve conquise et charmée
Par les douces chansons du soir.

El Tech

De vegades és una serp blavosa
Que llisca sobre còdols polits;

De vegades és un rierol juganer
El murmuri del qual es pot sentir,

De vegades rugeix, s'ondula,
Arrossegant arbres i cases,
Com un huracà tronador
Devasta les flors.

Llavors, reprenent el seu curs tranquil,
Un bo Tech, un rierol plàcid,
Deixa alguna illa exposada
On l'ocell torna a picotejar.

El Tech s'assembla a l'ànima humana
Que de vegades, destil·lant odi,
S'empassa l'amor i l'esperança,
I que, calmada per les llàgrimes,
Es troba conquerida i encantada
Per les dolces cançons del crepuscle.

20/02

Últim dia a Céret, i deliberadament he mantingut fins ara una referència fonamental per a aquestes memòries i el que aquesta recerca i escriptura van produir i apunten en aquesta creació. Aquesta ciutat és famosa per haver estat un bastió de cubistes, pintors i poetes d'aquest moviment que va ser una avantguarda artística (podríem pensar que les avantguardes eren afluents d'un riu que movia i treia les arts clàssiques dels seus pedestals) iniciada per Pablo Picasso i Georges Braque a França al voltant de 1907. El cubisme va revolucionar l'art trencant amb la perspectiva i el realisme tradicionals, caracteritzats per la geometrització de les formes, la fragmentació dels objectes i múltiples punts de vista simultanis en plans bidimensionals. Les formes

de la natura en el cubisme es redueixen a volums geomètrics (cubs, cilindres, esferes), i la imatge es fragmenta, trencant la perspectiva lineal.

Al Brasil, el cubisme va influir en artistes de la Setmana d'Art Modern de 1922, com Tarsila do Amaral i Anita Malfatti. La relació entre el cubisme i l'antropofàgia en l'art brasiler és un marc de transformació, on les tècniques europees d'avantguarda van ser absorbides i reinterpretades per crear un art autènticament brasiler. El Moviment Antropofàgic (1928), liderat per Oswald de Andrade, va utilitzar l'estètica cubista, entre altres influències, per devorar la cultura estrangera i transformar-la en quelcom de nou. La seva primera edició incloïa un dibuix del famós quadre de Tarsila do Amaral, *Abaporu*, que, després d'estudiar a París amb mestres cubistes com Fernand Léger i Albert Gleizes, va portar al Brasil la geometrització, la fragmentació de les formes i la nova perspectiva del cubisme, aplicant-les a colors i temes tropicals. El cubisme de Tarsila no era una còpia, sinó una antropofàgia tècnica on les formes geomètriques i el volum van guanyar colors vibrants i temes nacionals. *Abaporu* (també del 1928, com ho era el Manifest Antropofàgic d'Andrade) va ser el catalitzador del moviment. El terme, d'origen tupí-guaraní, significa "el que menja carn humana", simbolitzant l'absorció d'influències externes.

A continuació es mostren dos poemes cubistes d'un dels màxims exponents d'aquest moviment al món, Guillaume Apollinaire, poeta, escriptor i crític d'art francès:

Vive la République
 Hou le croquant
 Zut pour M. Zun
 Arrêtez ce cher Roy
 Vive le
 Sur la rive gauche devant le pont d'Iéna
 Des clefs j'en ai vu mille et mille
 Evviva il Papa
 ta guenle mon vieux pad
 non si vous avez une mous tache
 La Tu n'is sie tu fondes un journal
 Jac ques c'é tait dé li
 A bas la lot cieux

Douces figures poignardées
 Chères lèvres fleuries
 MIA MAREYE
 YETTE LORIE
 ANNIE et toi MARIE
 où êtes -
 vous ô
 jeunes filles
 MAIS
 près d'un
 jet d'eau qui
 pleure et qui prie
 cette colombe s'extasie

Tous les souvenirs de nâgère
 O mes amis partis en galère
 Jallissent vers le gâtre
 Et vos regards en l'air
 Meurent mélancoliquement
 Où sont-ils Braque et Max Jacob
 Derain aux yeux gris comme l'aube
 Billy Dalize
 Où sont Raynal se mélancolisent
 Où les pas dans une église
 Dont des pas qui s'engagea
 Comme des morts déjà
 Où est Cremnitz
 Où est-elle sont-ils
 De souvenirs mon âme est pleine
 Le jet d'eau pleure sur ma peine

CEUX QUI SONT PARTIS A LA GUERRE AU NOUD SE BATTENT MAINTENANT
 Le soir tombe sanglante mer
 O
 Jardins où saigne abondamment le laurier rose fleur guerrière

21/02 - Sortida de Céret i arribada a Barcelona

Em quedo pensant alguns dies amb el manifest del col·lectiu que lluita per els drets du Tech i la seva relació amb el concepte d'aquest projecte, Sortida d'Emergència, mentrestant treball en les transcripcions de les entrevistes realitzades en Céret:

Vivim en un context de degradació global dels entorns vitals amb els quals som interdependents. Les nostres societats estan seriosament amenaçades i s'enfronten a un enorme repte. Aquest repte és el canvi necessari i urgent en el model de les nostres relacions amb aquests entorns, en particular amb els sistemes hídrics i, específicament per als nostres propòsits, amb el riu Tech (Le Tech)... La confiança en la ciència com a font de coneixement verificat és fonamental. Ens permet explicar fenòmens naturals com el cicle de l'aigua. La ciència contribueix a la nostra comprensió de com funcionen els ecosistemes com el riu Tech, amb les seves característiques úniques... El respecte per l'opinió promou l'escolta atenta i el reconeixement de la diferència... Com que el riu Tech, així com tots els éssers vius que en depenen, està exposat a perills, mereix ser protegit. Els habitants de la conca del Tech formen part d'aquest ecosistema, i protegir el Tech és protegir-se a si mateixos. Aquesta protecció es tradueix en drets individuals i col·lectius, inclosos els drets civils, el dret a la salut, el dret a un medi ambient saludable i no contaminat, i el dret a un medi ambient compost per ecosistemes funcionals i sostenibles. Respectar aquests drets requereix vigilància... El Tech és un element fonamental del nostre patrimoni, tant per la seva bellesa escènica com per la riquesa de la seva flora i fauna, que inclou una varietat d'espècies comunes, així com espècies protegides i fins i tot en perill d'extinció. La relació de la comunitat amb el riu Tech impregna l'imaginari individual i col·lectiu i constitueix la base del nostre afecte per la terra. Per a molts de nosaltres, el Tech és una font d'apreciació estètica, fins i tot d'admiració.

22, 23 i 24/02 - Treball amb les entrevistes

Continuo la depuració dels dates collectats, i les transcripcions de les entrevistes realitzades en Céret (que estan al final d'aquest diari amb les realitzades en el període a Camallera). He escollit fer dues maneres diferents de entrevistes, una quantitativa a Céret i altre qualitativa en Camallera. Aquesta decisió té que veure amb les característiques de cadascuna residència. En Céret he estat només en una ciutat, i el meu frances no és dels millors, i en Camallera he estat lluny de les persones que viuen a prop de La Muga i seria impossible reunir les persones per plenar una entrevista en un mateix dia. És a dir, les entrevistes i els seus tipus diferents reflexen com va ser cadascuna residència, cadascun dels rius, el Tech i La Muga. Mentrestant, penso en

les entrevistes, un cas molt important va passar en Brasil aquest febrer amb el Riu Tapajós i altres rius, que se relaciona directament al manifest de l'associació de Céret que demana drets civils al Riu Tech.

Quan es pot pagar per un riu? És la qüestió que s'ha plantejat en aquest cas, com es pot verificar a partir text de Frei Betto, escriptor, autor de dos llibres sobre pobles indígenes: *Uala, o Amor* (FTD) i *Tom Vermelho do Verde* (Rocco), entre altres obres, <https://movimentorevista.com.br/2026/02/a-privatizacao-dos-rios-tapajos-madeira-e-tocantins/>.

Un projecte orquestrat entre l'agroindústria i sectors del govern federal amenaça de transformar els rius Tapajós, Madeira i Tocantins en meres vies navegables per al transport de monocultius de grans mitjançant la privatització dels rius. Aquests rius són al centre d'un conflicte que redefineix els límits entre desenvolupament, sobirania i supervivència, i es troben al cor dels recursos hídrics del Brasil, a l'Amazones. Un projecte orquestrat entre l'agroindústria i sectors del govern federal amenaçava de transformar aquestes vies navegables en meres vies navegables logístiques mitjançant un procés doble: concessió a la iniciativa privada (una forma de privatització de la gestió dels rius) i dragatge intensiu per garantir el flux de grans. Aquesta equació, venuda com a progrés, ignorava el cost social i ambiental astronòmic i revelava els contorns d'una política que beneficiaria una elit econòmica a costa dels pobles tradicionals i del patrimoni natural del país.

Els rius en qüestió són més que simples rutes; són ecosistemes complexos, bressols de biodiversitat i, sobretot, l'eix vertebrador de la vida de centenars de comunitats indígenes i riberencs. El riu Tapajós, amb les seves aigües turqueses, és vital per al poble Munduruku, que ha depès de la pesca i de les seves ribes per a la cultura i la subsistència durant segles. El riu Madeira, un gegant amb aigües fangoses i un important productor de peix, sosté innumbrables comunitats i té una importància ecològica incommensurable. El riu Tocantins, ja afectat per preses, continua sent una font de vida per a pobles com els Apinajé i els Krahô.

L'entitat responsable de la intenció de transformar aquests rius en corredors de navegació és l'agroindústria, la Cargill, concretament el complex de soja i blat de moro de Mato Grosso, Rondônia i el sud de Pará. La justificació és econòmica: transportar la producció a través dels rius fins als ports del nord seria més barat i competitiu que a través de l'eix Centre-Sud, considerat car i saturat. Per permetre la construcció de graneleros de gran calat, cal dragatge i aprofundiment continu dels llits dels rius.

El 6 de febrer, el mateix dia que vaig arribar a Céret i vaig començar aquesta investigació, el govern brasiler, sota la pressió dels pobles indígenes, va suspendre el

procés de licitació que havia qualificat una empresa per dragar el riu Tapajós amb un cost de 61,8 milions de reals. Segons el Ministeri de Ports i Aeroports, "cap mesura relacionada amb accions o serveis al riu Tapajós procedirà sense que els pobles de la regió siguin àmpliament consultats i sense que es compleixin rigorosament totes les normatives vigents". Per tant, gràcies a la mobilització dels pobles indígenes i de la Fiscalia Federal del Pará, va ser possible evitar la privatització de l'ús i la gestió d'un bé públic fonamental.

Si el dragatge continués, l'Estat assumiria la càrrega, assumint els riscos i conflictes polítics, mentre que el sector privat en rebria els beneficis: gestionant la infraestructura amb beneficis garantits a través d'aranzels, i l'agroindústria obtindria la seva ruta d'exportació a un cost operatiu reduït. Seria una simbiosi perfecta entre el poder públic i el capital, amb costos socialitzats i beneficis fortament privatitzats.

La reacció dels pobles indígenes va servir com a màxima advertència i resistència. La Constitució requereix l'autorització del Congrés Nacional i la consulta amb les comunitats indígenes afectades. Els impactes del possible dragatge són evidents: remena sediments, allibera contaminants potencials, destrueix hàbitats de desova i alimentació per a peixos, enverina l'aigua i afecta la naturalesa perenne i la qualitat del peix. Per a les comunitats que depenen de la pesca no només com a aliment sinó com a element cultural i font d'ingressos, seria un cop devastador. La navegació intensiva de grans vaixells altera la dinàmica del riu, augmenta el risc d'accidents i contaminació per petroli i allunya els peixos, comprometent la seguretat alimentària.

El que està en joc en la proposta agroindustrial per als rius Tapajós, Madeira i Tocantins transcendeix la discussió sobre la logística. És la materialització d'una visió del país on la natura és un recurs que s'ha d'explotar fins a l'esgotament en benefici i profit d'uns pocs. La resistència dels pobles indígenes i els moviments socioambientals no és contra el desenvolupament, sinó a favor d'un desenvolupament que no signifiqui la mort dels rius ni l'extermi de les formes de vida. Correspon a la societat decidir si els seus rius seran autopistes líquides per a l'agroindústria o venes vives d'una Amazonia diversa i sobirana. El futur demostrarà que la decisió de suspendre el procés de licitació que hauria permès a una empresa dragar el riu Tapajós definirà molt més que el curs de les aigües; definirà el curs d'un país.

25/02 - Sortida de Barcelona i arribada a Camallera - La Muga

Diferentment de Céret, arribo a Camallera ple de informacions prèvies que em ha donat la anfitriona de Nau Còclea i que també jo he compilat amb un estudi previ de la regió que he fet aquests últims dies.

Per exemple, com tinc menys dies que he tingut a Céret i també estic més lluny del Muga que he estat en relació al Tech he tingut que mapejar els municipis per on passa la Muga: en l'Alta Muga, amb Albanyà, Sant Llorenç de la Muga, Boadella, Les Escaules i Pont de Molins; i en la Muga del Pla, amb Vilanova de la Muga, Castelló d'Empúries i Empuriabrava. Com son dos universos diferents, i la Muga del Pla Empordanés és més turística, pues té el complex turístic més gran de l'Alt Empordà: Empuriabrava amb 25000 llits, m'he concentrat en l'Alta Muga que és el que Nau Còclea s'està investigant enguany i que també és la part de la Muga que estic més atret.

També he reunit i contactat algunes associacions amb els seus enllaços per fer entrevistes i/o recerques, com: el Consorci Salines-Bassegoda - [Consortia Salines-Bassegoda](#), que m'ha donat una entrevista per part de la seva representant de comunicació, s'inicia per posar en comú reptes i projectes, una associació de municipis, amb la intenció de preservar i revaloritzar el patrimoni paisatgístic, cultural i mediambiental dels municipis integrants; l'Ajuntament de Sant Llorenç de la Muga - <https://www.santllorencdelamuga.cat/ca/>; les associacions Arrelats a la Muga, <https://www.arrelatsalamuga.com/>, capdavant de l'organització de la cursa de muntanya de Sant Llorenç de la Muga, una entitat que treballa al servei del poble de la regió, tipus els ateneus; la Societat de Caçadors, <https://www.santllorencdelamuga.cat/ca/viu-el-poble/associacions-del-municipi/societat-la-fraternitat/>, fundada l'any 1907 amb l'objectiu d'oferir assistència sanitària als seus socis, l'entitat ha sobreviscut el pas del temps reinventant els seus objectius, actualment és una entitat de caire cultural, lúdic i recreatiu; la Biblioteca, a càrrec de Carme Vergés; el Cor de la Muga que és una protectora d'Animals de Sant Llorenç de la Muga formada per un grup de voluntàries compromeses amb la protecció i el benestar animal <https://www.santllorencdelamuga.cat/ca/viu-el-poble/associacions-del-municipi/cor-de-la-muga/>; l'IAEDEN-Salvem l'Empordà, <https://iaeden.cat/>, que fomenta la sostenibilitat ambiental, la cultura del decreixement i la democràcia participativa, es crea a l'any 1980 amb la reivindicació activa de protegir el Parc Natural dels Aiguamolls, a l'any 2010 es junten dues entitats l'IAEDEN i la Salvem l'Empordà i des del 2002, també impulsa la Plataforma Salvem l'Empordà; la Pioneers Foundation <https://www.thepioneersfoundation.org/>, que realitza gestió forestal, accions de crèdit climàtic, estudis de carboni, aigua, i biodiversitat, gestió dels espais naturals protegits: Massís de les Salines, Penya-segats de la Muga i Garriga d'Empordà, en col·laboració amb la xarxa Natura 2000 de Catalunya, custòdia fluvial

per restaurar i protegir 23 quilòmetres del riu Muga, un programa de recuperació de voltors a la Vall de la Muga i ha fet un documental sobre el riu *Muga - when she stops flowing so will we* www.youtube.com/watch?v=9pRVfAtJkbQ; la Carme Huerta; l'Empordà d'Empeus; entre altres informants que tinc a la regió.

També tinc la possibilitat d'entrevistar dos amics de la anfitriona que viuen a prop del riu, un pescador de riu apassionat, i un apassionat artista de l'art de la performance. A més he quadrat amb la l'anfitriona que el dia 05 de març farem un recorregut fins al nascent de La Muga. D'aquesta manera gairebé tots els meus dies per Camallera ja estan ocupats.

Abans de dormir he percebut que encara no he deixat cap informació més geogràfica sobre els rius. El riu Ter és el més llarg (205 quilòmetres, i al costat de França el Tech té 84,5 km) dels que neixen i moren a Catalunya. Des de l'origen fins al final, les aigües són explotades per: l'estació d'esquí Vallter 2000 per fabricar neu; 98 minicentrals entre Setcases (Ripollès) i Manlleu (Osona), en un tram de 131 quilòmetres, i pel transvasament del riu a l'alçada del Pasteral per abastir d'aigua potable a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Muga és un riu de 58 quilòmetres de longitud a Catalunya que neix als Pirineus orientals (Mont Negre) i flueix per la comarca de l'Alt Empordà. El Muga flueix cap al sud-est, passant per Albanyà, el pantà de Boadella, el Pont de Molins i Peralada, abans de desembocar al mar Mediterrani al golf de Roses, prop d'Empuriabrava. Després del Tech del costat francès, ara anirem a La Muga del costat Català.

26/02

Em vaig despertar a la residència a la Nau Còclea, que és més independent i més gran que la de Céret. Ahir a la nit no havia aconseguit explorar els voltants. Un luxe de la natura.

El camp ara és dins meu, i jo sóc al camp. La foscor de la nit verda m'envolta; sóc lluny del riu, però dins de la natura.

La meua dinàmica d'investigació ha canviat, utilitzo un cotxe per recórrer les carreteres per arribar als pobles riberencs i després camino al llarg del riu després d'aparcar el cotxe. La sensació de ser visitant/turista/investigador és encara més pronunciada.

Em dirigeixo directament a Pont de Molins (ara, no Chemin du Moulin de Céret), buscant un altre Molí, el Molí de la Muga. El Pont de Molins sembla un poble petit. La característica principal del poble és precisament el pont. El riu Muga és més tranquil. Parla suaument, però parla. Xiuxiueja. Constantment.

Però el silenci al voltant del riu ressona.

He trobat el camí natural cap a la Muga. Cap a aquella banda, camines tants quilòmetres i arribes al següent poble. Crec que en faré un tram dissabte. El problema és tornar pel mateix camí per tornar al cotxe i tornar a casa. Normalment no faig desviaments per carreteres desconegudes i torno pel mateix camí, i encara menys amb cotxe. Hauré de pensar en una manera alternativa. Hauria de ser possible tornar amb autobús, a jutjar per l'autobús interurbà que vaig veure creuant la pont de Pont de Molins.

No es troba una finestra oberta al poble que es mogui com el riu Muga.

Al carrer de la Muga, on flueix el riu Muga, el poble es mou com un riu xiuxiuejant. El poble xiuxiueja. Xiuxiueja Muga.

Veig centenars de cotxes passant en un tren de mercaderies molt llarg a la via elevada per sobre del riu Muga.

Després de caminar per la part antiga de Pont de Molins i per la vora de la Muga, torno al cotxe per anar a Les Escaules. A la carretera, per casualitat, veig una bonica cascada, i tot i que no estava en els meus plans, he d'aturar el cotxe a la vora de la carretera per apropar-m'hi i comprovar per mi mateix que el que havia vist mentre conduïa no era un miratge ni un flaix de llum.

M'acosto a la cascada, però el terreny sembla ser propietat privada; hi ha un restaurant que també sembla un hotel, però està completament tancat i fins i tot sembla abandonat. Un espai malgastat, només un més entre tantes propietats buides que he vist durant aquesta investigació i al llarg de la meva vida. Sembla que he vist més propietats buides que ocupades.

La propietat està tancada amb cadenes i un rètol que indica que no es permet aparcar. És molt fàcil entrar-hi sense permís, però dubto perquè veig una parella que s'acosta, passejant els gossos per la carretera. Espero. Quan s'hi acosten, els pregunto en català si s'hi permet l'entrada. Em responen en anglès; són suecs i acaben d'arribar a la regió en un viatge en autocaravana. Els dic en anglès que semblen més catalans

que jo. Em diuen que també volien veure la cascada de prop, i així decidim, en complicitat, entrar sense permís a la propietat.

La cascada és màgica. És el so d'aigua més fort que he sentit en aquesta investigació. No es compara amb el so de les cascades de Foz de Iguazu, és clar, però comparada amb la calma de la Muga, aquesta cascada és un potent braç fluvial d'aquesta regió. Un braç de cristall entre les roques. Suposo que deu ser un afluent del riu Muga. Més tard vaig saber que la cascada es diu Salt de la Caula i té una mística molt més profunda del que m'imaginava. En resum, en faré un breu relat aquí després, ja que hauré de fer més recerca.

Decideixo dinar al costat de la cascada. Faig servir una taula de pedra que encara no està en ruïnes. Dic a la parella que poden menjar si estan a punt, però diuen que continuaran la seva caminada i em deixaran sol en aquest món oníric de la cascada, tota per a mi. Abans de marxar, em pregunten què hi faig. Responc que és un projecte de recerca artístic-etnogràfica sobre el riu Muga. Ells, com a bons turistes, continuen, i jo, com a bon turista de recerca, em quedo.

Condueixo uns 7 minuts i aparco en un poble on és obligatori aparcar, ja que no es pot entrar al poble amb cotxe si no ets resident. Veig un cotxe a l'aparcament del poble amb la finestra del darrere trencada, i més tard descobreixo que és el cotxe de dos treballadors vestits de gris amb mascaretes que treballaven en una casa d'aquest poble anomenat Les Escaules.

Les Escaules és tan laberíntica com petita; la vaig explorar en menys d'una hora, aturant-me cada dos metres per admirar l'entorn medieval, com si fos una lliçó d'història romana. El poble és just al costat del riu, i els seus camins sempre semblen acabar a la riba. El poble sembla nedar al riu.

Continuo per la carretera i acabo a Boadella, gairebé al pantà de la Muga, a Darnius, que vaig deixar per a un altre dia. El poble de Boadella, o millor dit, un altre poble medieval, és una franja que voreja el riu. Té un carrer paral·lel al carrer que voreja el riu, i això és bàsicament tot. Malgrat la seva petita mida, la part de la Muga de Boadella té ànecs i oques nedant al riu. Dels tres que he vist avui, Boadella sembla ser el poble que més explota el riu per al turisme i la interacció social.

Un gos comença a bordar, i això és tot el que se sent al poble. Em costa una estona reconèixer des de quina casa borda, i tinc por que s'escapi. El soroll dels seus lladrucs finalment aconsegueix distanciar-se'n d'alguna manera. És una part tensa del

dia, perquè no hi ha ningú als carrerons, i si aquell gos decideix fugir i perseguir-me, hauré de saltar al riu per salvar-me, fins i tot amb aquest fred glacial.

Tot i ser petit i buit, Boadella ha estat el poble més concorregut dels que he visitat avui. He vist set persones durant el meu passeig per allà. Més tard he descobert que només he vist la part riberenca del primer poble, Pont de Molins, sense adonar-me que hi havia molt més poble a prop de la carretera principal que va a Figueres que a prop del riu. Per això he tingut la impressió que Pont de Molins era més petit. En certa manera, es pot concloure que el poble abans estava orientat cap al riu, per on flueix l'aigua, i després amb la construcció d'una altra carretera, més ràpida i asfaltada, el poble va girar cap a l'autopista, per on passen els camions.

L'activitat a Boadella era intensa en comparació amb els altres pobles. Dues persones a la parada de l'autobús, dos nens jugant al parc, un home treballant en un jardí, un altre en una petita obra en una casa i un altre home al carrer. De sobte, van aparèixer una cinquantena de motocicletes al poble. Semblava a *Mad Max*. Si volien apoderar-se de tot el poble, només havien de matar el gos guardià. Gairebé em vaig amagar per veure com els motoristes de l'apocalipsi s'apoderaven de Boadella, però els motoristes van aturar les seves màquines, van xerrar una mica, van beure una mica d'aigua i poc després van emprendre un viatge en moto de tornada a la carretera. En comptes de *Mad Max*, em va semblar més com *On the Road*.

I és *On the Road* que continuem aquesta part de la recerca. Una salutació als beatniks, Jack Kerouac, Allen Ginsberg, William S. Burroughs, ja que aquesta deriva meva també s'està motoritzada.

27/02

Avui aniré més enllà, a la part encara més alta de la Muga. Cap a Albanyà i Sant Llorenç de la Muga.

Però abans d'aquests dos, vaig decidir tornar a aturar-me per casualitat a Terrades. No puc evitar esmentar aquesta població on per sort vaig aturar-me abans d'aquestes dues. Un poble pel qual passa un afluent de la Muga. I que era afluent d'una ruta molt més important que la que faig aquí. Aquí teniu alguna informació que vaig trobar durant el meu passeig per Terrades:

Terrades va ser una ruta secundària per a l'exili. En el context de les últimes setmanes de la Guerra Civil Espanyola, les tropes franquistes van ocupar les comarques gironines entre el 31 de gener i el 10 de febrer de 1939.

A Terrades, durant la retirada republicana, les tropes que es van retirar a l'exili per rutes secundàries per evitar la congestionada carretera principal cap a la Jonquera i Pertús van fer volar pels aires l'església de la patrona local, Santa Cecília. Des de Terrades, les vies d'escapament conduïen a Albanyà i l'Hostal de la Muga, en direcció a Darnius – Maçanet de Cabrenys i Costoja, o Maçanet de Cabrenys – La Vajol i el coll de Manrella.

La nit del 7 al 8 de febrer de 1939, l'església de Terrades va ser dinamitada amb un arsenal de dinamita, pólvora i armes a dins. Els habitants van ser avisats i la majoria van escapar. Tot i això, hi va haver 32 morts. Un camió que transportava soldats republicans, també en retirada a l'exili, va ser el vehicle més greument danyat. El camió passava per davant de l'església quan es va produir l'explosió, destruint completament el lloc de culte i part del poble, i deixant un cràter d'uns vint metres d'amplada.

Les víctimes republicanes van ser enterrades en una fossa comuna a uns trenta metres del poble, prop de la carretera Albanyà-Figueres. El 1959, en compliment de les normes franquistes, les restes van ser exhumades i traslladades al Valle dels Caiguts, ara conegut com la Vall de Cuelgamuros.

Avui dia, encara existeixen ruïnes d'algunes cases a la plaça del poble de Terrades, a causa de l'impacte d'aquest episodi. Malauradament, i segons els relats orals locals, quinze dies després d'aquests fets, el 23 de febrer de 1939, cinc nois del poble, d'entre 14 i 17 anys, van morir quan una bomba els va explotar a les mans mentre jugaven a l'era de Can Serena.

Camins de retir passant per Terrades, Sant Martí, Ca l'Almar, Colobret, Figueres...

Terrades representava una ruta secundària cap a l'exili.

Una ruta secundària.

Una ruta. Un error.

Terrades. T'errades. T'errant. Terrant. Errant.

Tinc aquesta sensació constant que he trepitjat merda. Ahir, a Les Escaules, ja ho vaig notar, i avui encara més a Terrades. Suposo que la regió fa olor de merda. Malauradament, el passat fa olor, però fins i tot amb aquesta olor, aquesta és una regió tan bonica que encara respira l'esperança dels exiliats. Encara descobriré d'on prové aquesta olor constant i desagradable, que dificulta l'esperança de l'olor del riu. El riu aquí no fa olor de riu.

Albanyà és una mica més gran que Terrades. Em sembla que el camí s'acaba aquí. Només hi ha camí de tornada, ja que vaig deixar Sant Llorenç de la Muga, que és entre Terrades i Albanyà, per al final del dia. El camí pot acabar aquí, però no per al riu, que transcendeix els límits del temps i l'espai, sempre avançant mentre roman al seu espai, a la vall. Si la vall té un riu, què val un riu? Recordo el riu Tapajós.

I Albanyà es considera la ciutat on neix el riu Muga. Camino i camino fora de la ciutat per la vora del riu, però no puc veure el seu naixement. Em sorprèn la campana de l'església d'aquí. Església de Sant Pere, segles X-XII!

Certament, el riu no neix en una església, sinó amb una cascada que surt de la muntanya. M'ho imagino. Deu ser que m'ho estic imaginant per la cascada d'ahir, el Salt de la Caula. Però la cascada que inicia la Muga deu ser molt més voluminosa i potent, una cascada que salta molt més amunt i amb més força que la Caula.

I per veure això, començo a pujar una muntanya al final de la carretera asfaltada d'Albanyà. El camí de terra que puja la muntanya és molt costerut, i puc veure el riu fluïnt per sota. Crec que m'hi dirigeixo. El cotxe amb prou feines pot pujar, però aconseguixo pujar-lo. Crec que baixaré muntanya avall buscant el naixement del riu. Almenys si caic en picat des d'aquí, sé que cauré al riu. O no arribaré fins allà baix, hi ha massa arbres.

Aturo el cotxe. Finalment, miro el mapa; sóc molt a prop de Pincaró, però molt lluny de les Gorges de la Muga. Decideixo baixar la muntanya i acabar el meu joc d'exploració de terreny i tornar al meu joc de beatnik sobre l'asfalt.

Torno a Sant Llorenç de la Muga, un poble pel qual havia passat just abans. És gairebé el final del dia, i aquí també cal deixar el cotxe aparcats fora del poble, que també és medieval. El primer que es veu del lloc és un molí. El meu primer molí en funcionament d'aquesta recerca. I treballant amb les aigües de la Muga. Estic fascinat per la freqüència d'aquest magistral aparell aquàtic. Intento explicar-me diverses vegades com funciona el molí, però no trobo la millor manera. És tot un conjunt de haikus que cada cavitat de la mola del molí fa a mesura que s'omple i es buida d'aigua.

És l'aire que entra en contacte amb la fusta i flueix a través de l'aigua, creant un efecte acústic que em recorda a Hermeto Pascoal, que va morir el setembre passat, i la seva música a l'aigua: [▶ Hermeto Pascoal - Música da Lagoa \(Sinfonia do Alto Ribeira, 1...](#)

Potser Hermeto era un molí, i la seva música es movia per aquest moviment. Per aquella mòlta. I en moviment continuu pel poble medieval, pensant també en com d'artesanat és la música d'Hermeto, i com d'artesanat és un molí, i també aquesta recerca.

Pujo a la torre de guaita del poble. Des d'allà ho puc veure tot, inclòs el riu. Baixo i camino fins a la seva riba. I miro el poble des de fora. Com Les Escaules, Sant Llorenç també sembla estar al peu del riu. Però aquí tot és una mica més turístic. Tot i que el lloc és buit, només vaig veure una persona que semblava ser el guardià del poble, perquè durant el meu passeig el vaig veure entrar a diverses cases diferents; tot sembla molt més preparat per rebre una visita. Hi ha tres restaurants allà, i un petit mercat, tots tancats a les 16:00 h, però existeixen. A les altres poblacions ni tan sols hi havia establiments comercials. Ni tan sols estaven tancats. Vull dir, devien estar tancats, però durant tant de temps que ja no tenim cap rastre que estiguessin mai oberts. Com el restaurant del Salt de la Caula.

De fet, la majoria dels pobles petits de la regió són gairebé pobles fantasmes. Pobles dormitori, on els residents han de marxar a treballar i només tornar a la nit, i que només es poblaven a l'estiu, quan la gent venia a passar les vacances a les seves cases de vacances. Una cosa que mai no dorm, ni se'n va de vacances, ni tan sols en aquests pobles buits, és la Muga.

Crec que ja he vist el pont de tres arcs, i que ja he caminat per tot el poble, perquè estic passant per una de les seves quatre portes medievals de nou, quan sento el so d'un autobús aparcant en algun lloc fora de les muralles. Des del moment en què s'apaga el motor, començo a sentir un xiuxiueig, una remor que s'acosta.

Em poso aprensiu. Si no fos pel soroll de l'autobús, diria que era cavalleria que s'acostava a la porta superior. O podrien ser tots els residents del poble tornant a casa alhora. S'acosten les 5 de la tarda. Millor considerar aquestes dues hipòtesis que una tercera que començo a pensar. I si són fantasmes?, em pregunto.

Però no. Bé, gairebé. Podrien ser-ho, però simplement eren uns 40 francesos d'edat avançada amb un guia. Tots estaven molt contents i fascinats per Sant Llorenç de la Muga. I jo estava completament aterrit per la transformació radical que s'havia

produït davant dels meus ulls. La meva ciutat, i la del seu guardià, s'havia transformat en una vila turística.

Vaig seguir el recorregut durant una estona per intentar obtenir alguna informació que el guia donava als visitants. Però la situació es va tornar estranya, perquè evidentment jo no pertanyia a aquell grup, i les senyores i el guia em miraven com si tingués molts llocs de la ciutat per veure en comptes de veure els mateixos llocs que ells.

Vaig veure que passaven just per la porta que connecta el poble amb el riu. I quan marxava, el petit mercat finalment va obrir a les 5 de la tarda, amb un petit retard, i vaig aconseguir comprar una mica d'aigua per al meu viatge de tornada a Camallera.

28/02

Avui he tingut el plaer de dinar amb l'amfitriona, la seva parella, l'apassionat artista de performance, i la seva parella, que van ser convidats a dinar a la Nau Còclea.

A continuació compartiré alguna informació que vaig aprendre en aquest dinar, que va marcar un canvi en aquesta residència en particular. Ara que he visitat alguns pobles al llarg del riu, puc començar a fer entrevistes, ja que el període aquí és més curt que a Céret i les persones que entrevistaré no estan concentrades en un sol lloc com faig habitualment en les meves etnografies en projectes anteriors. Serà difícil trobar gent per entrevistar en aquests pobles on sembla que no hi visqui ningú.

Van sorgir molts temes durant el dinar. A més de programar una entrevista per dimarts i parlar de la Muga i l'art de performance, i de com tots dos, l'art i el riu, poden coexistir i dialogar creativament i performativament, també vam fer diverses digressions epistemològiques.

Salt de la Caula es traduiria com a Cascada Calenta, ja que té aigües termals. Caula significa calenta. Els Pirineus, la regió on sóc, significa Muntanya de Foc. I així, de la muntanya de foc flueix el riu.

Dels Pirineus surt La Muga, del foc surt en Riu.

La Muga és un riu femení; ella, no ell, flueix de la muntanya amb el nom masculí, els Pirineus, la muntanya de foc. La feminitat de la Muga en relació amb el Tech és que la Muga també crida, però el seu crit és una cançó. La Muga també és verda com el

Tech, però el primer té un verd màgic, un verd clar gairebé blau, mentre que el Tech té el seu verd fosc, gairebé negre. Els rius poden ser similars, s'acaben en el mar, però cadascun té amplades, longituds i no només mesures diferents, sinó també sons i colors diferents.

Parlant de colors, d'art, de diferents visuals de diferents rius, em van dir que Marcel Duchamp i Man Ray van visitar Les Escaules diverses vegades precisament pel Salt de la Caula. Duchamp era un apassionat de la cascada, i l'apassionat artista de performance, gran arxiver i resident de Les Escaules va dur a terme una extensa investigació sobre la presència de Duchamp a la regió. També va organitzar unes quinze edicions d'un festival de performance, el Muga-Caula. Un festival que s'apoderava del poble durant l'estiu, en què les actuacions tenien lloc als carrers, en espais tancats, a les cases de la gent i a la Muga. Muga-Caula, al seu torn, significa frontera calenta.

01/03

He aprofitat el dia per organitzar la meua recerca i llegir més sobre el riu Muga. A més, estic començant a elaborar un calendari d'entrevistes. Dimarts, 3 de març, entrevistaré la parella que vaig conèixer ahir al dinar que viu a Les Escaules, i una altra persona que també viu al poble i amb qui van acordar contactar per a una entrevista també dimarts. Dimecres, entrevistaré un resident de Darnius, on es troba el Pantà de Boadella, o més aviat, Darnius, ja que hi ha una disputa sobre quina ciutat porta el nom del que en realitat no és un pantà, sinó una presa que embassa les aigües del riu Muga.

Darnius, de fet, va perdre la seva proximitat al riu Muga, ja que la presa va desviar el riu, tallant el contacte directe que el poble tenia amb el riu Muga fa més de cinquanta anys. Demà, dilluns, entrevistaré el pescador apassionat de la pesca al riu Muga. I avui he entrevistat un resident de Valveralla, una ciutat medieval, però que es troba a la vora d'un altre riu, el Fluvià. L'entrevistat també va viure de petit a la vora del riu Muga, a casa del seu avi, que va ser destruïda quan van haver d'eixamplar la Muga.

Això és exactament el que em diu a l'entrevista i em repito, però totes les entrevistes estan en al termini d'aquest text per consulta i per fer relacions amb les observacions que vaig escrivint aquí. Com es fossem ecos d'aquesta recerca, ecos d'aquestes paraules.

Del projecte Sortida d'Emergència a les Urgències de l'Hospital Públic de Figueres, on vaig fer més contactes per programar altres entrevistes mentre esperava ser atès per un mal de queixal agut amb un abscess. Ahir no em trobava bé després d'anar a Valveralla per a la primera entrevista d'aquesta residència, i avui he decidit venir a urgències perquè aquest problema no em molestés més en els propers dies. No podia faltar la Sala d'Urgències al projecte Sortida d'Emergència. L'acumulació de pus a la boca a causa d'una dent infectada em va provocar una inflamació que no es pot reduir sense antibiòtics. Crec que aquesta inflamació és com una presa que no deixa fluir el riu, el Pantà de Darnius, vull dir, de Pus.

Per afegir ironia, després de la consulta i després d'aconseguir millorar amb la medicació receptada, encara vaig rebre un correu electrònic del servei d'urgències de l'hospital per fer-me una entrevista de satisfacció:

Benvolgut / Benvolguda,

Des de l'Hospital de Figueres us contactem per sol·licitar la participació en una enquesta per conèixer el vostre grau de satisfacció en relació al nostre servei d'urgències.

L'enquesta és totalment anònima i es triga uns 30 segons en respondre-la. L'objectiu és poder MILLORAR ELS NOSTRES SERVEIS TANT COM SIGUI POSSIBLE a partir de les respostes que n'obtinguem. Ens consta que alguns pacients no tenen correu electrònic i faciliten el d'una persona propera, és per això que, si és aquest el cas, us agraïrem que li feu arribar aquesta comunicació.

Podeu participar en l'enquesta a través d'aquest enllaç:...

No tinc temps d'omplir el formulari d'entrevista de l'hospital, però valoro el servei com a excel·lent i el temps d'espera com a terrible. Vaig esperar gairebé dues hores per ser atès, tot i que em van atendre molt bé.

He de tornar a Camallera per preparar l'entrevista amb el pescador, que viu a prop del Fluvià, però també va a pescar a la Muga. Em parla de les seves sortides de pesca durant l'entrevista.

Em desperto amb aquestes frases de la cançó de Otto, *Hemodialisis*, enganxades al cap: Everybody in river flows, in this river flows agony... A cada um cabe um rio, e a cada rio agonía (Tothom flueix al riu, en aquest riu flueix l'agonia... A cadascun cabrà un riu, i a cada riu agonía). Deve ser por causa dos remédios, os rios, as conversas sobre pescarias, e o hospital (https://www.youtube.com/watch?v=IWBHSE_tuVs&t=2s).

Tinc un dia llarg per davant, quatre entrevistes, tres pastilles cada vuit hores, dues ciutats per visitar i més de 100 km per conduir.

Les entrevistes amb la parella que viu a Les Escaules van ser les dues millors entrevistes de tot aquest projecte. Mentre entrevistava aquesta parella, vaig conèixer una àmplia pràctica que han dut a terme combinant performance, arxiu, festival, Muga, Salta de la Caula, Catalunya i la ciutat de Les Escaules.

L'arxiu independent, anomenat Arxiu Aire, és simplement una de les col·leccions de registres més grans centrades en documentar art efímer, d'acció i performance a Espanya, que conté una extensa col·lecció documental i està associada a activitats al MACBA i la preservació de la memòria de les actuacions artístiques a Catalunya (<https://www.macba.cat/en/obra/a00445-document-accio--organitza-arxiu-aire/>).

El festival Muga-Caula, que va tenir lloc a les Escaules durant quinze edicions en les dues primeres dècades d'aquest segle, va reunir artistes de diversos països i va activar performativament diversos llocs del poble, com ara els carrers i fins i tot la mateixa Muga, amb diverses actuacions realitzades al voltant de les seves aigües. Com es pot veure en aquest relat, també en forma de diari, escrit per Laura Corcuera amb motiu de la 13a edició de Muga-Caula (<https://lab.pikaramagazine.com/la-muga-caula-surrealismo/>):

En Les Escaules, un pueblo del Empordà donde viven casi 90 habitantes... (se) organiza cada año el encuentro de performance y poesía de acción 'La Muga Caula'. Refugio para artistas, Marcel Duchamp llegó a este pueblo gerundense al final de su vida. El Empordà es una zona que ha atraído históricamente a gente creativa. "Es como una maqueta del mundo entre el mar y las montañas. Los hijos de la burguesía catalana se fascinaron por este territorio en el siglo XIX. Desde entonces, la tierra cultiva artistas. Joan Brossa y Salvador Dalí son algunas raíces, pero no las únicas"... El nombre de la Muga Caula quiere decir "frontera caliente". Es el cruce que se encuentra con las artes... (la pareja) "...lo eligió como nombre del encuentro años antes, en 2001, durante las concentraciones y acampadas en las plazas de Barcelona junto a personas migrantes subsaharianas"... Me cuenta que existe una vieja fotografía donde Duchamp aparece en la cascada de la

Caula. Duchamp llegó a este pueblo al final de su vida y el precursor de los ready-made se interesó por el lugar “porque encontró en este salto de aguas cálidas (el salt de la caula, en catalán) una cascada que él había imaginado cincuenta años antes, la cascada del Gran Vidrio, que no se ve pero existe, y que Duchamp describe en las Notas de la Caja Verde”. Duchamp habría hecho su última obra Étant donnés 1 / La Cascade 2, a partir de la cascada caliente de Les Escaules... Así que estoy aquí, en esta escuela duchampiana algo fetiche, muy surrealista, donde la práctica de la performance ha ido evolucionando desde 2004, año en que empezó a gestarse el festival, justo en el 40 aniversario de la visita de Duchamp. Aperitivo de arbequinas en el salón. Anécdotas, libros, carteles y revistas. “En la Muga Caula se crea un núcleo de gente, un corpus de potencia enorme. Quizás habría que explotar más toda esa energía y creatividad, pero no sé si tenemos fuerzas. Podría ser la brasa para algo más”...

Aquí gairebé estic traint un principi d'aquest diari, que és anonimitzar les persones que he conegut durant aquesta immersió i no donar els seus noms, preservant les seves identitats per a les entrevistes. Tanmateix, no és possible saber sobre aquesta recerca sense parlar més sobre aquesta parella màgica que vaig conèixer a Les Escaules, que també és una ciutat màgica, amb una cascada encara més mística. Més enllà de l'arxiu i el festival, la parella, l'artista apassionat per Duchamp i l'art de la performance, té un vast conjunt d'obres, i algunes són accions efímeres i performatives en espais urbans. Com aquesta, del 1999, i posteriorment repetida el 2020, en què va comptar tots els esglaons del Barri Vell de Girona durant quatre dies en homenatge a Joan Brossa: <https://www.youtube.com/watch?v=cfyMEWO0rw>.

Malauradament, vaig haver de rebutjar el dinar amb la parella per arribar a temps al poble de Ventalló, a una fàbrica d'oli d'oliva, per entrevistar algú que hi treballa i viu a Les Escaules, a qui la mateixa parella m'havia recomanat. Com a amant de l'olivera, mai havia visitat una fàbrica d'aquest tipus. Després d'aquesta entrevista, vaig anar al poble de Pontós a recollir un amic que era informant, que em va portar a Darnius per poder fer l'última entrevista del dia amb un resident local.

Vam fer una passejada fins al pantà, l'escenari de la disputa entre Boadella i Darnius. Aquí és on es controlava, es represava i es desviava el riu Muga per abastir d'aigua la població de la regió. El pantà estava ple, al noranta-sis per cent de la seva capacitat. L'entrevistat, que em va dir que gairebé ningú allà recorda els temps en què el poble tenia contacte amb el riu, tenia una aplicació al seu telèfon que li mostrava constantment el nivell de l'aigua. Va començar a utilitzar-lo durant les sequeres dels anys anteriors a aquest, però ara, amb l'alta capacitat d'emmagatzematge, diu que està tan preocupat com ho estava per l'assecamment del pantà. A través del seu mòbil, encara viu a prop del riu. Entre sequera i inundació, en un món d'extremes.

I va ser un dia extrem en què vaig viatjar uns 163 km amb cotxe, 6 km a peu, a través de 5 ciutats per a 4 entrevistes. Estic extremadament esgotat i aclaparat d'informació. O millor, un aiguat d'informació, però completament sec per deixar de conduir. Demà vull aterrar, seure i escriure.

El Aigua en Temps Reial (AETR) és una aplicació que l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) posa a disposició de la ciutat, que és una visualització hidrometeorològica de les conques hidrogràfiques internes de Catalunya, que permet obtenir informació sobre l'estat, en temps real, dels cabals circulants als rius i el volum d'aigua als embassaments i, al seu torn, generar avisos de possibles situacions d'inundació al territori. Es tracta d'una eina informativa i divulgativa. Cal recordar que la competència per activar el Pla Especial d'Emergències per Inundacions a Catalunya (INUNCAT) correspon a la direcció general de Protecció Civil.

El motiu pel qual aquesta mostra es centra només en els rius interiors és que l'ACA, com a administració hidràulica de Catalunya, té plenes competències sobre els rius (Muga, Fluvià, Ter, Daró, Tordera, Besòs, Llobregat, Foix, Gaià, Francolí, rius de llevant i rius meridionals i la desembocadura del riu Sènia) i, a canvi, a les conques catalanes de l'Ebre (Ebre, Garona, Xúquer i la part catalana del Sènia) l'autoritat competent és la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, mentre que l'ACA administra i controla els usos de l'aigua i té algunes altres funcions com la policia fluvial, el desplegament del Pla de Sanejament o l'execució d'obres d'abastament a l'alça (<https://aplicacions.aca.gencat.cat/aetr/vishid//?lang=es#ara>).

04/03

Amb cada nova informació, se'n pot afegir una altra. Una porta a l'altra, ja sigui informació real o producte de la imaginació. És un flux d'informació com un riu que corre, portant-ho tot des de les ribes i fluint cap a aquest paper-mar.

Com un dilema presentat al principi d'aquest diari sobre la Platja dels Aviadors a Céret. La platja fluvial rep el nom de la presència de peixos aviadors o dels aviadors que la freqüentaven el 1940? La primera opció és completament producte de la imaginació, i la segona és un fet innegable. Tanmateix, ambdues són informacions, i una recerca artístic-etnogràfica com aquesta també comporta aquesta llibertat, aquesta llicència poètica. La Platja dels Aviadors (peix) és la meua creació que es fa real quan algú la llegeix i podria estar en una obra teatral. És important saber distingir entre creació i fet, tot i que ambdues poden coexistir i ser realitat.

Els aviadors eren de l'Escola Tècnica de l'Exèrcit Aeri, alguns dels quals van buscar refugi a Céret després de la derrota del juny de 1940, durant l'ocupació nazi de França, i poc abans de les inundacions de l'Aiguat. A la vora del riu Tech, hi havia un cafè vora el riu amb música en directe, el lloc de moda de l'època. Lluny de casa, els joves aviadors venien a celebrar amb les dones de Céret. Aquests aviadors van buscar refugi al Rosselló, en una zona desocupada, i fins i tot van aprendre a parlar català, alguns fins i tot vivint-hi després de la guerra. Amb la inundació, l'Aiguat de l'octubre de 1940, tot va quedar destruït. Ja no hi ha piscina, però queda un tram d'aigua tranquil·la on encara poden ressonar els records, com aquí:

<https://www.lindependant.fr/2014/03/23/la-plage-des-aviateurs-un-lieu-mythique-des-berges-du-tech.1862563.php>.

Una altra informació curiosa que vaig trobar ahir a Darnius fa referència al Gaiter de La Muga, un heterònim del poeta Carles Fages de Climent (Figueres, 1902-1968), però que va ser adoptat per diversos artistes de la regió com a homenatge al poeta. Com ara, per exemple, el compositor i guitarrista de blues Amadeu Casas que ha presentat l'àlbum *Lo gaiter de la Muga*, basat en la musicació de textos del poeta empordanès. Fins ara el bluesman barceloní no havia adaptat cap altre poeta, i la trobada amb l'obra del company d'escola de Salvador Dalí es va produir gràcies a una cançó que Pi de la Serra, col·laborador habitual i productor de Casas, va fer sobre els seus epigrames –composicions poètiques d'un sol pensament principal festiu o satíric dits de manera enginyosa–, anomenada “Tramuntana epigramàtica”.

Algunes músiques d'aquest album: *Els fanals* <https://open.spotify.com/intl-pt/track/14uemEpNxsKsZrXX6Tx5lK>, *El triomf i el rodolí de la Gala i en Dalí* <https://open.spotify.com/intl-pt/track/1TlnPhfkUp8OFFfyn3j4D>, *De l'encesa dels llaguts pescadors i l'adveniment de les aures de llevant* <https://open.spotify.com/intl-pt/track/24Y9ybCoJpXBvDNVJrsofY>, *La mort I* <https://open.spotify.com/intl-pt/track/3VWiRknUdtZsmYFvHLkOEL>, *Cant V-Diàleg d'Afrodita, Pan i les Hores* <https://open.spotify.com/intl-pt/track/7zU5Zb6hinDh0JGKuGbJsb>. I algunes publicacions dels escrits de Carles Fages de Climent: *Zoo*, *Els meus difunts*, *La capsula de música*, *Auca de mi mateix*, *Emporion*, *La de les tres muralles*, *Memories - a la recerca de mi mateix*. La més important per aquesta investigació és la *Trena de set aigües*, on el poeta ha escrit poemes per els rius de Catalunya. Deixo aquí un fragment del poema en homenatge a La Muga:

La Muga

Amb nom de dona brolla dins l'arruga
gerda de molses del boscatge ombríu,
al Canigó, on les àligues fan niu;
i, un fil amb l'altre, van tenant el riu
que, amb altres rius trenant-se, fa la Muga.

Si vols conèixer bé la plana airosa,
pren el bordó corbat de lledó blanc
i, aigües amunt, segueix l'aspriu barranc
i el rierol de sinuós alfanc[1]
que lluu els galons daurats de la gatosa.

Tot just les deus han esquinçat la mina
i, trencant aigües, joguina neix.
Com la clepsidra, gira entorn de l'eix,
i els afluents li fan un dors de peix
que, travessant la plana, al golf s'inclina.

Cinc palafrens estiren el seu carro:
l'Arnera, lleu com una abella d'or,
el Ricardell, del guaridor tresor,[2]
l'esquerp Manol i el Llobregat sonor;
l'Orlin mol al pas molins de farro.

[1] Variant d'alfac, banc d'arena en l'embocadura d'un riu. [2] Al·lusió a les aigües termals del balneari de la Mercè, entre Figueres i la Jonquera.

Mentre llegeixo i transcriu aquest poema de Climent, em ve al cap un altre de José Agustín Goytisolo:

Cuando todo suceda

Digo: comience el sendero a serpear
delante de la casa. Vuelva el día
vivido a transportarme
lejano entre los chopos.

Allí te esperaré.

Me anunciará tu paso el breve salto
de un pájaro en ese instante fresco y huidizo
que determina el vuelo,
y la hierba otra vez como una orilla
cederá poco a poco a tu presencia.

Te volveré a mirar, a sonreír
desde el borde del agua.
Sé lo que me dirás. Conozco el soplo
de tus labios mojados:
tardabas en llegar. Y luego un beso
repetido en el río.

De nuevo en pie siguiendo tu figura
regresaré a la casa lentamente
cuando todo suceda.

I el dia s'acaba, igual que el riu poèticament s'acaba al mar, enmig de la poesia.

05/03

Avui estic explorant els orígens de Muga amb l'amfitriona de Nau Còclea, i per això m'he despertat molt ansiós amb el so de *Water No Get Enemy* de Fela Kuti:

📺 Fela Kuti - Water no get enemy

No sé si és pel ritme de la música, la seva lletra, l'aiguat d'informació que he recopilat en aquesta investigació o pel fet que avui és el meu últim dia i finalment veuré la font del riu, però ara pretenc compartir algunes descobertes aleatòries que encara no han entrat en aquest text, però que ara poden penetrar la permeabilitat que deixa aquesta proposta fragmentada, semblant a un diari, que flueix cap al mar.

I com que aquest projecte Sortida d'emergència és una obra que utilitza eines etnogràfiques per dur a terme un procés de creació artística, no puc deixar de reconèixer el treball tan detallat i dens realitzat per l'organització no governamental d'Olot Resilience.Earth. El projecte s'anomena *Simbiosi Fluvial: El retrat viu del riu*, les veus del Fluvià i és una sèrie de més de cent entrevistes amb persones que viuen a prop del riu Fluvià, considerat germà del riu Muga (<https://storymaps.arcgis.com/stories/1722160859594e91a698d0d723cf5ecc>). El Fluvià és el riu amb més potencial de regeneració del continent europeu.

Aquest treball no es pot comparar amb el descrit anteriorment, ja que tenen objectius diferents per aconseguir resultats. El projecte Resilience.Earth reuneix totes les entrevistes filmades amb les seves ubicacions cartografiades en una sola plataforma, mentre que aquest projecte també reuneix totes les entrevistes realitzades, però de manera anònima i cartografiades per mi amb una característica derivativa basada en referències trobades durant aquest viatge i les meves reflexions, amb l'objectiu de crear una obra artístic-etnogràfica i no un compendi d'entrevistes.

Un exemple de la deriva, o *derivière*, que representa aquesta recerca és el fet que, després d'entrevistar l'apassionat pescador, em vaig interessar per saber quines espècies de peixos es pesquen més habitualment al riu Muga: truita comuna, lluç de riu, peix espinós (<https://fishbrain.com/fishing-waters/9JFVFD87/la-muga>). Aquesta informació potser no contribueix al resultat final d'aquest treball; no en sé res de peixos i dubto que utilitzés la paraula pesca en una obra de teatre, però per aquesta mateixa raó pot ser molt

important registrar-la aquí perquè no es perdi pel camí, ni a les aigües del riu. Almenys per mostrar com de semblants són les dues paraules: pesca i peça. Quiçà aquesta investigació també pot ser com una mena de pesca de teatre.

Una altra informació aleatòria és que he trobat un vídeo d'un rescat al riu Muga. El relat del vídeo és tan terrorífic com el que es va gravar quan la persona que s'ofegava ja s'estava recuperant. És important adonar-se que el riu Muga no és fràgil ni passiu; fa por, encara més per a algú com jo que camina per les seves ribes cada dia. Un passeig tranquil per la riba del riu també es pot convertir en una tragèdia. L'incident va passar el juliol del 2020 a Sant Llorenç de la Muga:

Avui, de manera completament inesperada, hem viscut un rescat en primera persona. Estàvem fent senderisme pel riu Muga, a prop de Sant Llorenç de la Muga. Hem arribat a un punt del riu on una família ens va dir que una nena s'estava ofegant. Quan hem arribat, ja feia força estona que estava submergida. Hem saltat a l'aigua sense dubtar-ho, i un de nosaltres ha aconseguit treure-la, inconscient (ofegament). Li hem fet RCP i, gràcies a Déu, hem aconseguit reanimar-la. Hem estat amb ella fins que han arribat els paramèdics i els bombers, que han aconseguit treure-la de l'aigua. I, per si fos poc, ha començat a ploure mentre fèiem el rescat.

<https://www.youtube.com/watch?v=8GvZST2GRrE#:~:text=RESCATE%20EN%20EL%20R%C3%8DO%20MUGA,nos%20ha%20puesto%20a%20lover>

Parlant de rescat, també cal esmentar algunes referències sobre els rius d'aquesta regió: *55 jours, une traversée des Pyrénées de l'Atlantique à la Méditerranée*, de Marie Bruneau i Bertrand Genier, és també un viatge pels Pirineus.

El 7 de juliol vam sortir d'Hendaia per creuar els Pirineus a peu, de l'Atlàntic al Mediterrani. El pla no era, sens dubte, "batre un rècord" (no en teníem ni les ganes ni els mitjans), sinó "gaudir del nostre temps", és a dir, caminar i viure la muntanya al nostre ritme. La Ruta dels Alts Pirineus (RAP), concebuda i descrita per Georges Véron, va ser l'eix vertebrador del nostre itinerari, tot i que les condicions meteorològiques ens van portar, durant un temps, a recórrer el GR11 pel costat sud. Cinquanta-cinc dies després, vam arribar a Banyuls, al final d'un sorprenent viatge "geogràfic".

Un altre llibre important, encara més centrat en el riu objecte d'aquesta recerca, és *La Muga*, de Joan Carreres, del 2017, publicat per l'Editorial Gorbs. El llibre presenta una visió completa, global i exhaustiva del curs del riu Muga des de diferents perspectives (geogràfica, paisatgística, natural, ambiental, històrica, patrimonial...), oferint una visió completa i profunda dels diferents indrets pels quals flueix la Muga. Per dur a terme aquesta recerca i visió completa i exhaustiva de la Muga, l'autor ha

realitzat, en els darrers anys, nombroses visites, incursions, excursions i ha fotografiat tots els racons del seu curs en diverses estacions i condicions meteorològiques. Per complementar aquest treball de camp, l'ha ampliat amb converses amb residents que viuen a prop del riu i amb diversos especialistes i estudiosos sobre diferents aspectes de la cultura muga. Per tant, si la persona que llegeix aquest material vol saber més sobre la Muga d'una manera més completa, estructurada i menys fragmentada, aquesta seria una excel·lent referència.

Tan lluny, però tan a prop, una pel·lícula que té un riu com a protagonista és *Apocalypse Now*, de 1978, basada en la novel·la *Heart of Darkness* de Joseph Conrad, ja esmentada aquí. El romance de Conrad és ambientat al riu Congo a l'Àfrica, i segueix un vaixell que navega contracorrent en una missió per trobar Kurtz, un agent comercial europeu que s'ha tornat boig i ha establert un règim brutal, gairebé diví, entre els nadius. L'obra és una dura crítica del colonialisme europeu i explora el costat fosc de la psique humana. Llegint l'obra de Conrad i en veure l'adaptació de Francis Ford Coppola, traslladat per el context de la Guerra del Vietnam, és com si el vaixell que porta els protagonistes, en ambdós contextos, de la peli i del romance, fos absorbit mentre el riu brolla de la selva, "l'aigua tornava a fluir cap al bosc". Des de les 2 hores fins a les 2 hores i 10 minuts de la pel·lícula, hi ha diàlegs sobre el riu i una reflexió sobre la màxima d'Heràclit. A mesura que els protagonistes són engolits pel riu que flueix cap al mar, però en el qual insisteixen a entrar, en canvi, el riu s'apodera d'ells i de la pel·lícula fins a les 2 hores i 11 minuts quan un d'ells fins i tot es queda enterrat al riu.

Una altra pel·lícula, aquesta de Werner Herzog, retrata el protagonista Fitzcarraldo, un irlandès que viu a la petita ciutat peruana d'Iquitos, situada a la vora del riu Amazones. Somiador amb un historial d'implicació en grans aventures fallides, s'embarca en un nou projecte: trobar una nova ruta per transportar el cautxú produït a la regió. Aquest personatge es va inspirar en el baró del cafè Carlos Fermín Fitzcarrald, fill de pare americà i mare peruana, que era una figura violenta i explotava el treball esclau dels indígenes de la regió. De fet, va transportar una barca a través d'una muntanya que connectava el riu Amazones a la recerca d'una drecera entre el riu Ucayali i el riu Pachitea al Perú. Aquests dos rius són geogràficament propers però separats per una muntanya infranquejable (el "Salt del Diable"), on, durant la pel·lícula, Fitzcarraldo decideix passar amb la seva barca. "Som ponts i podem creuar qualsevol riu" o "som rius i podem creuar qualsevol pont"?

Pensant en creuar, en aquest cas, fronteres, el llibre *Allez! Allez!: escrits del pas frontera 1939*, de Maria Campillo, és essencial per a la continuació d'aquesta recerca. Amb el temps, i en qualsevol exili, creuar la frontera s'ha convertit en un esdeveniment

crucial en els records de les persones, ja que creuar la "línia" imaginària simbolitza l'abast de la pèrdua, el final d'una etapa i el començament d'una altra. L'exili republicà de 1939, en aquest llibre, es registra en diferents formes de memòries, literatura autobiogràfica i ficció, i l'acte de "creuar la línia" sempre constitueix un motiu significatiu. La publicació reuneix un conjunt representatiu d'històries que reflecteixen aquesta experiència, escrites per quaranta-un autors de diferents orígens: soldats-escriptors i escriptors-soldats, poetes, historiadors, novel·listes, polítics, estudiants, metges i artistes visuals. En definitiva, moltes formes d'escriptura que, a més, abasten una àmplia gamma de gèneres, des del diari fins a la crònica, des de la carta fins a la prosa autobiogràfica, des de la impressió viscuda fins al conte o la novel·la.

Com aquest material intenta ser d'una sola veu que ressoni entre d'altres. Sé que va ser un diluvi d'informació aleatòria, però plou a fora i no sé si la nostra incursió a la Muga serà possible, ja que implica conduir per un camí de terra a la muntanya i/o aturar el cotxe i caminar fins al naixement del riu.

I això és el que va passar. Vam passar per La Jonquera i vam creuar la frontera amb França directament a Amélie-les-Bains-Palalda. Allà vam buscar els famosos banys termals del poble, que ara són tots privatitzats, canalitzats i exclusius. Un afluent del Tech podria portar aigües termals a tota la població, però des de fa uns anys això s'ha restringit als pocs que s'ho poden permetre o als que són derivats aquí pel servei públic de salut. Vam caminar fins al punt més alt de la ciutat i només vam veure canonades, així que vam entrar a dins d'una d'elles. Vam conèixer una resident que no coneixia tota la història de la privatització, ja que ens va dir que hi havia arribat feia menys de tres anys. No obstant això, ens va indicar un lloc on hi havia una ruptura a la instal·lació de fontaneria, on es podia veure la temperatura de l'aigua, olorar el sofre i veure una petita part del que abans era un afluent tèrmic que fluïa cap a Tech.

Ho vam trobar i vam celebrar immensament aquesta descoberta. La temperatura i l'olor de l'aigua són gairebé prohibitives, cosa que dificulta un contacte posterior amb aquesta natura que escapa a la intervenció humana. Una ruptura, una bretxa, un forat pel qual brolla l'aigua. Com un micro riu que s'escapa, que brolla d'una canonada. Alliberant-se.

Quan els vents, els impulsos del canvi, bufen i sorgeixen, alguns construeixen murs i preses, i altres construeixen ponts i molins de vent.

Vam continuar el nostre viatge cap al riu Muga, el seu origen, les seves Gorges. La pluja va començar a intensificar-se i no vam poder continuar. Vam tornar a Darnius.

Després d'aquest contratemps, vam decidir anar fins al final del riu Muga. Com que no vèiem el seu inici, el seu origen, veuríem la seva trobada amb el mar, el seu final.

Allà podíem veure el final del pas fronterer de la Muga, al Delta de la Muga (no en penses que és només un marc ecològic, pues també é un enorm edifici a la primera línia del mar), a Empuriabrava, que també és un absurd urbanístic per les cases construïdes a la costa. I així, caminant cap allà i pel Parc dels Aiguamolls de l'Empordà, vam acabar la nostra excursió d'un dia, i em quedo amb aquesta definició de *L'art de caminar* de Clara Garí:

L'art de caminar no té musa. Tot i que de vegades ha intentat i fins i tot ha aconseguit ser una pràctica entre les Belles Arts, no ho és. No és com la pintura, ni com la música, ni com la dansa. Però tampoc és com la marxa nòrdica, ni com córrer, ni com el senderisme. Més que aquestes activitats, l'art de caminar està relacionat amb l'art de viure. Un art que es juga viatjant a peu, en el camp del cos, en el temps suspès, el nomadisme i l'obertura sensorial a l'entorn. (*I walk, then we are*, 2023).
<https://nauccoclea.com/wp-content/uploads/2023/03/VQC-EN-clara-gari%CC%81.pdf>

06/03

La travessa de la frontera de l'escriptor Pere Calders, nascut el 29 de setembre de 1912 a Barcelona, però que va viure en una casa de camp a Polinyà del Vallès (Vall Occidental) durant els primers anys de la seva vida. Aviat, el 1936, va publicar els seus dos primers llibres, el recull de contes *El primer arlequí* i la novel·la *La glòria del doctor Larén*, on ja s'insinuaven els trets del que seria la seva obra posterior, amb l'absurd, l'inesperat i l'atzar. Amb l'esclat de la Guerra Civil Espanyola, va adoptar una postura compromesa, col·laborant amb publicacions polítiques i reunint soldats, sense abandonar la ficció.

El 1937, Calders es va allistar com a voluntari a l'Exèrcit Republicà i va ser destinat com a cartògraf a la rereguarda de Terol, on va registrar les seves impressions personals a la crònica *Unitats de xoc*. Aquest diari de guerra fou publicat l'any 1938 com un prólogo de l'escriptor Carles Riba i constituí un dels documents literaris més importants de la Guerra Civil Espanyola:

Caminàvem amb el cap cot, en silenci, els pensaments plens de tot allò que havíem deixat enrere. Quatre anys abans, en un viatge de vacances, havia visitat aquest mateix lloc amb un grup d'amics; va ser un dels millors moments de la meua vida i em vaig sentir completament feliç.

Després de retirar-se a Barcelona, Calders va poder escriure la seva primera novel·la llarga, *Gaeli i l'home Déu*, tot i que només es va publicar el 1986. Amb la caiguda de la República, va ser internat al camp de concentració de Prats de Molló, un fet que descriu en un article del 1974:

Al peu dels Pirineus, en ple hivern, amb la moral i els cossos debilitats, érem un poble miserable. La majoria d'aquells milers i milers de soldats patien disenteria o altres problemes intestinals, i el campament estava cobert d'excrements en un espai increïblement curt; (...) dormíem i vivíem a terra, enmig de la brutícia, i alguns fins i tot van morir a terra, sobre la neu i la terra inundada. La merda era més que una simple interjecció pronunciada per un personatge d'una novel·la o un recurs estilístic "vigorós" per descriure una situació.

Va aconseguir escapar del camp de concentració i, després d'una breu estada a França, havent deixat la seva primera esposa i un fill a Catalunya, es va exiliar a Mèxic, on va contactar immediatament amb altres catalans exiliats, com Josep Carner, de qui va rebre els primers auxilis. Va romandre a Mèxic durant vint-i-tres anys, tenint tres fills amb Rosa Artís, la seva segona esposa, germana de l'escriptor Avel·lí Artís Gener "Tísner".

El 1942 va publicar el seu primer recull de contes després de la Guerra Civil espanyola, *Memòries especials*, però no va ser plenament reconegut per la majoria de la crítica catalana fins al 1955, amb un altre recull anomenat *Cròniques de la veritat oculta*, que incloïa molts contes de la seva primera època. Els dos llibres que van seguir també són reculls de contes: *Gent de l'alta vall* (1957) i *Demà a les tres de la matinada* (1959). L'ombra de l'atzavara retrata la dura experiència de l'exili, tant individual com col·lectiu.

Val a dir que, malgrat el reconeixement de la seva obra en cercles intel·lectuals, no va aconseguir un gran èxit popular fins al setembre de 1978, quan el grup de teatre Dagoll Dagom va posar en escena alguns dels seus contes en la producció *Antaviana*, que va representar un dels majors èxits teatrals de l'època.

Calders va equiparar literatura i periodisme, ambdós vàlids per explicar la realitat, tot i que va confessar:

Vaig viure una monarquia que va caure, dues o tres dictadures, una República, una guerra, dos intents d'autonomia, un llarg exili, una transició democràtica (amb restauració monàrquica) i un triomf espectacular del socialisme. Sembla que, en algun moment, hauria d'haver pogut exercir el periodisme (al qual m'atrau molt) sense reserves ni pors. Doncs bé, no va ser —i no és— així.

Va morir a Barcelona la nit del 21 de juliol de 1994. El seu llegat literari, amb nombrosos textos inèdits, està dipositat a la Universitat Autònoma de Barcelona, que el difon gradualment. El primer volum —que no està a la venda— va ser *Entre la ratlla i el desig* (1996). L'any 2000, Pere Calders i la seva obra van ser objecte d'una exposició temàtica al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, i el 2012 es van celebrar diversos actes per commemorar el centenari del seu naixement.

En altres paraules, Pere Calders va caminar per la vora del riu Muga per continuar la seva vida, per continuar escrivint, per la seva supervivència. Aquí no ens allunyem de la noció d'espai. Simplement imaginem la incompletesa de l'espai cartesià donant pas, literalment, a la idea d'espai intersticial. Aquesta idea d'espai o buit intersticial no fa referència a un altre espai, sinó a l'espai de l'altre absolut, en el sentit del Real. L'espai-interval és el lloc on allò que no passa —en el sentit que passa— passa, en el sentit que no ocupa espai perquè, en ser inconcebible, no hi cap. És allò que es troba de la millor manera possible perquè la seva omnipresència esdevingui tangible i no merament sospitosa, espantosa o intuïtiva.

El riu, en aquest sentit, que escapa i sobretot per a qui escapa, implica la noció de terreny vacant, que també es pot aplicar a erms, fàbriques abandonades o qualsevol d'aquells llocs on apareixen fantasmes, com el de Pere Calders. Són com territoris intermedis, oblidats, que traduïm literalment com a terres buides sense considerar el significat de la paraula "vacant" en francès: vacant en el sentit de buit, inactiu, improductiu i, en molts casos, obsolet; d'altra banda, vague en el sentit d'imprecis, indefinit, vague, sense límits específics, sense cap horitzó futur.

Què fan els fantasmes? Els fantasmes apareixen, tot i que seria més exacte dir que emergeixen. Què emergeix? O millor dit, què és una emergència? D'emergere, "sortir de dins" —i en qualsevol dels sentits que donem al terme: sortir, sorgir, brollar de qualsevol profunditat; alguna cosa que apareix, que supera l'impediment que li impedia ser vista, que es reveli, que surti a la llum, que allò que abans era invisible es faci visible; que es projecti, que destaquï, que esdevingui un accident a la superfície. Però emergir també denota una situació extrema i imprevista que causa alarma per un perill greu per al context en què es produeix. D'aquí l'existència d'aquestes portes, aquests dispositius, aquests sistemes d'emergència, que hi són per a qualsevol eventualitat.

Una etnografia artística de fantasmes o aparicions seria un art de les emergències. Els fantasmes formen part del mateix conjunt de qüestions que es presenten en aquesta investigació. Entre aquestes àrees encara inexplorades, destaquen els esdeveniments terribles que omplen diàriament les pàgines dels diaris,

aquells esdeveniments terribles que semblen respondre a una mena de desorganització sobtada de l'ordre social, en què protagonistes ordinaris de la vida quotidiana duen a terme accions aclaparadores que són com ruptures brutals en la vida quotidiana i es perceben com una irrupció impensable d'una mena de bogeria social, un espasme sense sentit que implicaria la dissolució violenta del vincle social, la seva negació, el seu oposat més inconcebible i lúgubre.

I en aquest aspecte ombrívol d'aquest final, de la meua vida personal, aquestes memòries, diari de camp, monografia, assaig, *derivière*, pretext per a una obra de teatre, em quedo amb un poema que vaig trobar en una de les bosses de la meua mare. Era poeta, a més d'una dona independent, mare, professora universitària, actriu, intèrpret, cantant, que va morir el 7 d'octubre de l'any passat, i que és, i serà, amb mi, fluïnt com un riu, o un fantasma, creuant qualsevol pont, qualsevol riu.

Faig servir aquí i allà una frase que li encantava de la seva última parella, el poeta Marco Pezão: "Som un pont i creuem qualsevol riu". Tenia tantes ganes de dir-li aquesta inversió de la frase "Som un riu i superem qualsevol pont", però ara que ja no hi és, la sento més com un riu que com un pont, i per això dic que som rius i creuem qualsevol pont. Fins i tot podem creuar aquest pont de la mort.

De la mateixa manera que aquest poema que segueix ha fluït i ha travessat aquesta recerca ara al seu final. Un tros de paper arrugat i oblidat a la bossa, un anunci d'una llibreria, i allà estava: el concepte d'Heràclit que he esmentat al principi d'aquest text, d'aquest llarg riu, aquesta deriva, *derivière*, que és aquesta sortida d'emergència de preses, seques i inundacions d'aigua, llàgrimes i vida.

Variaciones sobre un tema de Heráclito (Mario Benedetti)

No sólo el río es irrepitible

tampoco se repiten
la lluvia el fuego el viento
las dunas del crepúsculo

no sólo el río
sugirió el fulano

por lo pronto
nadie puede
mengana
contemplarse dos veces
en tus ojos.

Variacions sobre un tema d'Heràclit

No és només el riu que no es repeteix
ni tampoc es repeteix
la pluja el foc el vent
les dunes, el crepuscle.

No és només el riu
va suggerir tal i tal

per tant
res no es pot
beltrana
contemplar dues vegades
als teus ulls

Avui és l'aniversari de la meva filla Alice. Fa 20 anys. Si som rius, i sento que ella és una afluent meva i de la seva mare, que també és un riu, si un nen és un afluent del riu que és pare i mare, només per convertir-se en un riu i crear els seus propis afluents, aleshores sóc un afluent de la meva mare i del meu pare, i aquest text també és un afluent nostre. De la mateixa manera que totes les obres d'un artista són afluents d'un riu que un és. Moltes coses moren després de la mort d'una mare, inclòs un riu, però els seus afluents no.

.
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.

Até o dia 09 de maio, em Salt. Sugiro a escuta desta música antes de passar a ler as entrevistas, Édith Piaf, Feuilles Mortes: <https://www.youtube.com/watch?v=7nUTBeHPGSA>.

Pedro Bennaton, febrer a abril 2026.

Sortida d'emergència - transcripcions de les entrevistes sobre el Tech

Una escena probable: a la vora d'un riu, els personatges estan reunits en un circle com una assembleia i responen al mateix temps quan una veu surt d'uns altaveus preguntant.

1. Quines són les sortides d'emergències que tens al teu quotidià i quina és la freqüència en què accedeixes a aquestes sortides?

Lectura, arts, passejades per la natura, pesca de muntanya. Sempre que puc, cosa que em passa força sovint. Com a mínim 8 hores a la setmana, sovint més.

Caminar amb la meva gossa al camp cada dia. Dues vegades si no treballo, per una o dues hores.

Jardí. Passejades.

Les vies d'escapament de la meva vida: música, literatura, cinema, art en general, família.

Religió amb oracions, jugar a futbol amb els amics, veure partits jugats per televisió.

Miro moltes pel·lícules i llegeixo còmics. Faig ganxet, afegint-hi fonts de fons. Intento desfer-me del mòbil perquè hi passo massa temps.

Llibres. Activitat física. Cada dia si és possible.

Les meves diverses activitats a casa impliquen constantment sortir a passejar cada dia.

Conservació de l'aigua, passeja per la Tech per admirar-la sense preocupar-se pels residus, fa una carta de drets per a la Tech.

No hi ha cap sortida d'emergència excepte la meva guitarra, que sovint m'ha estat de gran ajuda.

En temps de crisi, estrès o fins i tot el refugi construït per a dones madures i calamitats. Per tant, tenir accés a "llocs salvatges on el formigó encara no ha estat destruït", l'harmonia i el cor que vivíem aquí. A la meva vida quotidiana és una sortida d'emergència que utilitzo diàriament.

Vida quotidiana: entrar i sortir de casa meva. A la feina: sense hotel amb dues entrades i sortides.

Les finestres són obertes: obrir-les ja et fa sentir com si fossis a fora.

Sortides d'emergència: la porta de casa i la porta de la ciutat, i més metafòricament parlant: els somnis, la fotografia, la meva família.

La porta principal de casa meva. Almenys 5 vegades al dia.

Ús moderat de l'aigua tan freqüentment com sigui possible.

Música, tant tocant com escoltant. Compartir, rialles i debats amb els meus fills. Art en general.

Literalment: cap. Figurat: lectura, esport.

Les meves sortides d'emergència en cas de desbordament emocional: una passejada per la muntanya i un bany al mar.

Com a excapità de vaixell, estic acostumat als perills i cada cop estic més tranquil.

La muntanya, els ponts...

Trobo que la producció manual o artística és una sortida d'emergència essencial. És tan satisfactori veure què som capaços de produir.

Escric els meus pensaments en un quadern i escric poesia un cop per setmana. Escolto música cada dia. Practico meditació i Qi Gong gairebé cada dia.

2. Quina és la sortida d'emergència que tothom hauria de conèixer?

El somni i l'esperança.

Oblidar les connexions electròniques i mirar als arbres.

Respecte i comunió amb la natura.

Crec que una sortida d'emergència clau és la cultura en general.

Espiritualitat, religió i connexió amb un mateix.

L'amor.

Simplement, poseu temps a la natura i a la reconexió amb ella. En el món actual, crec, estem més desconnectats que el món que ens envolta. Per tant, la necessitat i la manca d'ella són presents.

Un número de telèfon, diversos números de telèfon.

Entrar i sortir de l'ajuntament.

Escapar a través de la creativitat.

La Cultura.

Campanyes, campanyes en associacions per tal que es reconeguin els drets dels rius i rierols i que es reconegui el delictes d'ecocidi.

Caminar, per reconnectar amb la natura.

Eutanàsia (suïcidi per defecte) = sortida d'emergència definitiva sense retorn.

El somni.

La sortida d'emergència que porta a Le Boulou i a la pau.

Transició agroecològica.

Tenir bones relacions socials.

Avisos destinats a la població.

En cas de catàstrofe important (un dels meus fills es va suïcidar) no acabo pensant i em quedo durant hores sense fer res (ni tan sols meditar!).

La pràctica de la meditació i centrar-se en la salut i el benestar propis.

Del Pont del Diable, hahahahaha :)

3. Quines són les teves relacions amb el riu Tec?

Aquest és el meu riu, m'hi banyo, salto sobre els còdols, pesco truites, bec de l'escuma i admiro les seves corbes, les seves cascades, la seva força i les seves amenaces. M'encanta.

Visc a prop del riu. Es perfecte per caminar amb la meva gossa o a l'estiu a nedar a la platja dels Aviators, hi ha també la platja al riu Ample (a la connexió amb el Tech) o al bocal del Tech.

Respecte, protecció, descoberta. Associació Vallespir Terres Vivants. Projecte de Drets del Riu Tech.

Lligams forts, ja que visc a la vora d'un riu des de fa 23 anys. Camino al llarg del riu, l'escolto, l'observo, observo els ocells (agrons, pescaires).

Caminant i corrent al llarg del riu, pescant peixos quan era petit i després alliberant-los al riu, tinc amics que pesquen peixos i se'ls mengen i també amics que neden al riu a l'estiu.

Vaig créixer a Céret, així que aquest riu és una part integral de la ciutat per a mi. Representa tant celebracions amb amics com perill, a causa de les inundacions sobtades (per exemple, la del 1940).

Una presència quotidiana.

Ser resident d'aquesta comunitat al costat de la tecnologia. Físicament dependent per a la supervivència. Més aviat una escapada i un lloc de reflexió. Passejar-hi al seu costat.

Tinc un jardí al costat del riu Tech. Hi vaig a nedar a l'estiu amb la meva família.

Hi vaig a nedar cada estiu. Hi trobo pau.

El centre de la ciutat està molt més embuixat (es troba al llarg del riu Tech). No em sento realment afectat per la possible crisi.

La segueixo, la cruïlla, l'experiència al llarg de les meves diverses passejades o viatges en cotxe.

Llocs per caminar.

L'aigua que ha fluït en aquest riu durant anys, el regal que la natura ofereix malgrat la follia humana, la gratitud.

Ens agrada veure-ho i participar en reunions per desenvolupar els drets del Tech.

M'agrada nedar-hi en llocs amagats.

No hi ha res de bo a fer amb aquest riu en els desviaments de la fotografia, ell i el... i això és tot.

Per a animals pesants: passejades, bany. Per a la seva preservació: esforços de neteja i conscienciació pública sobre la seva protecció.

Treballo cada dia en la seva gestió integrada.

Lloc per caminar, fotos.

El Tech és un riu i és la font de vida de la vall (sense aigua, no hi ha vida!) i tenim dret a respectar els rius com si fossin persones!

Visc a prop des de fa més de 20 anys, he anat a pescar, hi vaig caminant. Hi vaig cada dia.

Ella és la Natura, l'artèria principal de la nostra Vall. La vida s'ha desenvolupat al llarg del riu Tech i els seus afluents.

4. Quines són en la teva opinió les accions de sortides d'emergències per els problemes i riscos amb el riu Tec?

Dóna-li espai, el seu lloc, espai. No la forçis ni la rebutgis, així podrà ser més respectada.

Uns dels problemes és la construcció de gran zones d'habitants als voltants del riu i el turisme de massa que necessitem molta aigua.

Respecte pel cabal i la qualitat del riu i els seus afluents. Turisme + Agricultura + Plantes de tractament d'aigües residuals ineficients.

Neteja-ho - No crec que tinguem riscos importants on visc (d'inundacions, per exemple), els problemes són deguts a la producció i el manteniment.

Contractar persones que serien responsables de controlar la neteja del riu i la bona salut dels animals, arbres i plantes presents al voltant del Tech. Com ara un guarda forestal.

Com passa amb tots els rius, els ecosistemes aquàtics s'han de preservar. Espero que les directrius sobre aquest tema s'estiguin implementant i supervisant.

Per impermeabilitzar el sòl. Per mantenir les rases. Per plantar arbres.

Cal que es mantingui prou alt (però això ho gestiona el canal) per evitar bacteris quan plou molt, la terra s'absorbeix ràpidament.

L'equilibri està en primer pla, com sabem. Un rierol que flueix amb calma pot convertir-se en una força gestora que pot destruir les línies de les quals un depèn.

Vigilància de crisi. Nais les déclinées, n'engigne per realment de risques, la plaine depend risque forte deche impacté les campagnes, les exploiter agricole ni some una part sioux de pour activité.

No construïu negocis contaminants a prop. Preserveu la costa salvatge. Netegeu les ribes regularment.

Millor gestió de l'aigua, què llencem, què fem servir.

Protecció del riu i les ribes, regulació del seu accés, fosa de les olles per reformar la flora i l'ecologia del riu.

Ensenyeu a la gent que depenem de la natura, de l'aigua. Som verds, ens pensem que som amos del món, però això està malament. Expliqueu als nens el seu paper.

Proporcionar alarmes sonores que els residents puguin reconèixer pel seu so característic en comparació amb altres alarmes en cas d'inundació sobtada.

Netegeu les riberes dels rius, atureu la jungla de formigó, prohibiu la construcció, atureu la tala d'arbres i el COI. Millor informació per al públic i especialment per als càrrecs electes.

Sensibilització pública sobre l'escassetat d'aigua i la contaminació dels rius. Obtenció de l'estatus legal per al riu Tech.

Adaptació al canvi climàtic.

No desforestar al riu, prou.

Col·locar senyalització.

Que els rius siguin reconeguts com a persones jurídiques (per exemple, els maoris a Nova Zelanda).

Neteja de la ribera i accés a un sender botànic. Accés més fàcil amb granges i panells informatius històrics. Protecció dels recursos hídrics en general.

Desenvolupar els canals, la producció d'electricitat. Salvaguardar la biodiversitat i lluitar contra la contaminació.

5. Si tinguessis els recursos i poder per fer qualsevol sortida d'emergència per les urgences del riu Tec, real o utópica, què faries?

Donaré, restituiré al Tec el lloc que li correspon: eliminaré les carreteres, els dics i les preses que li impedeixen viure plenament i que, paradoxalment, generen risc.

Crear embalses petits als voltants del riu amb moltes arbres o empriacios de les marges per ampliar el llit del riu i salvar aigua per la natura.

Plantes de tractament d'aigües residuals ecològiques mitjançant la neteja completa de riberes i antics abocadors. Respecte pels rierols, rius, afluents i els seus llits.

Menys caceres a l'estiu; la calor excessiva mata els arbres que hi ha dempeus. Massa arbustos morts.

A escala global, obligar els països i les empreses a adaptar-se al canvi climàtic en general a tot el món tindria un impacte en el Tech i altres rius.

Crec que els desastres relacionats amb l'aigua (tsunamis, inundacions, etc.) són aquells en què els éssers humans són més vulnerables. Si el riu Tech es desborda, em sento força vulnerable, però faré tot el possible per ajudar els supervivents un cop acabi la tempesta.

Vaig aguantar cordes ben amunt perquè la gent pogués creuar (pont del Mico, en cas que altres ponts siguin sovint destruïts per les inundacions). No hi havia para-sols/tendals en cas de sequera per evitar l'evaporació i crear una concentració de llum solar, i per protegir la fauna.

Personalment, evitaria aquesta posició de poder. Com que sóc més mental, venim de la pols i ens convertirem en pols.

El cabal del riu, una crisi, seria per canalitzar el riu, però la natura representa els seus drets, seria bo comprovar a partir dels temps, aquests diferents desbordaments per tal d'establir un control inclement, però sense alterar el seu curs natural.

Trobades al riu, lectures, trobades per domesticar el lloc, respectar-lo, escoltar-lo.

Defensant una major protecció de la tecnologia, intervenint davant els funcionaris electes i les autoritats locals.

Primer de tot: no alarmar la gent (els mitjans de comunicació juguen massa amb l'ansietat). Crear una xarxa on tothom tingui el seu paper en cas d'emergència, però no tinc una sortida d'emergència real a terra ferma en algú moment.

Col·locar cartells explicatius de “com/què fer en cas d'inundació sobtada”.

Aturar el creixement, educar la població i els càrrecs electes.

Alliberaria la tecnologia de totes les restriccions humanes segons calgui.

Concentració amb els actors locals i els residents.

No hi ha sortida d'emergència, però més informació a la població.

Confio en els "petits passos" i no em malgasto en solucions "miraculoses".

La capacitat d'ascendir ràpidament a altituds més elevades en cas d'augment del nivell de l'aigua va permetre que la natura seguís el seu curs. Això va permetre que el riu (que és un torrent) es tornés a omplir mitjançant mètodes naturals i accions respectuoses.

Una solució natural!!! Passarel·les (vianants).

6. Pots dir alguna història, llegendes i mites, sobre el riu Tec?

Hi ha moltes històries al voltant de la inundació de 1940. Mites com el d'Avallanosa, que no és responsable dels danys a mesura que el mite es propaga. Històries de dracs a les muntanyes, de monstres al riu.

La Font de l'Amour a Céret. El pont del Diable a Céret i a les aigües hi ha els monstres que menjaven els nens.

L'Aigüat.

Una història real és l'Aigüat de 1940, una gran inundació que va afectar Amélie-les-Bains, diverses degoteigs i també Céret.

La llegenda del Pont del Diable que creua el Tech, l'arquitecte va fer un pacte amb el diable, perquè no podia fer que el pont es mantingués dret, a canvi de l'ànima de la primera persona que creués el pont i ell gaudeix creuant un gat.

El 1940, una inundació sobtada va devastar tota la vall. Segons la llegenda, el pont va ser construït pel diable. Se suposava que el construiria a canvi d'una ànima, però els vilatans van abandonar el projecte i no el va poder acabar. Per això falten algunes de les pedres.

Un record de nens construïnt cabanes a la vora del riu Tech.

No particularment, potser la més famosa és sobre el pont del diable que hi ha a Céret. El tècnic s'emportava el pont fins que l'arquitecte feia un pacte amb el diable a canvi de la longevitat del pont: li donaria una vida, i aquesta vida era la d'un gat.

Conec la història de les grans inundacions de 1940. Conec la història de la platja dels Aviadors, els refugiats americans a la vora del Tech.

No! Acabo d'arribar de les regions! Sóc de Bretanya. Sóc aquí des de l'any 2025.

Un dia no hi havia res més que el riu, la meua guitarra i jo, una serp i una família de llúdrigues vam venir a gaudir de la meua música.

No en conec cap.

Ser reconegut com un ésser humà amb drets legals. Sí, puc, m'encanta escriure històries i llegendes.

Records personals: solíem veure Rio Tech pensant que confirmava alguna cosa, en secret, és una font de força.

Durant la dictadura de la "Covid-Biane \$\$", quan estava prohibit sortir més d'una hora al dia, hi passava dies sencers amb els meus fills i amics, en llocs de difícil accés.

No. No sóc d'aquesta regió!

No.

La devastadora inundació de 1940.

No.

L'Aiguat que va devastar Amélie-les-Bains.

No.

No, però conec el respecte per la natura a les faules tradicionals. Aquí, el Canigó és el maitake, has de saber que ets el Tech, per la seva font.

Conec la llegenda del Pont del Diable a Céret.

Jajajajajajajajaja.

7. Pots dir alguna memòria, i/o el que t'acords quan penses sobre el riu Tec?

C'est une sortie pêche à truite avec mes fils dans la partie montagneuse du Tech. Au bord d'une eau limpide et froide, de rochers couverts de mousse, du cingle plongeur.

É uma saída para uma pescaria de trutas com meus filhos na parte montanhosa do Tech. Na beira de águas claras e frias, rochas cobertas de musgo, de conchas.

És una excursió de pesca de truita amb els meus fills a la part muntanyosa del Tech. A la vora d'aigua clara i freda, roques cobertes de molsa i merles d'aigua.

Un vall que m'agrada fa temps i he escollit per viure.

A prop de l'aigua, observeu els canvis d'estacions a la vora del Tech.

Un bon record, quan al meu fill Pierre, cap als 9/10 anys, li agradava anar a llançar coses i l'acompanyàvem, el meu altre fill Jean i la meva dona Betty.

Anar a pescar amb el meu pare i el meu germà i fer fotos dels peixos que he pescat.

Recordo una festa que vaig organitzar en secret a la vora del riu Tech quan tenia 16 anys. És un record meravellós i no em penedeixo de desobeir. L'endemà em vaig enfrontar a la meva mare i ella em va respondre: "No té sentit que et cridi; saps perfectament que no has estat tramant res de bo".

Moltes passejades.

Com que visc tan a prop de casa meva, em recorda al riu que flueix al costat de la meva casa natal.

Molts bons moments amb la meva família però també mals moments amb individus desagradables - borratxos - deixant les seves escombraries.

No!

Els moments passats amb mi mateixa i també amb els meus fills.

El meu amic, que m'està ensenyant el lloc on neda, llegeix i medita tot l'any.

Recordo les ribes del Tech, o el seu estret, que contemplo cada dia. Recordo tenir un alegre rierol d'aigua prop de Saint-Laurent-de-Cerdans per a l'hort.

Quan torno a trobar el Tech després de les fortes pluges, el riu rugeix amb tota la seva força, nodrint-se després d'un període de sequera, em dóna una sensació de resiliència!!

Tinc en compte que encara és possible creuar el Tech a peu en certs llocs a l'estiu quan l'aigua està baixa o nedant en cas de necessitat de fugir d'una invasió armada o d'una altra manera per evitar passar pels ponts que són objectiu de trampes.

Quan vaig veure la llúdria vora el riu Tech, no es va espantar tant.

El magnífic color "ostra" a l'hivern amb el desglaç de la neu.

Bons records de passeig.

L'Aiguat.

Sí, creuar-ho a cavall és una experiència preciosa!

Penso en les pràctiques curatives que s'originen al Canigó i que capturen totes les energies de la terra. El riu continua fluïnt i arriba al Mediterrani amb tot el que ha recollit.

Vaig fer senderisme diverses vegades al peu de Costabonne, a prop de la font de Tech. Just al costat de les marmotes, a la riba, en un entorn fantàstic, viatgem "íntegrament".

Sortida d'emergència - transcripcions de les entrevistes sobre La Muga

Una escena probable: a la vora d'un riu, cadascun personatge s'està a dins d'una cabina, o a dalt d'un arbre, parlant per si mateix.

Entrevista 1

Les meves sortides d'emergència probablement són la poesia i la gent. La poesia i la gent, sí, jo crec que... I després la natura, sobretot el mar. Al mar vaig dos dies a la setmana, a la gent dos o tres dies a la setmana, la poesia quasi cada dia, quasi.

Quina és la sortida d'emergència que tothom hauria de conèixer? Per mi, l'anarquisme. Jo hi vaig arribar a l'anarquisme a través de la memòria històrica, però jo crec que es pot arribar, probablement, la manera més fàcil és a través de l'exemple, a través d'actuar i en base a les teves actuacions la gent s'emmirallarà. Com un mirall.

Sí, com un mirall. Quan la gent digui, hòstia, per què aquesta persona fa això?

La principal relació que tinc amb la Muga és que el meu avi va néixer a la Muga. El meu avi va néixer al riu, a peu del riu, a una casa que l'aigua passava exactament a tocar de la casa. Va néixer allà, era una casa molt humil, de gent molt humil, i una casa quasi diria de família monoparental, en què la meva besàvia portava la càrrega de la família. El meu besavi mig desapareixeria per allà.

I arrel d'això, arrel que el meu avi va néixer allà i era la casa familiar, jo vaig passar la meva infància, tot el que eren caps de setmana, estius i tot això, ho vaig passar en aquella casa i vaig créixer en aquella casa. Per tant, la meva relació principal amb La Muga era passar... Era una casa aïllada, no hi havia res al voltant, només natura. Per tant, la meva relació era bàsicament amb el riu.

Era jo amb el riu. Què feia? Bàsicament, pescava. M'agradava pescar, amb una canya de pescar, i treure peix, i navegar amb la barqueta, i ja està. Mira, vaig viure tot això més o menys, jo et diria que va ser fins que vaig tenir... 15 o 16 anys, aproximadament. Fins que vaig tenir 15 o 16 anys, que aleshores ja no vam anar perquè... El problema és que entraven a robar moltíssim en aquella casa. Com que era una casa aïllada, no hi havia res al voltant, a la que marxàvem, allò es quedava buit durant dies, i era fantàstic per entrar a robar. No hi havia res a la casa, entraven i no hi havia res.

Però, contínuament, et trobaves les portes rebentades, i al final el meu pare es va cansar i va dir prou. I després l'administració va expropiar la casa per ampliar la carretera, i la va tirar a terra, i els nostres records, d'alguna manera, es van difuminar. Però allà, ara, quan mires aquesta ubicació, queden un parell d'edificacions de la casa. Un hangar, queda un hangar, que era on es guardava la barca, on es guardava moltes coses, i una petita barbacoa, que hi havia allà al mig, i això encara està. I diria que l'embarcador encara hi és, diria. Però, òbviament, cada dia que vaig a Roses, a la que passo, sempre, perquè vaig per la carretera, i sempre que passo per allà, no puc evitar-ho, giro cap i miro, sempre, cada dia, miro i miro i miro.

Miro a veure si em ve algun record.

I el riu està igual. El riu, allà, està igual.

Però hi ha riscos importants amb el riu. Hi ha riscos d'inundacions, d'inundacions sense cap mena de dubte, perquè cada vegada hi haurà episodis de pluges torrencials més fortes, això farà que de cop i volta baixi més aigua i aleshores hi hagi un risc potencial d'inundació important. Això d'una banda, però de l'altra també hi ha l'altre risc que precisament pel canvi climàtic i el desglaç, la pujada del nivell del mar, torni, al final allò no era res més que era una plana d'aigua molt gran que unia tota la zona de Roses, Castelló, tot allò era quasi un mar intern, és molt probable que acabi sent, i tota la zona de Santa Margarida, Empuriabrava, sobretot Empuriabrava, hi ha molt de risc que allò quedi mig inundat, no immediatament però sí que a mig termini.

Això d'una banda, i l'altre risc és el risc de, deixem la mentida perquè parles de dos coses totalment paradoxals, però el risc de sequera, o sigui tindrem grans avingudes d'aigua i grans sequeres i aquestes sequeres faran que tots aquests ecosistemes que depenen d'aquest sistema fluvial pot ser que desapareixen. Els aiguamolls pot ser que desapareixen també, en determinades èpoques. Per la sequera.

A priori n'hi ha accions d'emergència respecte a aquests problemes dels riscos amb el riu. Jo treballo al Consell Comarcal, d'acord? Això ho puc dir o no ho puc dir? I una de les coses que tenim és el pla d'acció contra el canvi climàtic. I teòricament hi ha tota una sèrie d'accions d'alguna manera preparades per fer front a aquests problemes que hi seran.

Abans es parlava d'evitar el canvi climàtic. Ara ja no es parla d'evitar el canvi climàtic. Ara es parla de mitigar. Adaptació. Perquè aquí ja això no ho frena ningú. Ja anem directes a l'abisme.

Per tant, què estan intentant fer els polítics? Els polítics estan intentant que el que és inevitable sigui el menys dolorós possible. Però serà dolorós. Per tant, hi ha alguna cosa, sí, però no hi ha inversió, no hi ha diners i jo crec que anem molt a poc a poc.

Hi ha exemples d'accions concretes. Per exemple, periòdicament, en alguns punts, només en alguns punts, es netegen les lleres dels rius. Es netegen perquè pugui baixar l'aigua millor i no quedi acumulada i no faci... Això és un exemple.

Però jo haria una expropiació de Santa Margarida i d'Empuriabrava, ho tiraria tot a terra i deixaria que... i obligaria que hi hagués un cavall mínim a la Muga permanentment. Un cavall mínim ecològic.

Aquesta seria una mesura no despòtica, un cavall mínim obligatori real. No hipotètic, sí i després... No, no, real. Límit als regadius. Donar-los un límit de 5-10 anys perquè de transformar-se a altres cultius de no regadiu.

S'ha acabat tota la història aquesta de cultius que consumeixen molta aigua en una societat que no en té. I, com la tercera acció, la limitació dràstica del turisme. Que, òbviament, si sóc un despotat, o Empuriabrava, aleshores ja hi hauria molt menys turisme. Però, tot i així, rebaixaria el turisme a quantitats molt ínfimes i democràtiques. Res de què qui té més pasta té les places. Ni de puta conya. Per sorteig. Apunta a quien quiera a la llista perquè, si no, només poden gaudir d'allò la gent amb pasta. A cada any un sorteig.

Si te'n vas a Sant Llorenç de la Muga, veuràs que el poble murallat està ben bé al costat del riu. I, si passeges pel costat de la muralla, veuràs un punt que hi ha els horts. Està tot ple d'hortos. Horts on la gent cultiva olives... Tomates, ancians... Històries d'aquestes. Allà, a Sant Llorenç, quan el riu baixa a lo bèstia, allò fort, que ha plogut i tal, en diuen les Mugades.

Una Mugada és una avinguda d'aigua molt bèstia de les muntanyes molt sobtada. Fa cosa de... No gaires dècades, no sé, ara no em facis dir quant, va haver-hi una Mugada molt forta. I allà on hi ha els horts, allò era el cementiri. I van començar a sortir... Com que el riu es va... es va pujar tant, van començar a sortir ossos per aquí, per allà... I arrel d'aquesta Mugada, penso que a Sant Llorenç de la Muga sí. Per aquesta Mugada, després de tenir els ossos a l'altra ciutat, a Pont de Molins. Sí, sí.

Mira, per exemple, un dia... A mi m'agrada molt pescar, ja t'ho he explicat. I me'n recordo que un dia vaig agafar i deu fer, no sé, potser 30 anys o una cosa així, i

anàvem al cotxe i allà a Boadella. A Boadella, vaig girar com si... a travessar la Muga i en el moment de travessar la Muga vaig parar allà i em vaig posar així mig amagat a pescar. Estava prohibit i vaig fer el furtiu i vaig posar-me a pescar truites. I tinc un record tan bonic que em vaig agafar un parell de truites fantàstiques i que em va fer una il·lusió bàrbara d'agafar les truites allà. Aquest és un record molt bonic.

I després també la transformació de la platja de Sant Llorenç. La platja de Sant Llorenç, just a sota els ors, a sota, on hi ha la font pudosa, allò fins fa pocs anys era una platgeta. Era una platgeta on la gent del poble a l'estiu anava a banyar-se. I tot plegat. I no ho sé perquè no he parlat amb la gent del poble, però diria com que últimament cada vegada que plovia menys, plovia menys, plovia menys, l'aigua allà quedava molt estancada i es feia una bassa i va començar a arribar gent que es banyava i començava a tenir picors i tal. I és probable que a causa d'això van dir fora platja i ara mateix no hi ha ni platja ni res i aquella platja on havíem anat a banyar-nos moltes vegades perquè les meves tietes tenen una casa a Sant Llorenç de Muga. Per això hi vaig molt. Hòstia, i m'acaba de recordar una altra cosa també. Un altre record molt bonic.

Fa cosa de... No me'n recordo, potser 8, 9 anys, 10? Van fer... Crec que només va durar un any un festival de música i poesia a Sant Llorenç de la Muga i el van fer allà al costat dels Horts amb una esplanada de plàtans que hi ha allà d'arbres. Va ser preciós i va actuar en Pau Riba i en Roger Mas. Va ser molt, molt, molt bonic.

I la principal funció del riu és ser un corredor biològic. És un corredor biològic. O sigui, el riu, a través del riu, és un connector d'hàbitats. Des d'hàbitats de més amunt a hàbitats més avall connecta tot. Dona aigua a tots els certs vius que hi ha entre ells, nosaltres. Aquí a l'Empordà depenem de la Muga a tope. Sense la Muga aquí no podríem viure. Això està claríssim.

Ah, i l'aportació molt important sota el riu. Sí. L'aportació de matèria orgànica al mar. Al final, els mars... La gent es pensa que els mars, els peixos viuen... Sí, els peixos viuen del que hi ha al mar, però molts peixos viuen també de la matèria orgànica que porten els rius i que tiren al mar.

En el moment en què tu estàs absorbint tota l'aigua d'aquests rius, a part que estàs modificant les desembocadures dels rius, estàs fent que no arribi un aliment que és fonamental pels peixos.

Entrevista 2

Jo diria que una de les meves sortides d'emergències és caminar per la muntanya. Perquè això et porta a un altre lloc. Desconnectes de tot, de totes les coses quotidianes que et poden empenyar. Estàs en un altre món. O també poder anar a pescar. El que passa ara és que no puc sortir molt fins a la muntanya. És que ara aquí a l'hivern hi ha molt poc moviment. I els peixos estan fresant, estan posant els ous, i és millor deixar-los. Però a cada setmana camino a la muntanya. Fem rutes de 5 hores, 6 hores, per la muntanya. Són llargues. Són molt llargues, 6 hores. Llargues i dures. En senderos, amb Wikiloc què és un programa de senderisme. Tens un GPS, tens una ruta, i tu sempre veus si estàs a la ruta. Fas mil metres de diferència acumulada.

No és un promenar. No, no, no. Arribes al límit que és maco. Una vegada per setmana, normalment. Perquè, és clar, jo sé parlar de mi, però dels altres, aconsellar als altres, no pots. No, no, no. No m'hi veig dient a la gent per anar per sortides d'emergències específiques, cadascú ho sap de les seves. Perquè això cadascú ha de buscar la seva porta d'emergència.

El meu riu més a prop és el Fluvià, aquí. I jo el veig cada dia. I l'aigua, per mi, sempre era una cosa molt important. I molt més important l'aigua dolça que el mar. El mar, no sé elegir el mar. Un riu, més o menys, ho sé elegir. Elegir vol dir, amb els moviments de l'aigua, sé on hi ha la vida, on són els peixos. En el mar, el mar és com una piscina molt gran i, clar, jo no veig res, no veig on són els peixos. En un riu, sí que... Bé, tu veus, els peixos, la manera... Estan en un riu, es mou.

Vull dir, el peix està en un lloc on passa l'aigua, però ell no necessita feina. Vull dir, si tens una pedra, al darrere de la pedra hi ha una truita, hi ha un peix, perquè, clar, l'aigua passa per aquí i ell només ha de fer això. Vull dir, els peixos estan allà. Al darrere de la pedra, davant de la pedra, perquè ja tampoc no hi ha moviment, però si hi ha racons, que tu saps que l'aigua fa una corba, bueno, són coses així. Un riu, jo sé elegir més o menys un riu. No vol dir que em serveixi sempre, però... I el mar, jo no sé elegir el mar.

Vull dir, m'agrada la natura, m'agrada els ocells, m'agrada... m'agrada tot en relació amb la natura, els ocells, els animals, observar-ho tot.

La pol·lució és tremenda, és tremenda. Si tu passeges el riu, hi ha gent que... Tot el desllau, les teves cerveses, tots els peixos, les seves merdes, els plàstics, els pots

del blat de moro, tiren tot, vull dir, poc civisme, molt poc civisme, en relació amb l'entorn, amb el riu, amb... I el poder públic no fa res. I son escombraries. Escombraries, i quan baixa més aigua, després se l'emporta i va al mar. Al mar. I això, vull dir, és que és increïble, és increïble la quantitat de merda que hi ha. I ho he de dir, que jo sóc pescador també, però hi ha molts pescadors que són fastigosos. L'únic que els interessa és treure peixos i deixen tota la merda, tot, tot.

Soc molt radical. Jo els agafaria tot, els atiraria al mig del riu, i si saben nedar, bé, i si no saben nedar, també. Bé, perfecte. Soc molt radical. Clar. És perquè el civisme, incivisme, ha de ser car. Perquè, si no, no arribem mai. I, clar, és complicat, és molt complicat. Perquè, clar, necessites policia, tampoc no sóc a favor de la policia, però, però, incivisme ha de ser car.

Moltes, moltes que et fan mal o que tu vagis a netejar peix al riu. Un dia, si tu fas això, t'enxampen. Bé, el jutge diu a mi, tu, vés a netejar una setmana o un dia, amb un grup de gent, netejar el riu. Clar, això sí. Per tota l'extensió del riu. Es podria fer, sí.

Jo no penso tan gran, eh? No, és bo, és millor pensar petit. Perquè tot està... Solucions senzilles no existeixen. Això ja hem passat d'aquest nivell. Ara tot és molt més complex i molt més complicat. I les solucions fàcils no existeixen.

Jo els pesco les truites i els deixo anar, sí. I, per tant, abans, aquí al Pantà de Darnius. Perquè jo soc aquí per culpa del Pantà. Perquè jo vaig venir al Pantà en els anys 80, era en tota Europa un dels millors llocs per pescar lucioperca. És un peix que pot arribar a un metre, si un metre i déu és el màxim. I jo vaig venir amb el meu amic per pescar allà. I després vam tornar i cada any vam venir una o dues vegades. I, clar, vaig conèixer gent i me vaig casar allà en aquest poble, a Darnius. Això és el motiu. Sí, perquè jo visc aquí. I, clar, allà en aquest temps sí que... Sí, clar, la Muga entra al Pantà. Aquí l'Hernera, aquí la Muga.

I... I ara, clar, fa quatre anys, no hi havia aigua al Pantà. Que no va ploure, estava molt, molt, molt boix. I sortien moltes coses que normalment estan a dins de l'aigua. Hi ha una... No sé si ho saps, hi ha una fàbrica de munició del segle XVIII, que a tot Espanya n'hi havia dues, una era d'aquí i l'altra era a l'altre costat d'Espanya, del segle XVIII, del mil set cents i alguna cosa. I aquesta estava... Normalment no la veus estar a dins de l'aigua. I estava. I ara, sí, ara, clar, com que en quedava un 10%, estava fora de l'aigua, aquesta. Jo la coneixia abans, sí. Clar, d'altra sequera. Sí. Però clar, és un edifici del segle XVII, del segle XVIII. Allò feien... Perquè tot era fora de llum dels pobles, perquè clar, hi havia pólvora, hi havia perill d'explosions. Allò feien les bombes. I... És un edifici, bueno, era gran, eh? Un edifici gran, segur que... 30, 40 metres, eh? I

s'està conservat baix d'aigua. Bueno, està en ruïna, però tu ho veus, hi ha parets encara.

Ara ha plogut molt, i ara està a dalt de tot, sí, sí, sí. Ara està preciós, preciós, sí. Tu has vist peix petit? Perquè ara, al març, final març o abril, tu pots veure el peix petit. Però peix petit. Sí, peix petit, com una agulla, sí... Aquí en el Fluvià són peixos que venen del mar, i al barro, d'orades, sí. És una altra cosa.

Entrevista 3

És que tot depèn de la vida, no? És a dir, molta gent es pensa que perquè vius en un poble tranquil, estàs tranquil.

No, perquè els problemes estan a dins teu. Evidentment, la calma natural d'un poble ajuda, perquè hi ha silenci, però també és soledat, la calma també és soledat. Jo fa un temps, potser ja fa mesos o potser ja fa menys d'un any, acostumava a sortir cada dia a passejar pel riu.

El riu té un camí que es diu camí fluvial, és un camí que s'ha restaurat, que va al costat del riu, més o menys, a vegades més amunt o més avall, però sempre tens el riu a la vista, i és un camí de terra, per tant és un camí per peatons i també per ciclistes, però no per cotxes. Aquesta era una sortida que m'agradava fer. Moltes vegades al matí el primer que feia, després de prendre un cafè, era anar a caminar per aquest camí.

Això era una sortida, m'hi servia per aclarir les idees, per respirar, per gaudir del paisatge. Això seria una sortida d'emergència general. Ho feia, no tots els dies, però bastant... Però ara fa temps que no ho faig. No ho faig perquè tinc molta feina i aleshores no trobo el moment d'anar-hi perquè tinc l'urgència. Hi ha l'emergència i hi ha l'urgència.

L'emergència és la necessitat urgent de sortir, però també tens urgències que t'impedeixen sortir, que t'obliguen a anar. Per exemple, ara estic a la casa, estic treballant. Ara mateix estic preparant els documents per una exposició que es farà l'any que ve sobre el Festival La Muga Caula, que va durar 15 anys.

Llavors tinc molta urgència de recopilar aquests documents, que són milers, són molts. Durant 15 anys s'han produït milers de fotografies, de vídeos, d'escrits, de documents, de PDFs, de programes de mà, de flyers... Tot això ho tenia guardat i més o menys ordenat, però ara que necessito consultar-ho amb detall m'adono que no ho tenia tan ben ordenat. I aleshores això em dóna molta feina i, per tant, tinc una urgència que no em deixa agafar la sortida d'emergència.

Fem una miqueta de metàfora. Les sortides d'emergència, amb protocols de seguretat d'edificis estan molt clares, perquè ja estan molt normativitzades. En aquesta casa tenim dues sortides, una per darrera i una per davant, per tant, tindríem una sortida d'emergència.

Però, no està dins meu, perquè la sortida és aconseguir ordenar aquest material. A mesura que jo ordeni aquest material, tot fluirà. És interessant la metàfora del riu perquè el riu té sortida. El riu en si mateix és la sortida, l'aigua sempre surt, l'aigua no es pot detindre. Encara que et vagis d'una presa, acabaràs saltant la presa, etcètera. De fet, sempre la sortida és en la direcció del pes de l'aigua, de la gravetat, i la vida també passa una miqueta la mateixa, les persones surten cap a on poden sortir.

A vegades tens diverses sortides i a vegades en tens una, i a vegades no en tens cap. Físicament és molt fàcil d'explicar, perquè tens els precursors. Aquí vam patir un foc molt gran l'any 2012, aquí, al poble. L'any 2012 va haver-hi un incendi terrible que va començar a Portbou i va arribar fins a Figueres. I aquí vam quedar atrapats, no podíem sortir del poble.

Això dels incendis és una cosa que existeix a tot arreu, al món. Nosaltres també ho hem patit moltíssim. Per exemple, quan l'incendi es va començar a fer gran, va venir la policia perquè la gent marxés del poble.

Però nosaltres no podíem fer l'evacuació. Nosaltres no podíem, perquè el pare de la meua companya era molt gran i s'acabava de trencar una cama i no podíem moure'ns. La policia va pensar que els bombers van dir aquí potser és segur, si no es moueu, etcètera. I ens vam quedar al poble i, clar, no hi havia sortida. Evidentment que estàvem envoltats pel foc. No podíem sortir del poble. No teníem telèfon, no teníem llum per tres dies. Va ser bastant... Tot estava ple de fum. Per sort feia molt de vent. La casa no tenia fum, però tu sorties de la terrassa, sorties al carrer, tot era de color vermell, un rosa a tot arreu.

Aquí, clar, tu volies una sortida d'emergència que no tenies. Que no tenies. I és interessant perquè hi va haver un moment, quan venia el foc, que semblava que no saltaria el riu, però sí que va saltar el riu.

El foc... M'estic desviant d'això, però és una experiència... Saps què és? Quan hi ha un foc molt gran, que té un front molt ampli, l'aire es calenta molt i, aleshores, es creen com unes corrents d'aire calent per on circula el foc. Un pont de foc. Jo ho he vist. Tinc fotos i tot. De sobte, quan hi ha un moment que pots veure una flama, com tota aquesta habitació, que salta per l'aire i és que en realitat està passant per una corrent. És com si fos una corrent d'aigua, d'aire calent, d'aire molt calent. Aquesta flama de foc, per això salten autopistes i salten rius. A vegades fan salts de 100 metres i més. És terrible. És tràgic, però bonic. Sí, clar. Jo, quan ho estava veient, estava veient... Bonic, però era molt assustador perquè, en qualsevol moment, no podia venir cap a tu.

I, aleshores, no tens sortida. No tens sortida. Però, aleshores, el que fas és tancar-te. Per exemple, aquí, aquesta casa, que era una casa molt gruixuda, les parets, que està lluny perquè hi ha moltes cases que tenen al costat... Aquest poble és molt petit. Aquest poble és una fila, en realitat. És una línia de cases entre la muntanya i el riu. Però aquest, el principi del poble que és aquí, aquesta és la part més antiga del poble. Al principi fa com un triangle i nosaltres estem al mig del triangle. Per tant, estem separats de les zones amb vegetació. Una mica protegits. Els bombers van considerar que podia ser segur quedar-se aquí. I per això ens vam quedar. Ens vam quedar uns quants, diferents veïns per raons diverses, 15 o 20 persones estàvem aquí. Va ser una experiència. Inclús van vindre alguns veïns a dormir aquí perquè a casa seva hi havia perill. I, en canvi, aquí no.

A mi, aquest concepte de sortida d'emergència, l'emergència sempre és una necessitat de fugir d'un perill. Quan jo vaig fer La Muga Caula no ho veia com una sortida d'emergència de cap perill, sinó que ho veia com una... Però, clar, la vida sempre va cap endavant. Tu no pots tornar enrere. O sigui, potser en aquest sentit, si no, en el moment que et trobes bloquejat és una emergència. Has de trobar una sortida per la teva vida biològica i també per la teva vida mental. Aleshores, clar, jo com a artista, quan organitzo aquest festival, és una sortida per poder plantejar una sèrie d'idees que tenia. Igual com tu, si vius una obra de teatre i si algun dia un teatre t'ofereix representar-la és una sortida per la teva obra. Inclús diem que l'obra va sortir. Exacte, l'obra va sortir. Però clar, jo no ho he vist mai com una emergència.

El meu procés aquí és diferent. Aquesta és la casa familiar dels pares de la meva companya i inicialment veníem aquí a passar l'estiu. Jo estic amb ella fa molts

anys, des de l'any 92, ja són 34 anys. I aleshores veníem a l'estiu, estàvem un mes o dos, per Setmana Santa també veníem i a vegades també els últims anys celebraven les festes de Nadal aquí perquè aquí hi cap molta gent. Jo coneixo el poble fa molts anys, però hi ha un moment en què, curiosament, el meu sogre, que era molt entusiasta en el tema de la cultura, m'anima a que organitzi un esdeveniment de performance.

Ell venia a les coses que jo feia de performance a Barcelona i ell coneixia les coses que organitzava a Barcelona. Aleshores ell diu, tindríem que fer algunes d'aquestes coses que tu fas a Barcelona, aquí. I va dir, jo et deixo la casa i el que vulguis. I aleshores vam començar a fer la Muga Caula. Però inicialment, quan jo organitzava la Muga Caula, no vivia aquí. El que passa que sí que venia molt sovint i també m'interessava molt perquè resulta, t'ho he explicat, que el Marcel Duchamp va vindre al poble... No era un turista, en realitat, però era un estiuejant. Ell estiuejava a Cadaqués. Un aventurer. No, aventurer no, jo penso que el Duchamp no era gaire aventurer. No, era un senyor que passava, que era estiuejant. La diferència entre un estiuejant i un turista és molt gran perquè el turista sempre viatja a un nou lloc i sempre busca aventures, precisament. Encara que siguin artificials. Sí, veure coses diferents, etc. En canvi, un estiuejant no.

Un estiuejant troba un lloc per passar l'estiu i torna cada any al mateix lloc. El turisme és una cosa a partir dels anys 60, però abans dels anys 60 les classes mitjanes i burgeses estiuejaven. Venien estiuejar aquí. Venien cada estiu al mateix lloc i estaven tot l'estiu. Els fills i la dona estaven tot l'estiu aquí. El marit anava més d'hivernia perquè tenia feina a Barcelona, però l'estiuejar és passar tot l'estiu al mateix lloc i, normalment, l'estiuejant quan troba un lloc que li agrada ja va tota la vida al mateix lloc. És a dir, Duchamp era un estiuejant de Cadaqués i els estiuejants fan excursions. I una d'excursions que feia el Duchamp era aquí, perquè hi havia el Salt de la Caula que li interessava. I això, a mi, com que sóc un estudiós de la obra de Duchamp, em va interessar i vaig començar a investigar per què Duchamp venia aquí.

I aquesta investigació, que encara continua, però he estat 30 anys fent-la. I més de 30 anys. El primer article el vaig publicar el 94. Doncs ja són 34 anys. I llavors, en aquest procés d'investigar la presència de Duchamp aquí, és quan, i que el meu sogre m'anima a organitzar un esdeveniment de performance, vaig pensar, bé, com que Marcel Duchamp és el pare de la performance i de l'art conceptual, doncs potser, ja que estic estudiant la presència de l'artista aquí, puc organitzar un festival de performance en memòria de la presència de Duchamp.

Amb l'excusa, diguéssim. Sí, en el sentit, a veure, els artistes que venien no tenien perquè fer res pensant en Duchamp, no? És veritat. Molts ho van fer, perquè, bé, també és un artista molt important per la gent que fa performance, per tant, va haver-hi molts artistes que van fer referències a Duchamp d'alguna manera o altra. Fins i tot, cada any, a part de fer el festival, contractàvem un videodocumentalista i un fotògraf perquè documentessin el que passava, perquè, clar, l'art d'acció és efímer, i aleshores, gràcies a això ara podem fer l'exposició al museu. Bé, aleshores, hi havia molts documentals que parlaven de Duchamp.

Va haver-hi un, potser un dels més, no diré el millor, perquè això és molt difícil de valorar, no? Però el més professional, un que era periodista i director de cinema, que va fer un documental molt... que és el que ha tingut més èxit, això sí, el que ha tingut més difusió, que es diu Els Deixebles de Marcel Duchamp. Ah... I, bé, aleshores, tot això perquè t'ho explico ara. Bé, perquè la meva relació amb les Escaules és aquesta, no? I, també, el nom juga amb els dos rius, no? Perquè el riu Muga és un riu, un riu gran, un riu que neix a la muntanya i se'n va fins al mar. I una riera. I, després, un rierol o riera, que és la caula. És un rierol perquè sempre raja. De moment, jo no l'he vist mai sec.

Això no vol dir que ara, com que hi ha un canvi climàtic molt fort, potser en un futur acabarà sent intermitent. Però... És un riu. És un riu. Diguéssim que seria un rierol, eh? Perquè és petit. És un curs d'aigua de dos quilòmetres. I no un afluent del... Bé, no és un afluent de la Muga, clar, perquè va parar a la Muga. El que passa és que, clar, és un riu molt petit, amb un curs de dos quilòmetres, és insignificant. És una font que fa un rec, que fa un rierol i va parar al sol.

Segurament, si hi anéssim, no hi podrem anar, però, en el lloc veuràs que, segurament, fa mil anys era molt més gran. És a dir, ara el riu neix aquí. O sigui, el rierol, la font de la caula, ara està aquí i cau aquí, que són dos quilòmetres. Però, segurament, fa mil anys neixia molt més enllà, perquè ja es veu que hi ha un espai, un rec buit. Hi ha un lloc que ja es veu que allà havia passat molta aigua. I, de fet, quan plou molt, allò es converteix en un riu més gran. Llavors ja neix de més amunt. Exacte, molt més amunt. Igual com el riu, la Muga, el naixement actual no és el que era fa cent anys.

El riu neixia a Catalunya Nord, o sigui, a França, per exemple. I llavors les diferents fonts s'han anat secant i ara neix més avall. De fet, això ho veureu, segurament, si aneu al naixement històric de la Muga, hi ha una placa, però allà ja no hi ha aigua. Hi ha una placa de marbre que posa aquí on neixia la Muga. I ja està endavant. S'ha secat. Clar, són processos naturals. Però bé, tot això és per dir-te que la

Muga Caula té una vinculació molt forta amb el riu, perquè la Muga és una paraula basca que vol dir frontera. Muga és frontera.

A l'alta edat mitjana, els bascos arribaven fins aquí. De fet, els bascos es movien per tot el Pirineu i el Cap de Creus és el final del Pirineu. O sigui, que ells es movien per aquí. Però també, sembla que en bíber Muga voldria dir alguna cosa així com marca. Separació. Línia. Clar, línia, marca. I després, a l'edat mitjana, aquí, hi havia dos comptats. La distribució del poder no era com ara en l'estat poder, sinó que els que manaven eren els comptes. Hi havia el comptat d'Empúries i el riu marcava la frontera entre aquest comptat i un altre comptat que em sembla que era el de Besalú. Jo no ho sé molt bé, el detall, però sí que sé que la Muga també era una frontera entre dos comptats. Per tant, la muga és una frontera.

I la Caula és un salt d'aigua d'aigües càlides. Per tant, aigües calentes. I aquí vaig construir el nom, la Muga Caula, és la Frontera Calenta. També és una mica una metàfora de què és la performance. És la frontera calenta entre el teatre, el cinema... M'encanta aquesta metàfora. És un territori bellugadís, que no saps molt bé on estàs. I pots cremar-te. Exacte, també pots cremar, sí, sí. Molt freqüentment...

El Man Ray... O sigui, Duchamp estiuaja... O sigui, Duchamp és amic de Dalí. Això és l'inici de tot. O sigui, Duchamp estableix una amistat amb Dalí, que jo he investigat, que això fins ara era com una espècie d'anatema, però jo no sóc l'únic que ho he investigat, però sóc dels primers que ho he investigat. I he fet la meva aportació particular. I aleshores, el que queda clar és que Dalí i Duchamp no solament eren amics, sinó que col·laboraven. És a dir, que van fer obres junts. Van col·laborar. Això sembla com un anatema, perquè quan... Aleshores, Duchamp fa amistat amb Dalí i, a més, comença a col·laborar amb Dalí. Per això, Dalí l'anima a vindre a Cadaqués. I Duchamp, la primera vegada que va vindre a Cadaqués va ser l'any 1933. Després, a cap de poc, va esclatar la Guerra Civil i no va poder tornar fins als anys 50. Però, bé, s'estableix una amistat i quan Duchamp decideix estiuajar Cadaqués, com que té molta amistat amb el Man Ray, l'anima a que vingui a estiuajar amb ell.

De fet, la Muga Caula el primer any se'l va dedicar a Duchamp, el segon any se'l va dedicar a Man Ray i el tercer any se'l va dedicar a Dalí. Perquè són els tres amics que fan... O sigui, Dalí és la connexió perquè Duchamp i després Man Ray arribin aquí a Cadaqués, o sigui, a Empordà. Llavors, el que fan Dalí, tant Duchamp com Man Ray és fer excursions. Venen aquí a la Caula, van a... viatgen per tota la zona, per tota la contrada a la Bisbal d'Empordà... El Duchamp torna a instal·lar-se a Cadaqués l'any 58 i està, fixa't tu, va estar del 58 al 68, que és quan mor. 10 anys. Però 10 anys que Duchamp estava a l'estiu 3 mesos.

Són molts mesos, eh? I encara que... Una cosa que jo he observat, que és una anècdota, si tu vols, però Duchamp, després de París, que és la seva ciutat, i de Nova York, que és la seva ciutat d'adopció, el lloc on ha estat més temps és a Cadaqués. Sembla mentida, però si es sumen els mesos que va estar aquí, és molt de temps. No, se'n parla poc perquè com que els catalans som un poble petit i complexos, doncs no... Això és el que estic intentant fer jo, fer valdre aquesta presència, posar en valor, amb la seva dimensió, la presència de Duchamp a Catalunya. Perquè, clar, Duchamp va estar per molts llocs del món, però a Roma va estar potser 15 dies, va fer molts viatges... Bueno, tampoc era un viatger extrem, sinó que va viatjar per Europa, per exemple, no va voler anar mai a Japó, que el convidava a anar a Japó va dir que era massa lluny, perquè era un senyor bruscs de l'antiga manera, això d'anar a Japó era massa raro. Va estar per Brussel·les, va estar per molts llocs, va estar a Madrid, a Sevilla, va estar a molts llocs, però per temporades curtes.

I, en canvi, Cadaqués, si sumem els 10 anys, més... Són diversos anys. I també perquè crec que la gent no... Com es diu? El poble que la gent va estiuejar no es leva en com a un pertenciment. No m'explico... Jo vaig estudiar a una ciutat per 10 anys. I quan em pregunten la ciutat que jo sóc, jo dic la ciutat de l'any sense estiu. Jo no dic jo soc d'ahí. També viu Cadaqués a l'estiu. Normalment no es diu. Però una cosa és el que digui l'artista o la persona i una altra cosa és el que diguin els estudiadors. Clar, llavors què passa? Que fins ara i això, una de les coses que jo penso que he ajudat a establir és que, per exemple, quan diuen Duchamp era francès, clar, va néixer a França i va produir una part important de la seva obra a París. Què tal? Molt bé. Duchamp era americà. De fet, es va nacionalitzar americà.

El MoMA posa American Born French. Llavors, per què? Perquè allà va fer també la seva obra més important. I, en canvi, qui diu, bueno, a Cadaqués estiuejava? No. Sí que estiuejava, sí. Però les últimes obres més importants de Duchamp es van fer aquí. I això és el que jo... És que aquesta és la meva recerca. Per tant, també hi ha una vinculació productiva de Duchamp amb el país. Però bé, això ja és la meva cosa.

La qüestió és que a mi la recerca de Duchamp em porta aquí i després hi ha un moment que fem la Muga Caula i després ja, que no té res a veure amb això, però sí acabo vivint aquí. Ara visc aquí. Però això ja és la família i les circumstàncies familiars. I, bueno, això, tornant a les teves preguntes, clar, la sortida d'emergència, bueno, clar, pensar sobre la sortida d'emergència en qualsevol cosa de la vida és també veure la vida com una urgència, no? Jo no ho veig així, però sí que és veritat que sempre tens que tenir una... Si no tens sortida t'ofegues, no? Si no pots avançar, és com el riu, el riu sempre baixa, no pots parar, no? I la vida humana també, tens que avançar.

Si et trobes... Si sents que algú et bloqueja, t'ofegues, no? Per tant, sempre hi ha alguna... La sortida... Jo diria que és la sortida, no sé si d'emergència, perquè la sortida d'emergència també vol dir alternativa a una altra sortida, no? Per exemple, aquí... La relaxada i l'emergència. Clar, i aquí tenim la porta principal, tenim una porta darrere. Seria l'emergència, no? O l'emergència és la contrària a la sortida normal quan la sortida normal no et dona sortida. No pots sortir per la normal. Clar, clar, si no pots sortir per la normal has de trobar l'emergència. L'alternativa. Però bueno... Bueno, la religió espero que no. Jo no recomano ningú la religió. De fet, aprofito per dir que un dels mals més grans de la humanitat és les religions, totes. Fins i tot els budistes. Tota religió és nociva, perquè vol controlar la societat.

La religió és la gran sortida d'emergència. Perquè quan tu veus que el món és cruel, com ara estem en un lío enorme, i absurd i injust, i aleshores, com pot ser que visquis en un lloc absurd, cruel, i aleshores, si hi ha Déu, i Déu et promet que més enllà de la vida terrenal les coses aniran bé, aleshores t'hi agafes, no? Però a mi, això no m'interessa, perquè penso que és un autoengany molt gran, i que, a més, a sobre, el poder utilitza la religió per transformar-ho en l'església, i l'església per controlar la gent, no? Això no m'interessa.

I només és una sortida. Clar. La sortida d'emergència... La sortida d'emergència... Qui tots hauríem de conèixer... No ho sé... Això és un problema... M'empipa dir-ho perquè sona massa filosòfic i no voldria... Però està dins teu. És igual... Igual que t'he dit que no per viure en un poble tranquil estàs automàticament tranquil, perquè el problema el tens a dins. És a dir, si tu estàs bé, físicament, socialment, econòmicament, aleshores estàs tranquil. En principi. Però, clar, si tu vius en un poble tranquil però tens molts problemes al teu voltant o interiors, no estàs tranquil, encara que el poble sigui molt tranquil. Per tant, la sortida d'emergència sempre està dins teu.

El riu Muga durant un temps m'ha servit d'espai de relax, quan tenia la calma suficient per sortir a passejar era un espai de respir, respir físic i visual, veure el camp, veure els animals, i després, com a metàfora del meu treball d'artista m'ha anat molt bé per construir coses com la Muga Caula. Ara, de totes maneres, tinc un conflicte que potser val la pena... No és que el riu sigui el meu enemic, però el riu em mostra el que no tinc i això em fa molt de fastiga. És a dir, jo sóc una persona de mar, a mi m'agrada el mar, m'agrada tenir el mar a prop per poder-me banyar cada dia i durant anys jo estava aquí però cada setmana anava al Maresme, que és la casa del meu pare, i ja tenia el mar molt a prop, per tant no trobava a faltar el mar, però ja el tenia.

Però ara ja no tinc la casa del meu pare i ara soment estic aquí, i aleshores el riu és com... se'm fa una miqueta antipàtic perquè és l'única aigua que tinc al voltant i no és la que jo voldria, jo voldria el mar, però el riu no té la culpa, és el meu interior que se'm posa al davant. Últimament el riu ja no el trobo tan atractiu, el trobo com... les fronteres també són presons, aleshores la muga se m'està convertint en un límit.

El problema no és que el mar sigui massa lluny, el problema és que no és el mateix que ara estem aquí i dic va, anem a banyar-nos, i ens anem caminant 20 minuts i estem banyant, que dir, ostres, va, agafem el cotxe i anem a on? A Garbet, a Portbou, a Roses... Has de planificar, has d'agafar un vehicle i has de fer un pla que ja no és espontani. Jo quan estava a la casa del meu pare, tenia la finestra, que veia el mar allà lluny, lluny a un quilòmetre i mig, i aleshores vaig dir, va, me'n vaig a banyar, i m'aixecaven, era absolutament espontani, m'aixecaven, anava caminant, al cap de 20 minuts, que a més el passeig m'havia anat molt bé, em banyava, jo no soc de prendre el sol, jo em banyo, nado 20 minuts i ja està, sortia, m'anava al cafè de prop, i tornava caminant, i en una hora ho havia solucionat. En canvi ara, si vull anar al mar, ho he de planificar, i com que ho he de planificar, no ho faig, perquè clar... És com dir, va, aquest dematí me n'aniré a la platja, però has de dir, bueno, tot el matí no puc estar a la platja, però clar, bueno, és igual, això és la meva complicació personal, però vull dir que ara el riu se m'està convertint una miqueta en una cosa antipàtica, però no és culpa del riu, és la vida.

Jo no veig cap emergència amb la Muga, els últims anys hem tingut molta sequera, però ara aquest any ha plogut molt i en principi els embassaments estan plens. El riu abans era un perill, de fet, i això és important que ho sàpigues, el poble de les Escaules, el més antic, estava al prop del riu, i de fet hi ha uns restes arqueològics que mostren que les cases estaven enganxades al riu, també és lògic perquè així es podia pescar però tenies aigua... Clar, la gent abans no tenia una aixeta i ja està, sinó que anaven a buscar l'aigua al riu, per tant, com més a prop del riu, més còmode, no? Si es rentaven també, si es banyaven ells, si bevien, és igual, tenien l'aigua a prop.

De fet, totes les cultures se'n van a viure a prop de l'aigua, però clar, després aquest a prop s'ha de modelar, perquè el riu, abans del pantà, abans de la presa, a vegades es desbordava. La presa és un control del riu, tu pots controlar... Si tu pots controlar l'aigua a través de la presa, per tant, les preses, en principi, eviten inundacions sobtades, de creixudes sobtades. És a dir, si plou molt, com ara ha plogut molt, el riu no ha crescut, ha crescut una mica, però era controlat i la presa anava obrint per baix, a poc a poc, però l'excés d'aigua s'anava acumulant. En canvi, si no hi ha pantà, l'aigua de sobte baixa, molt de cop.

I, després de moltes inundacions, la gent va decidir que estava massa a prop de l'aigua, i llavors es va pujar aquí. És a dir, que el riu també, clar, té el seu avantatge i el seu inconvenient, està massa a prop de l'aigua, i llavors el poble es va moure... Ha distanciat el poble. Ha pujat, bé, són 100 metres, però bé, 100 metres cap amunt, perquè llavors ja l'aigua no... Tens la incomoditat que haves d'anar a buscar l'aigua més lluny, però tenies la seguretat que no destruïes la casa, o que t'ofegaves, que mories ofegat.

Per tant, el riu... Ara, jo el mateix, el riu, el riu, no el veig... Però clar, jo tinc una mirada curta, perquè històricament, segurament el riu s'està morint, és a dir, el canvi climàtic que estem vivint, si ho mirem històricament, segurament el riu cada vegada té menys cap dalt, cada vegada arriben menys sediments al mar, que això també és important pels peixos. De fet, sembla que hi ha algun projecte perquè el riu, amb aquestes presses que s'han fet, fa que els peixos no puguin fer el camí invers del riu. Ara estan fent un estudi per col·locar com una mena d'escaletes d'aigua, escales d'aigua, perquè els peixos tinguin un lloc per pujar. Igual com les autopistes fan uns túnels pels animals perquè puguin creuar, doncs aquí s'està estudiant fer una renaturalització del riu perquè la vida del riu pugi. D'altres maneres, en una història recent, el riu ha estat pitjor. Per exemple, ara hi ha llúdrigues, hi ha ànecs, hi ha molts animals que fa 30 o 40 anys no hi eren. Això és interessant. El pitjor moment del riu potser va ser els anys 70, que és el moment en què moltes espècies d'animals van estar quasi extingides.

És el moment més salvatge de l'ésser humà, amb els éssers salvatges. Als anys 70 no hi havia porcs senglars, no hi havia guineus, no hi havia ànecs, la fauna havia pràcticament quedat molt limitada, molt reduïda. I ara, en canvi, hi ha molta fauna. Després, això ja es posa espert, hi ha la fauna autòctona, que també es podria discutir quan és autòctona, i hi ha la fauna invasora. Hi ha animals de riu que no estaven aquí fa mil anys, o que no estaven aquí fa 100 anys, i ara hi són, i com que són més forts estan eliminant els altres. Però això ja... Jo no tinc criteri per dir si això s'hauria d'eliminar o si és part del procés de la natura. La qüestió és que ara el riu Muga té molta més vida salvatge que fa 50 anys, per exemple. En aquest sentit, la Muga té menys aigua però té més vida salvatge. Més fauna.

En aquest sentit, i també diria... Bueno, si està net o no està net, és discutible, perquè, en teoria, és un riu bastant net, però també és veritat que els pagesos tiren els purins al riu, que no ho podrien fer, però ho fan. De fet, jo al riu no m'hi banyaria, perquè hi ha purins. No sempre, però de tant en tant els pagesos tiren els purins al riu. Això està prohibit, no ho poden fer, però ho fan. I és molt difícil de controlar. Aleshores, ara, no sé si tot i així, potser als anys 70 encara estava més brut. És veritat que hi ha

més controls, hi ha més regulacions. Els anys 70 podies fer el que volies, no estava ni prohibit. Ara, almenys, està prohibit. Encara que ho fas, ho has de vigilar quan ho fas. Si t'enganxen, et multen.

Hi ha tota una sèrie de regulacions que, en teoria, fan que el riu sigui més net que abans. El que sí hi ha és menys aigua, perquè el clima està canviant. Per exemple, aquí hi ha dos signes molt importants que ho demostren.

En aquest poble, com a tots els pobles d'aquí, hi havia pous de glaç. Un pou de glaç és una construcció en pedra que s'enterra cap a terra. És una construcció, és com una mena de petit espiral de pedra, molt maco. Aquí en tenim un molt maco, i s'enfonsa una miqueta a terra, i allà s'acumulava el gel de l'hivern. És a dir, a l'hivern el riu es gelava, i aleshores la gent del poble tallava el gel a trossos, el posava en el pou de glaç, posava una capa de gel, una capa de palla, una altra capa de gel, i això s'acumulava gel per l'estiu. Era una cosa que era molt apreciada, perquè es venia per mantenir fresc el peix, per refrescos, els rics pagaven el gel bé, i aleshores era molt fàcil perquè senzillament el riu es gelava, tu treies el gel i el dia següent tu anaves a estar gelat, per tant era una producció molt fàcil. Infinita.

Clar, infinita. Però ara el riu no es gela. No es gela més. No, ja fa molts anys que no es gela. Això el riu jo no l'he vist mai gelat, per exemple. Jo fa 30 anys que vinc per aquí. Però, en canvi, sí que he vist i fotografiat el salt d'aigua gelada. És a dir, perquè suposo que és més fàcil que es geli la caula que es geli el riu, perquè el riu té una massa d'aigua més gran i una corrent més forta, per tant, perquè es geli ha de ser un fred més intens o més prolongat. Però sí que he vist la caula gelada i la tinc fotografiada durant bastants anys, però ara potser fa 7 o 8 anys que ja no es gela. Això és un altre símptoma. Per tant, la caula ja fa 7 o 8 anys o 10, ja potser. Posa-li que fa 10 anys que no es gela i si s'hagués gelat ho sabia perquè visc aquí. El riu mai l'he vist gelat, potser fa 50 anys que no es gela. Per tant, això és un indicador que el clima canvia.

I també això també vol dir que plou menys. Aquí mai ha plogut gaire, però l'aigua dels aqüífers ve de les muntanyes, del Pirineu. Si no plou al Pirineu, si no neva prou, aquí no arriba l'aigua. Per tant, això sí que és una cosa que segurament és un perill que té el riu, que cada vegada té menys aigua i que el clima és més càlid, per això també hi ha més sequera, per això plou menys, té menys aigua, el riu no es gela perquè fa un clima més càlid. Això són els símptomes. Ara, la part de fauna segurament està millor que fa 50 anys.

I que plogués més. Que plogués, que es tornés a recuperar els cabdals de pluja de fa 100 anys, per exemple. Ja està, no faria res més.

En tota aquesta zona hi ha moltes llegendes de fades d'aigua, que són fades, o sigui, dones mitològiques que viuen als cursos de l'aigua. I aleshores, aquí hi ha un amic nostre, que és el Jordi Gené, que va fer un conte que es diu Blancaneu o alguna cosa així. És un conte basat en el Salt de la Caula i la Muga, i fa tota una fantasia. És una producció moderna dels anys 80, però evidentment es basa en tradicions molt antigues. Tota aquesta zona, per aquí a l'Empordà i fins al Pirineu, i suposo que a tot arreu, però aquí hi ha els nostres propis contes i mites sobre fades d'aigua. Són éssers fantàstics, dones que viuen a les coves i als salts d'aigua i a les gorgues i tot això. I que encanten els prínceps que passen.

El que fan és crear una figura femenina perfecta i inaccessible. De fet, això segur que té a veure amb tota la poesia trobadoresca de l'alta mitjana. La dona com una cosa inaccessible, meravellosa, extraordinària, però clar, inaccessible. Això segur que ve de tots els romanços, tots els romans. Hi ha els romanços, que també vol dir estar de broma, però el romanço ve de romà. La poesia trobadoresca, això ho estic veient ara, però està clar que tots aquests mites de fades d'aigua, quin paper fan aquestes dones? Dones velles, idealistes i després amb aquesta mitologia pseudoromàntica d'inaccessibles. Perquè una fada d'aigua, al final, no la pots agafar. És com una sirena i com aquestes coses...

I la funció del riu no sé quina és... En el sentit que sí que sé quina és. Forma part del cicle de la vida. Si no hi ha rius, no anem bé. Aquest riu ha tingut... L'home, l'ésser humà, sempre fa funcionalitats pràctiques. La Muga ha tingut moltes centrals elèctriques petites i molts molins. De fet, el poble al costat es diu Molins, perquè hi havia molins per moldre el gra, fent servir la força de l'aigua per fer girar una roda i aquesta roda feia molins pel gra, o per les olives, per l'oli, etc. Tot el riu de la Muga tenia molins a tot arreu. Molts, a més. Després van desaparèixer perquè han anat perdent la funció. I quan van desaparèixer els molins hidràulics amb roda per generar moviment, van aparèixer les centrals elèctriques. El que passa és que després les centrals elèctriques es van convertir més centralitzades i aquestes centrals elèctriques petites ja van perdre la funció.

Sí, hi ha la funció elèctrica i d'energia després també ha tingut la funció de la pesca i d'animals. I ara té una funció turística. Ara el riu és un valor estètic que de fet potser és el que jo més he apreciat perquè ara t'he dit que el riu per mi és com una frontera infranquejable, com un recordatori que no tinc al mar. Però això és ara, això és recent. Però també recordo quan vaig vindre per primera vegada aquí que m'ha

impactat molt el riu. Per què? Perquè en la meua àrea al meu poble no hi ha rius. Sí, a Maresme... Bé, hi ha dos o tres rius molt petits però en la meua zona concreta no hi havia riu. Hi havia el mar, però el riu per mi era una cosa exòtica. Si veus un riu... Un riu... Era una cosa totalment exòtica perquè els rius que jo veia continuadament eren els de Barcelona, el Besòs i el Llobregat que són rius i ara estan nets però quan jo era petit els rius de Barcelona eren horribles, eren industrials i bruts. Per tant, veure un riu natural m'ha impressionat molt. Jo recordo la primera vegada que vaig vindre aquí, hòstia, veure un riu amb animals, amb natura, això em va impressionar.

I suposo que és el que continua agarrant a la gent perquè ara el poble, aquest poble, l'única economia que hi ha ara és en part turística. Si penses que és un poble que té 100 habitants, més o menys, la gent que treballa o treballa a Figueres o treballa a la Jonquera, que són les dues poblacions importants, i després la majoria de gent està jubilada, o alguns artistes com jo, estem en l'aire, i després hi ha 5 cases rurals. És clar, un poble de 100 habitants que té 5 cases rurals que són gairebé 70 possibles habitants temporals, vol dir que gairebé el 70% de la població és turística.

Turística de gent que ve aquí a veure el riu, a veure el camp, per tant, els rius ara juguen a una funció turística, desgraciadament.

El Lixil i la Marina van fer una performance pel cartell de la Muga Caula i van, en aquell petit curs d'aigua, van posar dues roques amb una corda que estava empapada amb gasolina. El mateix Lixil va fer una acció que va anar caminant per l'aigua fins que l'aigua la va cobrir, per exemple. Sembla que anava amb torxa d'aigua o així, ara no recordo molt bé. Però també hi ha molts artistes que han fet accions al costat del riu. Hi ha un artista que es diu Álvaro Pichó, que és valencià, que es va posar al costat de l'aigua, al costat del riu, en un lloc difícil d'accés. Tu el podies veure des del pont però costava molt arribar on estava ell. Ell estava estirat i tenia un mirall d'aquests llars a sobre. Un mirall que captava el cel quan s'estava allà. I també hi va haver un veí d'aquell poble que es diu Joan Parés que va participar i ell va intervenir construint una mena de barques petites, on posava cargols i els feia viatjar. Molta gent ha fet intervencions al riu. Perquè nosaltres a la Muga Caula primer era una acció per a cada artista i la gent tenia tendència a fer-ho dins el local.

Perquè al local estan coberts, tenen llum, tenen sol... Però al final era molt sòrdid perquè el local és bonic però no és luminós. És un lloc una miqueta fosc i a més és molt rústic. No té una bellesa particular a l'edifici. I aleshores ens vam adonar curiosament amb els vídeos que els resums de les trobades eren com molt... En viu eren més vibrants que en el vídeo, eren més sòrdides. Sempre hi havia algun artista que sortia al carrer. Però van dir ara has de fer dues accions i una ha de ser fora. Una

ha de ser a l'exterior. I això va generar molta energia de cara a fora. Quan la gent ha de fer un treball a l'exterior un dels elements més visuals i potents és el riu. El riu i el Salt de la Caula. Després hi ha la gent que va a la muntanya, que va al castell, que també és interessant perquè des del castell et veus de tot arreu. El riu era un constant.

El riu, la Caula, la muntanya, la torre... Després també hi ha la gent que s'interessa pels carrers medievals del poble. Aquests carrers amb racons i tal. Però sí, tenim que sortir a l'arxiu i veure un investigador com jo anar allà i treure totes les accions del riu i fer una mostra.

Entrevista 4

Al dia a dia, a la rutina. Ja en tinc poques sortides d'emergència, molt poques, segurament perquè no les necessito. És que en tinc poques. Tranquil·lament, no ho sé, a vegades m'enfado i a vegades m'enrabo, i a vegades coses, però... però poca... Sí, tinc molt poca necessitat de buscar una sortida o... o física, de sortir al carrer a caminar, o mental, d'aïllar-me... Hi ha gent que beu molt alcohol o... Hi ha gent que... Bé, mira, sí, potser seria... Però jo no ho veig com un tema d'emergència, però potser sí, que és una mica d'alcohol, a la nit, sobretot, no?, quan ja la cosa... tothom ja està a la seva habitació... Bueno, tothom no, ell, no.

Quan tothom està a la seva habitació, perquè aquí fa 13 anys que hi vivim, i primer hi havia la meva mare i la meva tia, i ara... I llavors és com una mica l'estona... Mira, és veritat, potser l'estona de... Però clar, jo no ho veig com una sortida d'emergència, no? Ho veig com... sí, una estona de relax, però que és quotidià, també, no? És com... que forma part de... No ho veig com una sortida. No, justament, la pregunta és sobre el quotidià. Clar, però sobre el quotidià ho veuria com normal. No ho veuria com una sortida d'emergència, clar. Més com una tancada de dia. Sí, exacte, acostumem a mirar una pel·lícula... i, bueno... Sempre al final del dia. Al final del dia, sí.

Però, jo crec que la fonamental sortida d'emergència són les relacions amb altres persones. Que et donin suport, que et donin... Les relacions són complicades, eh? A vegades, justament, són les que generen que necessitis sortir. Sortir. Sí. Però, bueno, he pensat, des de la meua òptica, no?, potser el tema que seria... És important tenir... saber que tens una xarxa, no? Que no cal que sigui necessàriament física o programada un cop a la setmana. Hi ha gent que sí, eh? Que un cop a la setmana

necessita o sortir a caminar, o anar a ballar sardanes, a més, sempre amb el mateix grup, o recurrentment tenir unes trobades grupals. Jo tampoc, però entenc que és una de les vies, no? Relacions. Sí, jo crec que sí. Amb altres persones. Sí.

Amb la Muga tinc poques, poques relacions. Quan els meus pares van comprar la casa, sí que al començament era... era important, clar. D'això fa 50 anys, eh? Quan els meus pares van comprar aquesta casa, érem tots molt joves, al riu baixàvem més aigua, i aleshores era un lloc important. Ens anàvem a banyar al riu... Nosaltres veníem de passar els... de Barcelona, i veníem de passar els estius en un poble que no hi havia riu. Llavors ens banyàvem en una piscina. Però era lluny, la piscina. Havíem d'agafar la bicicleta, i quan tornàvem a casa ja tot el que t'haviem... Llavors, la relació amb el riu, els primers anys de ser aquí, va ser interessant. Era molt lúdica, era l'estiu, clar, mai allò sensació de fred o de passar-ho malament, tot el contrari, i després unes gorges que hi havia més amunt, que també ens anàvem a banyar, que allò era més com una piscina natural, el riu no tant. El riu era molt fred. El riu és molt fred, perquè és l'aigua de sota del pantà, i és com gelada, és una aigua com de nevera. És molt desagradable, és morta, jo sempre dic que és una aigua morta, que no és veritat, perquè després hi ha vida. Però la sensació és d'aigua morta, sí, per mi, sí. I després, clar, et fas més gran i això et comença a fer mandra. I després, posteriorment, la meua relació amb el riu ha sigut durant la Muga Caula, i poca cosa més.

Vaig estar uns anys que no venia. Hi va haver uns anys... que és un poble que no té cap interès quan tens 20 anys, ja et diràs què fas aquí, no fas res. Llavors vaig estar bastants anys, que potser venia un dia a l'estiu a veure els meus pares, que ells sí que venien, clar. I després ja ha sigut la tornada, a partir d'estar amb el meu company i el Festival La Muga Caula, doncs hem tornat. Però jo he vist bastant d'esquena el riu, eh? M'agrada veure'l, però no el vaig a buscar mai, eh? No surto a passejar per veure'l. Quan hem de caminar per alguna cosa, sí, quan anem a comprar i passem, me'l miro, i dic, oi, que bonic, o què, però no hi tinc una relació, no.

Jo crec que el risc principal, eh?, el risc principal que té... Perquè, bueno, poc o molt... Poc o molt s'ha anat regenerant, com que hi ha aquestes polítiques agro..., no sé què, i d'animalistes, i a poc a poc s'ha anat regenerant una part, però jo crec que el risc principal és el turisme. El turisme, sobretot, de la costa, perquè roses, figueres..., diria que de què és, potser, també, l'aigua que fan servir la Muga.

I aleshores, això és el risc principal, perquè, clar, si a més a més hi ha sequera, ho compliquen molt, no? En principi, si es busquen alternatives, com dessaladores o no sé què, no sé quantos... I després l'altre risc és el lobby dels agroalimentaris, perquè ells també decideixen plantar coses que gasten molta aigua, com pot ser el blat de

moro, allò que teniu per allà baix, el blat de moro, i altres coses que consumeixen molta aigua. I per mi aquest és l'home, el resum seria el mateix home, però, bueno, si ho concretem, el turisme... Agricultura i turisme. Tots intensos, molt intensos.

Jo crec que, per exemple, a tota la zona, estan intentant fer o buscar aqüífers nous, cosa que també és un altre problema, clar, no afecta la Muga, però cap a la zona de la costa, de Roses, i després això, sembla que estan projectades algunes dessaladores... Jo crec que hi pensen, clar, perquè com que volen mantenir el turisme, segur que hi pensen molt. I després a la pagesia també hi ha molts debats, perquè, tot i que hi ha l'agroalimentària aquesta, la indústria, però també és veritat que per aquí a dalt... hi ha gent que és pagesa, però amb una certa sensibilitat ecològica, no?, i de fer una pagesia més de quilòmetre zero, o més a la revolta pagesa... Aquesta gent sembla que volen treballar amb unes altres formes de fer-ho.

Aquí no hi ha cap... Només hi ha un pagès, però que segurament no és gaire gran comparat amb... I és un home que no està vinculat a cap... És un home, ell, molt especial, i no està vinculat a cap... A l'associació... És un home... Absolutament d'extrema dreta, amb un senyor que no... I... Bueno, i els purins, perdona. Un altre risc que tenim aquí són els purins, que no sé si arriben a la Muga. Els purins, aquí n'hi ha molts, i els llencen, els pagesos ho llencen, surten de nit i ho llencen. No sé fins a quin punt hi ha una afectació, també, a la Muga. Els aqüífers, segur. Però a la Muga ja no ho sé. I aquí n'hi ha de pagesos amb purins, amb ponts.

Bueno, si és una aigua morta... Sí, però és morta de sensació. No beuria aquesta aigua morta.

I treure el pantà. Treure el pantà. Treure el pantà i... A veure, endreçant... No, així prou no. Endreçant, perquè, clar, llavors venen les Mugades aquestes, no?, i les sequeres. Vull dir que en un estudi previ de com, quines distàncies hi ha d'haver, perquè si ve una Mugada, ningú mori, i no sé, no em dic... Clar. Vull dir que en una política d'anàlisi de què passa amb una Mugada i què passa amb una sequera, i com una mica es pot equilibrar, jo trauria, i en tot cas potser fer com petites presses, però un pantà com aquest no, un pantà com aquest, és absurd. Per què, perdona la meva ignorància... Bueno, perquè aquest pantà és privat, de fet, eh? És privat, és dels pagesos, i és... El que passa és que suposo que paguen cànon els de Roses, i aquesta gent paguen cànon per poder tenir l'aigua, però bàsicament és per fer electricitat, que no sé si en fan ara mateix, diria que no, diria, no ho sé, però diria que no en fan, i després pels pagesos, per regar, que aquí reguen, ara no ho sé, perquè amb la sequera han hagut de canviar, però aquí regaven obrint els camps, no ni gota a gota, ni... No, no, inundant els camps. Això és absurd. Doncs no cal tenir un pantà per

fer això, fem-ho diferent, fem-ho... Ah, ara entenc. Jo sí, jo trauria el pantà, i després això.

A la Muga, com a riu, jo crec que no n'hi ha cap històries. Ara, a la Caula, sí, hi ha les històries de les dones d'aigua, que són... Bueno, són importants, les dones d'aigua, clar. Per què són importants? Les dones d'aigua és una figura... bàsicament del Pirineu, més que d'aquí baix. Són dels salts d'aigua i dels llacs dels Pirineus. I igual que hi ha els minairons (emparentat amb la gran família dels follets), que són molt dolents, els minairons són de muntanya, eh? Això ja s'escapa de la cosa, eh? Els minairons són dolents, són petits, i fan la punyeta a tothom. Surten en una època de l'any i fan molt la punyeta. I a mi, sobretot, és que em fa gràcia el nom. No és que tampoc sàpiga molt, molt, molt, què són, però és un nom molt divertit i molt bonic, minairons. I les dones d'aigua és una mica mitologia de dones, això, que estan en coves, o que estan i representen una mica jo suposo que la fertilitat, però poden ser molt dolentes, també, les dones d'aigua.

Les dones d'aigua encanten homes, però aquests homes han de guardar el secret. Ah... I si no guarden el secret, es converteixen en pedra, o es converteixen en alguna cosa... Material. Material, o moren, o... Vull dir que poden ser molt dolentes, també, però poden ser molt bones, perquè jo crec que representen una mica això, la fertilitat, la vida... Però encanten els homes i els homes han d'obedeixen. No, bueno, fan com un pacte. Obedeixen el secret. Han de guardar el secret. I si trenquen el secret, doncs, malament. Hi ha un càstig.

Però a la Muga, Muga, com a riu, potser més amunt, si vas a entrevistar gent cap a Sant Llorenç o cap amunt, o més cap al naixement, allà potser et pot... Potser, perquè allà hi ha moltes basses, al banyar, i potser ells... Potser ells també et poden parlar de dones d'aigua per allà dalt, però aquí serien a la Caula.

Un moment. Un any vam fer... El meu pare era tot un personatge, i llavors, un any, va decidir organitzar... Ell no sabia nedar i l'aigua no era del seu, tampoc. Menys que jo, encara, molt menys, clar, això ho hem baratat una mica. I va decidir, va organitzar, que féssim una baixada, però et parlo això de fa molts i molts anys, una baixada per un tros de riu, amb barques i coses que cadascú es construís. Però el meu pare, de la mateixa manera que tenia molta imaginació, també era com molt a aprofitar les coses. Llavors va decidir que la nostra barqueta era sobre... La gent va agafar pneumàtics de cotxes, i això era normal. Però, no, el meu pare va decidir que seria amb garrafes d'aigua de 5 litres, buides. I això no aguanta res. Resumptaves... i un tros, bueno, unes fustes a sobre. Però és que és igual, allò no aguanta res. A la que ens hi vam posar dos o tres, que llavors érem petits tots, però bueno, si érem tres, de seguida

vam ser... 70 o 80 quilos. I s'enfonsava. No hi havia manera, vam perdre, vam ser els últims, vam ser els pitjors de tots, perquè no vam saber què fer. Clar. És una tonteria, però... I era una carrera... Després se'n va fer uns quants anys. Es va fer uns quants anys, eh? Jo no hi vaig anar més, perquè després aquell ridícul... Però després encara es va fer uns quants anys, i es va deixar de fer, perquè els nens que eren llavors més petits, i que encara ho van continuar, després es van fer grans. Però ara es torna a fer a Pont de Molins, que quan... Però aquest és el tercer, o no sé quin és, no? Ah, no, la primera baixada, sí, sí, sí. I aleshores el... A Pont de Molins, que quan has passat ja has vist que és molt pla el riu, allà és bastant poc fondo, i també és d'aquestes presses petites, saps?... Ara allà cada any sí que en fan una més seriosa i més... Fa 5 anys o... I més tenen molt èxit, aquesta sí que tenen molt èxit, perquè el riu és ample, és que aquí eren pedres, era... Bueno, és aquí, a sota el pont, ens vam posar allà a sota el pont, imagina't! Allò va ser un desastre. Però tot i això encara ho van fer un temps. Però ara ho fan a Pont de Molins.

Però en la Muga Caula es feien accions que, a més, bastants artistes van triar de fer-les al riu. Jo me'n recordo diversos, però una que a mi em va agradar molt va ser la de la Paloma Ors, que la va fer juntament amb la seva mare. Va fer com un homenatge a la seva mare o a la maternitat. Crec que elles havien tingut algun petit desencuentro. I bueno, va ser... Va ser molt plàstica, molt elegant, molt bonica, i alhora, això, molt emotiva. I era allà al riu. Elles estaven descalces, amb els peus dins del riu, i bueno, anaven molt boniques, vestides, tenen una alçada molt semblant. Realment era molt, molt bonica de veure. I amb un tros de gel, que suposo que per elles havia de tenir algun significat, que les separava, però es van abraçar, es van abraçar molt fort, i bueno, van acabar plorant elles, i al públic també, suposo que van transmetre molta emoció, i tothom estava molt emocionat amb aquella acció. També hi era... Va presenciar aquesta acció el pare d'elles, els pares estan separats, però el pare també hi era, i bueno, va ser un moment d'aquests...

La Caula, el festival, ha generat moments de molta... de molta emoció, i que no saps... I que són simples, no és que passi res, o que... Vam tenir un altre moment, per mi va ser també molt impressionant, una senyora, un artista, que era holandès, em sembla que era, i era un dia que era el diumenge a la tarda, que plovia molt, i molta gent ja havia marxat, molta gent ja havia marxat perquè plovia, i era el diumenge a la tarda, que havíem de tornar a Barcelona, i sota aquesta arcada d'aquí, jo vaig venir a veure la meva mare, a veure com estava, perquè vivíem aquí, i de cop sento una veu, una veu cantant, i dic, però això què és? La meva mare també, la meva mare, que estava una mica desorientada, també anava dient, però això què és? I clar, jo vaig baixar, i era aquesta artista cantant sota l'arcada, que llavors com que ressonava, i a més ella cantava molt bé, estava cantant una cançó que és, si no la pots trobar, que es

diu Les fulles mortes, en francès, s'escriu quasi igual, i estava cantant, i una veïna del davant també va sortir, perquè, bueno, impressionant, impressionant, i mentrestant anava plovent, els carrers mullats, ja quasi no hi havia ningú al poble, i va ser un moment que, bueno, perquè, bueno, a la Muga Caula hi havia moments molt màgics. Coses imprevistes.

Entrevista 5

Bueno, jo tinc la sort que en general no tinc estrès ni tinc problemes amb aquestes situacions gaire, perquè he après, suposo que amb el pas dels anys, a conviure-hi. I el que faig quan tinc un problema molt gran, per exemple, la meva sortida d'emergència és primer estar quiet, parar, pensar i dir, bueno, tot té una solució, ja trobarem el camí, no? També és veritat que una cosa per fer una sortida d'emergència meva, per fer un reset, per dir necessito tornar a carregar energia, és anar a fer esport, és anar a caminar a la muntanya, o una cosa tan senzilla com anar a la platja o al mar, que el fet de beure l'aigua em fa un intercanvi d'energia positiva.

El riu també, però és una mica diferent. El riu per mi és més casa, és més recollit, més segur. Per exemple, jo el riu, com que sempre l'he tingut a costa de casa, és una cosa que a mi m'agrada molt, és com un amic que tinc allà sempre, que al final un riu està fet de partícules d'aigua, i aquella partícula d'aigua que tens aquell dia ja no la tornaràs a veure mai més, o potser sí, potser al cap de cent anys aquella mateixa partícula tornarà a aparèixer. Però és com algú que tinc al costat. I el mar té una cosa més com de grandesa, infinitat, però també diferencio el mar, perquè el mar mediterrani també per mi és casa, i en canvi quan vaig a l'oceà Atlàntic noto com una certa potser angouxa, perquè sé que a l'altre costat és molt lluny del que hi ha. En canvi al Mediterrani jo sé que molt a prop hi ha una illa o hi ha una altra cosa.

Les persones que estan amb molts problemes, molt tenses hauríem de desconnectar, deixar de preocupar-se de moltes coses que no són preocupacions reals, trobo jo. Vull dir, a vegades la gent se preocupa per temes que dius "escolta, això realment si passa no passa res, hi ha coses més importants". Potser la teva família, jo què sé, jo tinc la meva parella des de fa uns tres anys i ella és una persona que sempre ha estat molt bé de recursos econòmics. I a ella l'angouxa quedar-se amb un cert recurs econòmic i li dic, bé, jo tinc zero euros a la compta i no estic angouixat, perquè no sé, jo sé que el mes que ve cobraré i si no, la vida segueix i no me moriré pel fet de no tenir

diners. Vull dir, la gent està... és una filosofia que potser la gent hauria de tenir més. Però també és veritat que la gent que està acostumada a tenir una seguretat, la inseguretat li crea angoixa. I jo suposo que aquest moment ja l'he passat. Doncs la sortida d'emergència seria no preocupar-se tant amb les emergències... O sapiguer diferenciar molt bé d'una emergència real d'una que no ho és. Si està explotant un voltant al costat, doncs sí que me l'he agafat com una emergència seriosa per la meua vida i dic, "va, què he de fer per intentar escapar d'aquí?" O el riu, imagina que estàs al costat del riu i notes que el riu s'està desbordant o que està pujant a nivell central i penses, "què he de fer en aquest moment? He de buscar un lloc més alt i per estar segur, no entrar en pànic". Això són diferents tipus d'emergències.

El riu, clar, jo l'he tingut molt a prop de casa. Al mateix temps, sempre que he anat al col·legi del poble del costat, que es diu Boadelles, al mateix municipi, i sempre per anar al col·legi, sempre he travessat dos o tres vegades el riu. A l'acabar el col·legi, moltes vegades, després hem anat amb els meus amics una estona al riu, a mirar els animals, i quan érem amics més grans, inclús a pescar. I a pescar sempre m'ha fascinat, ara menys perquè, clar, al final també fas mal a un animal, no? Però en aquella època sempre em fascinava el fet de pescar i dir, oh, no saps mai quin peix sortirà allà.

Vaig tenir una petita experiència, jo crec que la primera experiència que vaig tenir al riu Muga, que això sempre me'n recordaré, encara anava al col·legi i estava amb la meua mare i una amiga de la seva mare, al costat de les Escaules hi ha com una rasclosa, ara no sé el nom, però està entre Boader i les Escaules i jo tinc la imatge, és un lloc que sempre, inclús haver-me passat això sempre m'agradava anar-hi perquè hi havia com unes petites basses on hi havia moltes granotes capgrossos. A mi tot això m'agradava molt. I per record tinc una imatge vaga de caure en aquestes basses, no? I recordo com estar dintre l'aigua i enfonsar-me i tal, i després la meua mare treure. I jo tinc com una imatge com una cosa molt gran, perquè era molt petit i després algun cop li he preguntat a la meua mare i m'ha dit, exagerat, si vas caure en aquesta bassa i et vam treure de seguida i res. Però no sé per què, si és... al final la ment humana com passen tants anys potser també hi ha records que enmig te'ls inventes, enmig te'ls fas com alguna història, enmig ho somies, però tinc com aquesta imatge encara, de les poques imatges que tinc de petit, de caure en aquesta... en aquest forat. I bé, després d'això, la meua relació amb el riu ha sigut en general precisament d'esbarjo. Estar a l'esbarjo, jugar, banyar-me al riu... De jove. De jove, sí. Avui, per exemple. Avui en dia la meua relació és més de quedar quan venen els meus cosins o el meu nebot, de portar els nens allà i passar una estona agradable.

També, el fet d'estar al costat del riu, sobretot a l'estiu, vulguis o no, la influència del pas fa que l'aire que es respira en aquell entorn és molt més fresc. També tinc una relació de preocupació a vegades, perquè jo recordo de més jove que hi havia més avingudes d'aigua i els últims anys hi ha hagut més sequera i a vegades veus el riu molt sec i dius, ostres, realment està passant alguna cosa, però d'estar a les Escaules no es nota tant perquè normalment sempre passa aigua però, clar, quan passes ja de Pont de Molins més cap envall, cap a Cabanes, allà ara perquè baixa aigua però moltes vegades no... És mocable. Baixa sec, no? I també tinc una relació ara amb el fet que treballo molt amb animals, amb vida silvestre, els aigües de l'Empordà.

És a dir, l'agricultura i al cap i a fi tot el que són recursos hídrics per nosaltres són molt importants, no? I després, per altra banda, la feina que tinc amb la fauna salvatge d'aigua moix, que hi ha molta fauna que depèn de... molts ocells que depenen de la Muga, de les crescudes de la Muga que portin aigües d'aigua moix. També el riu és un ecosistema fluvial molt important per moltes espècies d'ocells i això és una mica el vincle que tinc ara mateix.

De la meua vida, jo diria que tinc uns 33-34 anys de relació amb la Muga. El dia a dia, quotidianament, la muga està en la teua vida, no? Si passes, si vas a anar a l'altre costat, hi ha el riu, no? Clar, jo ara, aquests últims anys que he estat aquí, cada dia veig la muga. Cada dia la veig, a vegades li faig menys cas o menys. Però sí que hi ha hagut una temporada que he estat a Barcelona estudiant i que només l'he vist el cap de setmana. Però tot i així, quan estava fora sempre tenia la necessitat de tornar a l'escola, a la secundària, a les Escaules. Segurament, no sé si és directament per la Muga o per tot l'entorn que envolta les Escaules. Al final tenim la Muga però també tenim el torrent de la Caula. Són dos cursos hídrics. Clar, és un triangle. És un triangle, sí. És molt bonic, inclús.

Jo crec que el risc més gran que té ara la Muga és el risc a causa de la sequera perquè està en una zona mediterrània que està molt afectada ara per aquest tema. El risc d'inundació també podria ser-hi però la Muga trobo que és un riu que està molt humanitzat. A diferència d'un riu com el que tenim aquí a costa que és el Fluvià, que és més natural, la Muga té moltes rescloses i després té una rasclosa molt important que és el Pantà de Boadella que fa de frontera i de tope i el que són avingudes d'aigua al final té una mica aquesta funció, el pantà no d'agafar l'aigua tot i que a vegades la meua visió més ecologista és que sempre és com una cosa molt egoista és d'amagar-se en aquella aigua per unes finalitats X una és la de beure l'aigua que és molt important per les persones però no crec que és el que gastem més l'altra és per fer energia que tampoc no es fa massa però principalment es gasta molta aigua en agricultura i això es nota molt a l'estiu quan la Muga baixa més plena quan la seva

manera natural de baixar l'aigua hauria de ser més cap a la primavera, a la tardor probablement és a l'estiu quan molts agricultors que hi ha aquí a la plana planten per exemple blat de moro i encara es rega molt per manta per deixar molta aigua tot i que els últims anys la part positiva de la sequera és que no s'ha plantat tant de blat de moro i s'han plantat més girassols i els girassols són molt bonics.

Sí s'estan fent primer tot amb el tema d'inundació. Jo veig claríssimament dues coses que s'han fet que jo les patia de petit eren les avingudes de la Muga abans jo crec que no es controlava tant el temps ja també hi havia un canvi i hi havia avingudes molt fortes i per anar tant a Boadella com anar cap a Figueres havíem de travessar per dos ponts que eren bastant petits això vol dir que un cop un o dos cops a l'any ens quedàvem durant un dia tancats que no podíem sortir perquè la Muga passava sobre el pont però han fet unes carreteres han fet dos ponts nous a cada costat i això ja no ens passa. També ara últimament hem sentit una sirena que aquesta sirena és una sirena que esperem que no i he vist també alguna millora que han fet perquè el tram el curs de l'aigua del riu sigui més ecològic és que en alguna rasclosa hi han ficat un pas de peixos perquè puguin superar aquesta frontera artificial i hi hagi més d'intercanvi genètic entre les espècies de dalt i de baix però bé, són petites. Amb el factor humà sí que s'ha fet més però amb el tema ecològic són petites coses de rentat de cara que tampoc no acabes de veure quin és el resultat ni la funció perquè aquestes rescloses que hi ha entre Boadella i les Escaules, i Pont de Molins, moltes d'elles han perdut la funció que tenien que era per regar que jo crec que es podrien treure perquè el tram del riu fos el que hauria de ser. Que hauria de ser un curs mitjà, un curs on hi ha certa corrent i no estancament però falta molt. Trobo amb neteja del riu amb tots els pobles que hi ha al tram de la Muga que no hi ha depuració. No depuren els rius, no depuren les aigües grises com s'hauria de fer.

Jo el que faria és naturalitzar el riu. Que tornés a tenir un tram més natural perquè aviam si així algunes espècies tornen. El pantà és una cosa molt complicada perquè jo sé que s'han acumulat molts sediments, hi ha nivells molt alts tant que sigui de la casa o pel tipus de muntanya que tenim al costat. Ara no me'n recordo, però sí que vaig veure una taula d'anàlisi i no sé què es podria fer amb el pantà. Jo crec que potser s'hauria de tornar a treure els fangs o replantejar-se de fer també algun tram on hi hagués l'opció que la fauna pogués passar i els peixos poguessin anar a l'altra banda del tram de baix del pantà. Jo el que faria és anul·lar el pantà però clar, el pantà al final pels humans també és un recurs molt important per tenir aigua i més en un clima mediterrani com és el nostre, perquè aquí veig molt que nosaltres estem dintre de la Unió Europea i a vegades fan molta gest en un tema d'agricultura pensant en com funciona Europa, però Europa dels Pirineus més o menys de Toulouse el clima és molt diferent que el d'aquí. Hi ha altres necessitats crec que també a vegades hi ha

programes d'aquest de falta hídrica que també ho estan començant a notar en llocs com Alemanya.

Les rescloses les trauria totes. Abans no tenien rescloses per fer farina, per fer energia elèctrica, però més que elèctrica era mecànica, per tant avui en dia ja es poden treure totes, perquè hi ha altres maneres de tenir energia elèctrica. Jo crec que més ecològica que no el fet de tenir una resclosa o una presa ficaria decoradores ben fetes a tot arreu a una àrea propera del riu. No deixaria tirar purins tot i que els pagès tenen els problemes que no els deixen tirar els purins a qualsevol lloc ni tampoc no els fan. Tot està relacionat, no els fan plantes biodigestors per digerir tota aquesta merda, perquè ja no sigui tan contaminant. Si trec d'un lloc, li trec una cosa a algú altre, i per tant també li hauria de compensar. Sí, pots fer tot, però jo crec que un supermilionari tampoc no pot aconseguir-ho, no podria aconseguir canviar tot el món. Sí, és més clar un milionari amb poder electoral, però és tu una altra ja... és una d'aquestes preguntes difícils que hauries de pensar molta estona, però ho faria molt feliç, perquè que l'aigua fos neta a vegades. També és molt fàcil dir a la gent dels pobles al costat com toca perquè no deixeu de fer servir aquest xampú o aquest no sé què que té molts químics i que tu potser no te'n fan res, però estem tirant molt a la Muga, perquè no hi ha depuradores i això afecta els animals, per exemple.

Això també és una cosa que no es fa falta ser un milionari: depuradores. Reutilitzar, treure el pantà, hauries de trobar una altra opció pel pantà. Vull dir que això és com tot al final amb els molins de vent també, ningú vol els molins de vent aquí, però d'algunes zones de Catalunya tenen molts de molins de vent i al final avui en dia potser no és la millor opció, però és millor que un altre. A mi no m'agrada això, tu no t'agrada l'altre, però al final què és millor això o això... El pantà sí, sí per nedar, per pescar, perquè vas allà veus el pantà i les muntanyes, jo crec que fent les altres coses el pantà normalment es podria quedar com una reserva d'aigua. El que passa és que potser hi hauria molta gent que haurien de deixar de tenir piscines a l'Empordà.

Una cosa que també es pot fer és deixar un cavall fluvial més gran del que deixen ara tot l'any, per exemple. Això també és una solució, obrir-lo una mica més tot l'any i no tancar i quan tenim molt després deixar anar. Ser una mica més generosos equilibrar-ho una mica l'obertura i la tancada. Aquesta solució és molt concreta, és molt fàcil.

Al costat de la Muga hi ha una cova que es diu la cova de les Encantades que diuen que hi havia unes fades i no recordo molt la història d'aigua i que si per Sant Joan, l'any de Sant Joan, crec que es tenien els seus llençols blancs i si aconseguies agafar-li un llençol d'aquests a l'any de Sant Joan doncs eres molt afortunat. Com totes

les històries populars hi ha diferents versions. També hi ha una història d'una Encantada que no sé si és la mateixa de la Muga o de la Caula que ella en teoria té l'origen al Canigó, però quan... quan m'ha arribat per això aquesta història potser et faria gràcia. Aquesta fada d'allà va decidir refugiar-se a les Escaules, perquè tenia aquest riu i des d'allà podia veure la seva casa que era la muntanya del Canigó, però també és una història que tinc. Així és una dona també que va viure al Pou de Glaç. Això no sé si ho coneixes que també és molt interessant és que ara m'ha vingut també que abans es feia una cosa que m'ha servit molt. La Caula, vull dir la Muga que encara que no ho sembli és que també ens ha servit per aprendre moltes coses, perquè nosaltres quan estàvem al col·legi, al meu col·legi era molt interessant que la nostra professora i jo fèiem treball sobre aquest projecte, per exemple. Fèiem un treball sobre la gent gran del poble, de què treballava, o quina relació teníem amb el riu, i teníem una d'això quan era petit vaig tenir l'oportunitat de conèixer gent que havien pescat a la Muga per alimentar-se, havien pescat amb els llençols, anguiles, havien agafat gel per ficar-ho al Pou de Glaç i per tant això també, la Muga també m'ha portat això per aprendre.

Però crec que aquesta història, quan de petit vaig caure dintre d'aquest forat. Amb la meva companya jo penso que a vegades és com mitja fantasia, però és el que passa als humans amb una cosa d'aquestes sempre tens alguna altra. Tinc històries d'anar en una barca amb tots els meus amics i això també ho recordo em transporta molt a l'estiu. A l'estiu, quan teníem 10-12 anys, que estàvem tots els nens del poble tot el dia jugar a futbol al riu, amb bicicleta al riu, pujar a la barca, històries de... i ara continua un lloc lúdic, però potser no feien tantes animalades com ara. Abans eren més irresponsables, ara els pares són més responsables, estan més a l'amunt, però els nens... es troben nens al riu. Ara de la meva part, dels meus amics i de la meva família, com que tenim la meva edat, els nens encara són petits i anem amb ells... nosaltres anem amb ells.

Entrevista 6

Suposo que sortir de casa i venir al bar, al local social, mantenir una mica de vida social, perquè, de fet, la feina que faig amb l'ordinador i el portàtil la podria fer a casa, tancat amb les quatre parets, però crec que se'm caurien a sobre, si em passés tot el dia allà. Llavors vinc aquí, faig la meva feina mentre xerro amb la gent que conec,

els amics, els que són propers a mi, i amb els que no, i faig uns cafès mentre treballo i així mantinc una mica de vida social, que és important.

Tenir-la en un lloc petit, com aquella altra gent la fa passejant el gos, per exemple, vull dir, ma germana és més de passejar el gos, jo no tinc gossos, no faig vida social passejant el gos. Molta gent suposo que fa la vida social portant els nens a l'escola, quan surten els nens, els pares allà comenten això i l'altre, jo faig la vida social al bar, al local social del poble. I quasi sempre aquí. Perquè no tinc gaires alternatives, a vegades baixo al pantà, la veritat és que a vegades baixo al restaurant del nàutic. Sí, allà també m'hi trobava molt a gust, però ara he tingut una enganxada amb la propietària i prefereixo la Concòrdia, aquest bar, estic més còmode aquí.

L'altra sortida d'emergència seria algun dia canviar d'escenari. Evidentment, a vegades agafo i me'n vaig a Maçanet de Cabreig o volto una mica per canviar d'escenari. A vegades sempre hi ha qualsevol excusa. Avui, per exemple, vull comprar gas, una bombona de butà a Darnius, se m'ha passat el repartidor que passava el dilluns i ara sé que si vaig a Maçanet tinc butà allà. I amb aquesta excusa potser avui, aquesta tarda vespre, canviaré d'escenari. A vegades ho faig per matar una mica la monotonia, saps? Clar, clar, clar. Estaves parlant de tu. Sí.

La sortida d'emergència que tothom hauria de conèixer, no ho sé. Potser caminar pel bosc, aquí. Bueno, una cura diria? La religió. Anar a missa. No? Una persona que té un bar, potser diria... Una cervesa. Una cervesa. No ho sé, jo visc molt de la música, a mi la música és molt important. Per exemple, escoltar música és una part molt important de la meva vida. Cada dia escolto música. Hi ha gent que no escolta. Hi ha gent que viu sense música, absolutament, no la necessita. Hi ha molta gent que consumeix la música d'una altra manera, molt diferent. La posen de fons o els dies és igual el que li posin, que s'ho tregui tot. Jo sóc bastant selectiu i procuro escoltar tot tipus de música, però de qualitat i també depèn del moment, una música o una altra. La música forma una part bastant important de la meva vida. M'hi dedico professionalment, però anímicament també la necessito. Jo donaria aquest consell, sí, escoltar més música. Sens dubte, escoltar música al dia, una mica de música al dia, una hora de música. Seria un consell que li donaria a tothom. I diversa, no sempre la mateixa.

Quan penso en la Muga penso en el pantà, perquè aquí la Muga arriba... Bé, es troba amb l'Arnera al pantà. L'Arnera és un afluent de la Muga que és el que els dona aigua a Darnius. Darnius sempre ha begut aigua de l'Arnera, que és un afluent de la Muga. El que passa és que la Vall de la Muga, jo no l'he vist, perquè el pantà va ser construït l'any que jo vaig néixer, i jo vaig arribar aquí amb quatre anys i ja estava

construït el pantà, per tant, és un vall que no he vist. Només tinc records del que expliquen les poques fotografies en blanc i negre que hi ha d'una pleg, d'una trobada que es celebrava amb una font. Sí, clar, aquestes fonts i aquestes construccions han quedat sota l'aigua. Però el pantà l'he viscut des que era petit, he nadat, he pescat, he muntat concerts... Vull dir, per mi, el paisatge del pantà, que el conforma la Muga, que és el riu principal, per mi forma part del meu paisatge, és evident. L'he viscut i l'he gaudit. Quasi tots els estius vaig a banyar-me al pantà.

Si no hi hagués el pantà em banyaria a la Muga, com fan a Sant Llorenç, però aquí tenim la sort de tenir una mica més d'aigua embassada i és una aigua molt neta i a l'estiu està molt bé, la veritat. El pantà és una zona molt recomanable i programo concerts. La música en viu amb el fons del paisatge, és realment maco també, és molt bonic. Quan bufa el vent i plou ja és més complicat, però és maca la zona del pantà. M'hauria agradat veure la Vall de la Muga, però no l'hem vista. Suposo que hi haurà una generació, ara mateix dues o tres generacions que no l'hem vista mai, la Vall de la Muga, que aviat farà 60 anys del pantà. Aquest any compleix 57. I tu coneixes alguna persona que quan parla de la Muga sembla que parla abans del pantà? Sí, però queda molt poca gent, això és la gent més gran, que té 90 anys.

Jo em recordo una zona que ara li diem l'Oliveta, que hi havia el campanar, que els primers anys de pantà sobreixia, del nivell del pantà, sempre quedava com una petita torre, i era un campanar. Ja s'havia parlat que era una església, però en realitat era només un convent, hi vivien monges. No recordo el nom, tenia un nom, però nosaltres ara la zona la coneixem com l'Oliveta, i recordo allà, per exemple, anar amb piragües i podies tocar, i veure el campanar, però els anys, la tramuntana i l'aigua l'han enderrocat, aquesta torre ja no existeix. Hi ha les ruïnes, quan baixa el pantà pots anar a veure les ruïnes d'aquesta construcció, com es veuen diverses ruïnes de masies. I recordo les masies que els primers anys estaven més en peus. Després, amb els anys, han anat callent.

No sé si també les han tirat una mica per seguretat. Podria ser, podria ser. La gent que l'havia viscut abans del pantà, suposo, imagino que sí la té una mica de nostalgia. Això que recordo d'aquest ple, que es trobava una vegada a l'any per la celebració d'un sant allà, suposo que la gent que ho havia fet estava molt bé, era una trobada molt maca i molt tradicional, però que a l'inundar-se aquesta àrea va desaparèixer, va quedar tot sota l'aigua i no es va fer mai més. Però bueno, les tradicions aquí, per exemple, també es perden sense necessitat que s'inundin.

Feia uns anys es celebrava l'aplec de Sant Esteve del Llop, que és una petita ermita que hi ha per aquí a sobre i això s'ha anat perdent amb els anys. La gent ha deixat de celebrar-ho.

Vam estar preocupats últimament per la sequera, que el nivell d'aigua era baix, plovia poc i aquest pot ser, suposo que pot ser el problema més agut. Podria tornar, ara mateix estem en aquella situació, però podria tornar a passar i llavors segurament el problema és més de la gestió dels boscos, que els boscos queden molt secs i molt bruts, la gent ha deixat de treballar-los, no hi ha ramats que mengen el sotabosc i en aquest aspecte crec que el foc, els incendis de gran tamany sí que són perillosos en aquest aspecte. La Muga, jo crec que per sort en aquesta zona no tenim gaires granges d'aquest tamany industrial, no hi ha contaminacions de purins, jo crec que no. En aquesta zona. Més avall sí. En zones com Vic o Osona sí que estan molt contaminades les aigües subterrànies i la font no es poden fer servir.

Aquí, per exemple, a Darnius hem tingut problemes amb l'aigua però venia donada una mica per la baixa quantitat, no, per la baixa quantitat d'aigua que venia de l'Arnera. Al venir poca aigua de l'Arnera llavors entrava com més brutícia i llavors també pot ser que la gestió que s'ha fet municipal de l'aigua, els tècnics, la brigada municipal que anava a tirar clor doncs igual tirava no ho sé, ara t'ho dic avui, però un quilo de clor quan el dipòsit hauria d'haver estat ple i realment només estava en quart. Llavors, clar, aquesta potabilització va portar al problema dels trihalometans que durant gairebé un any vam estar sense aigua potable i va trigar en arreglar-se aquest problema, però, clar, jo la Muga no l'he vist directament, però l'aigua del pantà em sembla neta i fins i tot m'atreviria a dir-te que la podries veure sobretot a la zona de bany del Nàutic.

Les inundacions del pantà s'estan fent precisament per controlar les Mugades en principi. El que sí podria succeir algun dia que tingués algun problema l'estructura de la presa i a partir d'aquí patirien en realitat ara s'han activat els plans d'emergència i tot això, però en el que és el terme municipal de Darnius crec que només hi ha una o dues cases que patirien serien els primers en patir-ho perquè estan a peu de la presa. Hi ha l'antiga central elèctrica i llavors hi ha un altre més que ara, si no m'equivoco porta una dona suïssa que té cavalls. Aquestes dues cases que estan molt a prop del que és el terme municipal de Boadella serien les úniques que patirien.

Està construïda la presa, l'embassament està construït precisament per controlar-les les Mugades és a dir, que això no passi. Llavors el que sí sé és que des de fa uns anys i encara ara s'està parlant de la possibilitat de fer la presa una mica més alta per controlar les Mugades que a vegades es poden produir... Ara mateix estem en un nivell molt alt. Si ploués molt en els propers dies i setmanes la gent que gestiona la

presa tindria problemes per gestionar aquesta entrada d'aigua. No és que l'aigua acabi passant per sobre, sinó senzillament que l'haurien de deixar anar i al deixar-la anar si ha plogut molt per baix sí tindrien problemes els pobles que estan a sota la presa, Boadella per exemple hi hauria un nivell molt important de cavall del riu... Les escaules i Pont de Molins i a partir d'allà tota la Plana, tota la plana de l'Empordà així podria tenir greus problemes d'inundacions.

El problema està en el bosc, més que en el riu. Tampoc no soc biòleg per saber-ne les condicions. Sé que alguns pobles també han tingut problemes amb la potabilització de l'aigua, ara crec recordar, no sé si a Sant Llorenç o en Albanyà, que alguna cosa els hi va passar amb l'aigua, però suposo que té més a veure amb la potabilització. Jo crec que el problema ve dels boscos que han deixat d'estar gestionats. S'hauria d'invertir diners i probablement donar feina a gent a netejar els boscos, a gestionar-los d'una altra manera. És impossible gestionar els boscos com fa segles, perquè han desaparegut els pastors, ha desaparegut la ramaderia amb les granges de tamany industrial i tot això ha perdut el sentit. El capitalisme s'ha menjat les petites explotacions, però això conservar l'estat del bosc és molt important a nivell d'incendis, focs de tamany gigantesc.

De fet aquí vam patir un incendi el 2012 que va ser bastant preocupant. No ens va arribar a Darnius, però ens va arribar molt a prop a les Escaules. Allà vam patir bastant. Nosaltres vam tenir la sort que ens vam tenir molt a prop, però va ser bastant preocupant i ara fa molts anys que no tenim el foc a prop, però jo crec que seria el problema una mica del bosc que no es treballa, no es neteja. Hi ha un sotabosc molt brut, és com una selva i llavors el foc creix molt ràpid i s'escampa molt ràpid. Aquí ha afegit el problema a la Tramuntana. Si un dia bufa la Tramuntana, el foc corre rapidíssim, i crec que s'hauria de donar feina, s'haurien d'invertir diners i donar feina a gent que no té feina i que pugui treballar al bosc, sobretot per netejar el bosc i aquí suposo que sembla una barbaritat, però probablement tenim una densitat d'arbres molt gran en altres zones. Pot semblar com un delictes ecològic tallar arbres, però aquí potser seria... no sé si és a Sant Llorenç o així aquest holandès que ha fet aquest documental, és que sé que ha començat, per exemple als voltants del riu es tallen arbres, perquè estan xupant molta aigua.

S'hauria d'estudiar no sé, que no sóc especialista en aquests temes, però donar més feina, probablement ajuts, perquè el manteniment del bosc seria important. Aquí tenim unes hectàrees de bosc que és molt important, la majoria del terreny és bosc, és forestal. Aquí per sort no tenim les grans indústries agrícoles, s'estan més a baix. A mi no m'agraden, però no té cap influència en el que és la Capçalera de la Muga, la part alta cap a baix, a partir de la plana, sí, perquè, per exemple, jo sé que a Cabanes sí

que hi ha moltes granges. Cabanes mateix i més enllà suposo que a altres llocs on hi ha les granges, però diria que a partir d'aquesta alçada a la plana de l'Empordà jo diria que potser sí que convencen a haver-hi granges. No tinc coneixement que hi hagi el mateix problema que hi ha en zones com Vic, perquè allà la indústria porcina sí que és extensa i hi ha aquests problemes dels purins en l'aigua.

No tinc consciència o coneixement que a la plana de l'Empordà hi hagi aquest problema, però podria ser que en algun poble s'ha començat a tenir. Podria ser s'hauria de vigilar, poder desmuntar-la, és interessant perquè el riu tenim moltes connexions, el mòbil, la internet, estem molt connectats, però el riu és una connexió ancestral i de vegades passa alguna cosa a prop del mar amb la Muga. La Muga baixa i van resoldre la Muga a dalt cap amunt. És una connexió que afecta les ciutats a dalt i les de baix, si passa alguna cosa a baix la solució està a dalt. No ho sé, jo tinc aquesta impressió que la part alta de la Muga potser si té algun problema ha de ser diferent del que tenen a baix. Depèn de la seva geografia, perquè és molt diferent el que es cultiva a la plana de l'Empordà del que es cultiva aquí.

Aquí, per exemple, ara ja gairebé no queden pagesos pràcticament. Diria que no en queda ningú, però bueno, sí, encara algú té horts al jardí, a la part de darrere de casa o aquí els horts estaven distribuïts pel voltant de Darnius, però eren horts petits, individuals, i en canvi allà les planes són clares, són grans construccions i es dediquen a... planten altres coses. Pensa que aquí, per exemple, hi ha molta ignorància del que passa a la plana, fins i tot recordo l'alcalde nostre que tenim ara que és un desastre absolut en una entrevista a TV3 que parlava de... quan el tema de la sequera donava a entendre que gastaven molta aigua els pagesos. La veritat és que la majoria d'aigua de l'embassament, del pantà, va a usos agrícoles, perquè el que planten a la plana d'Empordà necessita molta aigua. Si no plou, i no tenen aigua, evidentment fan servir l'aigua del pantà, que és la de la Muga i llavors inunden o fan servir molta aigua i recordo que aquest patètic que tenim l'alcalde sortia en una entrevista a TV3 recomanant-los als pagesos del gota a gota i pensaves, tio, però com vols que reguin amb gota a gota el que estan plantant allà... No baixi aquest nivell d'ignorància. Suposo que la tenim aquí a dalt que no sabem com funciona la plana, la gent més gran i els pagesos, sí, perquè hi han treballat, però ara aquí pensa que la gent treballa amb serveis i treballen altres coses.

Pensa que aquí l'única economia que podria funcionar seria el turisme a partir del pantà, que també seria a la temporada. Això és evident, perquè podrien ser Setmana Santa i estiu i després es podria fer alguna cosa. Hi ha pesca també durant els últims anys se li està donant una mica de vidilla a les bicicletes, això d'anar amb bicicleta per aquí pels camins, caminar, però bueno, i pensa que la gran majoria de

població, en edat de treballar, treballa a Figueres, treballa a la zona de la frontera al Portús, en perfumeries o supermercats, a la Jonquera. La gent a Darnius, els treballadors agafen el cotxe cada dia per anar a treballar, la gran majoria hi ha molt poc lloc de treball a Darnius, les 4 botigues que hi ha, els 3 bars i poca cosa més hi ha la nova generació que treballem amb l'ordinador, però a partir d'aquí hi ha molt poc lloc de treball. La majoria agafa el cotxe per anar a treballar i sí, es converteix en un poble dormitori sens dubte.

Abans t'he parlat que hi ha algú que hi ha algun perfil per les xarxes socials que es fa dir lo Gaiter de la Muga, però no he investigat. És que no ho sé bé qui és, però m'imagino que algú que tocava la gaita. La gaita és un instrument més aviat de tradició celta, però no ho sé, suposo que aquesta persona podria explicar millor que jo, però suposo que algú feia música o cantava en la Muga, o pels seus voltants. A més, no em recordo cap tradició que expliqui, ni cap llegenda que expliqui. Ningú aquí respecte res, jo crec que tot això s'ha perdut aquí.

Recordo que els meus pares anaven a rentar el cotxe a Boadella, una cosa que estaria prohibidíssima anar a rentar el cotxe i portaven el cotxe allà mentre els nens es banyaven. Jo de petit em va donar per pescar i he pescat a la Muga i al pantà. He pescat llanguiles black bass, sandres, lucios, bueno, els peixos que hi havia quan era nen. Em va donar un temps per pescar sobretot havíem anat molt amb pirau, en aquella època no hi havia caiacs i bueno, sempre han fet nudisme al pantà, sempre hi ha hagut. Va haver-hi una època interessant al pantà que era quan no s'havia legislat, dic interessant a nivell personal ara s'ha legislat des de fa uns anys que està prohibit l'acampada lliure i abans no. Va haver-hi uns anys que molta gent hippies que s'estaven a l'illa de Portlligat, per exemple, fumant porros tocant la guitarra i banyant-se despullats tot el dia. No sé perquè va haver-hi una estranya connexió amb Darnius i llavors venien molts guiris hippies a fumar porros, cantar cançons i per la nit acabaven el xiringuito del Club Nàutic, que per llavors fins i tot se li podia dir xiringuito, perquè no havien acabat de construir el menjador del restaurant. Llavors hi havia com un petit bar una petita barra i una zona on hi havia futbolins amb un taulat i uns bancs llavors i que aquesta gent, aquesta colla que estaven per la zona de l'Oliveta, on t'he dit abans que hi havia el campanar i tal per la nit, quan es feia fosc sabien que hi havia aquest bar obert venien fins allà i la gent dels pobles del voltant també baixava al xiringuito de Darnius, jo que sé a jugar a futbolins i tal perquè sabien que hi havia turistes guapes que s'havien passat tot el dia banyant-se despullats per allà o turistes i nois també i llavors hi havia un bon ambient i fins i tot van començar a muntar-se els concerts.

Recordo que aquests grups van començar a tocar al pantà i va començar a ser un escenari per les primeres bandes de rock que creixien aquí. Va ser un dels primers

escenaris per aquestes bandes i hi havia bon ambient i després va arribar la prohibició, que va venir, perquè llavors es deia que aquesta gent embrutava molt quan no era real, perquè aquesta gent cuidava molt d'embrutar i els que realment embrutien eren els domingueros, diguem-ne la gent que venia més aviat de cap de setmana, les famílies, més aviat o gent que venia a emborratxar-se, però més allò típic l'espanyol, saps? Perquè diguem-ne aquesta gent que eren els hippies, diguem-ne que estaven allà acampats, aquesta gent el que sí recollien la seva bessura, el problema és que no hi havia una gestió municipal de recollir-la, saps? No hi havia uns contenidors, el camió no hi arribava, i llavors es va prohibir i la cosa, o sigui tot aquest moviment, diguem-ne hippie, rock and roll i nocturn al pantà va desaparèixer.

També va canviar el concepte del xiringuito, van desaparèixer els futbolins i els bancs i van construir un menjador i la cosa va ser diferent... Sempre hem fet coses al pantà, com que em dedico a organitzar concerts. De fet organitzo gires d'artistes internacionals, especialment els últims anys. Fa més de 30 anys que em dedico a organitzar concerts, això sí seria cert i llavors aquí sempre com que hem estat al pantà i és un paisatge excepcional i tenim un bar fem concerts, sempre se n'han fet fins i tot en una època que feien les... com es diria això? Les afters el feien i havien hagut problemes perquè hi havia bufetades i fins i tot els que gestionaven el restaurant obrien especialment a les 6 o a les 7 del matí perquè venien tota aquella penya supercol·locada i es fotien tecno.

Allà va haver-hi una rave que n'hi ha hagut diverses per aquí. Va haver-hi una rave problemàtica que li van colar a l'Ajuntament. El meu festival va sortir en un moment que vam tenir un alcalde, un govern que sabia el que jo em dedicava i llavors sí estaven oberts també va ser un govern local que va voler reactivar el Pantà com a centre neuràlgic de l'activitat econòmica de Darnius, que és com hauria de ser i no s'ha entès gairebé mai aquí. I llavors aquesta persona sabia que hi havia gent jove que tenien diners i volien fer alguna cosa, però no sabien com fer-ho i llavors van posar en contacte amb mi per fer-ho.

En realitat, la primera edició del Darnius Fest va ser el 2012, que va ser l'any de l'incendi, i que quan estàvem treballant en els últims detalls vam haver de parar, perquè hi havia foc molt a prop, però finalment ho vam fer. Va ser un èxit, perquè van venir unes dues mil persones, l'escenari principal va ser el pantà i no va haver-hi cap mena de problema, però aquest poble és una mica així i sempre hi ha qui queixa, no li va agradar, però la veritat és que va anar molt bé. Després vam tenir problemes i l'any següent vam acabar pràcticament el camp de futbol fent-lo. Bueno és un poble de fet hi van haver-hi dues només, però és contemporani a la Muga Caula, perquè amb la Muga Caula vam coincidir un parell d'anys. La Muga Caula va durar més anys, jo recordo que

l'han fet molts anys, i jo ja havia anat, no sabia mentir, però 4 o 5 anys, i era un lloc que m'agradava i a més coneixia alguns dels polipoetes que participaven. Jo, de fet, no em dedico, però algun poeta s'hi he representat, és a dir que ara existia una corrent cultural, no? Darnius Fest, Muga Caula ens podíem haver trobat cultura. Sempre n'hi ha hagut aquí es fan força coses per lo petit que són els pobles i el territori.

Entrevista 7

(no ha acceptat gravar la veu, hi ha preferit fer l'entrevista escrita)

1. Quines són les sortides d'emergència que tens al teu quotidià i amb quina freqüència hi accedeixes?

Des de Som Turisme, les “sortides d'emergència” quotidianes no són tant escapatoris individuals com pràctiques col·lectives de resistència i transformació.

Parlem de:

Participar en xarxes de l'economia social i solidària;

Apostar per consum de proximitat i responsable;

Treballar en projectes cooperatius amb impacte territorial;

Generar espais de governança comunitària;

Hi accedim de manera constant, perquè no són excepcions: són la base del nostre model. En un context de crisi sistèmica (climàtica, social i turística), la “sortida” és viure i treballar diferent cada dia.

2. Quina és la sortida d'emergència que tothom hauria de conèixer?

La més important és la transició cap a un model ecosocial, on:

la vida i el territori estan al centre;

el turisme deixa de ser extractiu;

i esdevé una eina de benestar comunitari.

Això implica entendre que la solució no és créixer més, sinó viure millor dins dels límits del planeta i amb justícia social.

3. Quines són les teves relacions amb el riu Tec o La Muga?

Des de Som Turisme, la relació amb la Muga és:

territorial: formen part dels ecosistemes que sostenen la vida i l'activitat local;
econòmica: condicionen activitats agrícoles, turístiques i comunitàries;
emocional i cultural: són espais de memòria, identitat i convivència.

No els entenem com recursos a explotar, sinó com subjectes de cura i equilibri.

4. Quines són, en la teva opinió, les accions de “sortida d'emergència” per als riscos dels rius?

Les sortides d'emergència no poden ser només tècniques (infraestructures), sinó sobretot canvis de model:

Restauració ecològica dels rius i dels seus entorns;
Reducció de la pressió turística i urbanística;
Gestió comunitària de l'aigua;
Educació i sensibilització ambiental;
Adaptació al canvi climàtic amb criteris de justícia social.

És clau entendre que els riscos (sequeres, inundacions) són símptomes d'un model desequilibrat.

5. Si tinguessis recursos i poder, què faries?

Impulsaríem:

Microdestinacions ecosocials arrelades al territori;
Un sistema de turisme que redistribueixi valor localment;
Governança democràtica amb participació de veïns/es;
Protecció integral de conques fluvials;
Desmercantilització parcial de recursos bàsics com l'aigua.

I, a nivell més profund (utòpic però necessari): replantejar el turisme, perquè sigui regeneratiu, no només sostenible.

6. Històries, llegendes o mites sobre els rius...

Els rius han estat històricament: espais de vida i fertilitat, però també de risc i respecte.

Més que mites concrets, avui estem construint un nou relat:

el riu no és infinit;
el riu té límits;
el riu ens està parlant a través de crisis climàtiques.

Aquest relat contemporani és potser el més urgent.

7. Memòries o què et ve al cap quan penses en aquests rius...

Ens ve al cap una doble imatge:

El riu com a vida: paisatge, comunitat, biodiversitat;

El riu en crisi: sequera, sobreexplotació, conflicte.

Aquesta tensió resumeix el moment actual: estem entre el que el riu ha estat i el que pot deixar de ser si no canviem.

Per nosaltres (Som Turisme), la “sortida d’emergència” no és una porta puntual, sinó un camí col·lectiu que ens permet: passar d’un model extractiu a un model ecosocial, cooperatiu i arrelat al territori, i entendre que la solució no és fugir de la crisi, sinó transformar les causes.

Fí

